

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

Знаменні та пам'ятні дати 2024 року

Мистецько-освітній довідник

Рівне – 2024

УДК 7 (03)
М-65

Рекомендовано кафедрою гри на музичних інструментах Інституту мистецтв
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 12.12.2023 р.)

Рекомендовано навчально-методичною комісією Інституту мистецтв
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 26.12.2023 р.)

Рецензенти:

Комаровська О. А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Крижановська Т. І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Упорядники:

Прокопчук В. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ;

Яковенко Л. П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ

Науковий редактор та відповідальний за випуск:

Прокопчук В. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ

Мистецько-освітній довідник «Знаменні та пам'ятні дати 2024 року» для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво». Випуск 10 / упоряд.: В. І. Прокопчук, Л. П. Яковенко / Рівненський державний гуманітарний університет. – Рівне : О. Зень, 2024. – 164 с.

У мистецько-освітньому довіднику представлено перелік ювілейних, знаменних та пам'ятних дат, подій мистецько-освітнього спрямування місцевого (регіонального), всеукраїнського та світового значення, які відзначатимуться протягом 2024 року.

Навчально-довідкове видання для самостійної роботи адресоване здобувачам вищої освіти та викладачам закладів вищої освіти мистецького спрямування III-IV рівнів акредитації. Практичне значення видання полягає у формуванні загальних, фахових компетентностей та програмних результатів навчання дисциплін фахової підготовки («Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Постановка голосу», «Хорове диригування», «Історія музичного мистецтва», «Методика музичної освіти», «Теорія і методика викладання музичних дисциплін», «Мистецьке краєзнавство» тощо).

Видання буде корисне вчителям мистецтва (музичного мистецтва), освітянам, працівникам культури і мистецтва, краєзнавцям, громадським активістам тощо та допоможе раціонально і ефективно спланувати концертно-виконавську роботу на рік, здійснювати підготовку та проведення культурно-просвітницьких заходів, мистецьких проєктів, акцій тощо.

© Інститут мистецтв РДГУ, 2024

© В. І. Прокопчук, Л. П. Яковенко, 2024

*Пропонований листецько-освітній довідник - це традиція,
ініційована Організацією Об'єднаних націй
з питань освіти, науки і культури ЮНЕСКО ще у 1953 році.
Міжнародна організація ЮНЕСКО,
яка вже багато років виконує роль світового експерта
і координатора глобальних культурних,
наукових та освітніх процесів,
пропонує вивчати і пропагувати знаменні та пам'ятні дати,
що пов'язані з життєм видатних постатей та важливих подій
світової історії для розповсюдження миротворчих ідей,
моральних і духовних цінностей
в душі міжнародного співтовариства;
виховання поваги до людини та її праці;
розуміння життя та цінності інших людей,
країн та культур як діалог між країнами світу.
Сьогодні в Україні до цього процесу приєднались
74 Асоційованих шкіл ЮНЕСКО,
11 кафедр ЮНЕСКО та чимала кількість освітніх закладів,
які підтримують виховання творчого молодого покоління,
сприятельного до міжнародного співробітництва і життя.*

ПЕРЕДМОВА

~~~~~  
*Три шляхи ведуть до знання:  
шлях наслідування – найлегший,  
шлях роздумів – найскладніший,  
шлях дослідження – найцікавіший  
(Конфуцій)*  
~~~~~

Мистецько-освітній довідник «Знаменні та пам'ятні дати 2024 року» рекомендований для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта. Музичне мистецтво» та 025 «Музичне мистецтво», проте також буде ефективним універсальним освітнім інструментарієм у фаховій підготовці здобувачів освіти усіх мистецьких спрямувань, що ґрунтується на компетентнісному підході. Стрижневим вектором такої підготовки є акцентування культурологічної компетентності як діалектичної єдності національного виховання з краєзнавчим аспектом та формування толерантного ставлення до культурного різноманіття мистецької скарбниці світу.

Навчально-довідкове видання в силу свого призначення (мистецько-освітній довідник) є щорічно-оновлюваним виданням, що втілює традиції, ініційовані Міжнародною організацією з питань освіти, науки та культури ЮНЕСКО, котра пропонує вивчати і пропагувати знаменні та пам'ятні дати, пов'язані з життям видатних постатей та важливих подій світової і вітчизняної історії, освіти, науки та культури для поширення ідей в дусі міжнародного співробітництва і діалогу культур.

Десятий випуск традиційно висвітлює питання, що є найбільш актуальними для науково-освітніх та культурних трансформаційних процесів в Україні, які відбуваються у тісному зв'язку з загальноєвропейськими, світовими тенденціями та знайшли відображення у глобальних проєктах і документах ООН, ЮНЕСКО, ВЕФ, ВООЗ та ін. Кожен наступний випуск тематично пов'язаний з попереднім, що дає змогу читачам відслідковувати та осмислювати найбільш цікаві, перспективні напрямки розвитку суспільства, освіти, культури, науки тощо.

У виданні окреслені мета, завдання, обґрунтовано зміст загальних та фахових компетентностей здобувачів вищої освіти мистецьких спеціальностей, формуванню яких буде сприяти пізнання матеріалів довідника. Серед найважливіших, що суттєво збагатять виховний чинник освітнього процесу, також необхідно виокремити здатність до професійної рефлексії та саморефлексії, самоорганізації, цілепокладання та планування музично-педагогічної, культурно-просвітницької та концертно-виконавської діяльності; здатність організовувати та реалізовувати освітні, наукові і виховні мистецько-просвітницькі заходи та проєкти.

Окрім подій та дат освітньо-мистецького спрямування всесвітнього значення, вирізняється ретельне опрацювання і широке представлення тематики знаменних дат та визначних особистостей *Рівненщини й Волині*, вивчення котрих буде сприяти саморефлексії національної свідомості та почуття патріотизму здобувачів вищої освіти.

Робота з матеріалами щорічного мистецько-освітнього довідника поглиблює і розширює міжпредметні зв'язки, об'єднуючи зміст і опанування знань дисциплін загального та

мистецького спрямування. Відтак, занурення у зміст видання створює підґрунтя для цілісного художнього мислення та дозволяє реалізувати поліхудожній зміст мистецької освіти для представників різних мистецьких спеціальностей.

Для підготовки довідника використано чималий обсяг інформаційних джерел: Інтернет-ресурси провідних міжнародних та державних установ, бібліотек, енциклопедії, довідники, сучасну науково-освітню літературу тощо, додаткове опрацювання якої активізує формування наукових інтересів, пошукову та науково-дослідницьку діяльність, розширить світогляд здобувачів освіти.

Навчально-довідкове видання окрім трьох основних розділів (пам'ятні дати світового, національного та краєзнавчого значення) містить розробки для підготовки та проведення виховних заходів до визначних дат і подій регіонального (краєзнавчого), всеукраїнського та світового значення; матеріали для самопідготовки, розвитку креативності та професійної рефлексії (саморефлексії), чимало іншої цікавої та корисної інформації і слугує як посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Видання дає можливість читачу ознайомитися із золотим фондом людського капіталу, з яскравими прикладами розвитку і досягнень кращих представників людства, які жили в різні часи та знаходили можливості для активної, плідної діяльності навіть у важких обставинах життя. Вивчення життєвих шляхів видатних діячів науки і культури, важливих історичних подій, спонукатимуть суспільство та молоде покоління зокрема, на мобілізацію власних сил, бажання зміни обставин у досягненні визначеної мети. Пропонуємо опрацювати цікавий та корисний матеріал мистецько-освітнього довідника для розширення світогляду, організації просвітницької роботи, розробки та проведення освітніх і культурно-мистецьких заходів тощо. Також видання допоможе здобувачам освіти активізувати їх самостійну пошукову, науково-дослідницьку, художньо-практичну й творчу діяльність тощо.

Пропонований мистецько-освітній довідник знаменних та пам'ятних дат на 2024 рік для здобувачів освіти, викладачів Інституту мистецтв РДГУ та інших культурно-мистецьких освітніх закладів, що містить історичні культурно-мистецькі події й дати світового та державного значення, а також м. Рівного та Рівненської області – простий та ефективний спосіб забезпечити завчасне планування та інформаційну підтримку в організації художньо-мистецького відзначення певних регіональних, національних, європейських та загальносвітових подій в рамках концертів, конференцій, семінарів, навчально-виховних заходів тощо в університеті, місті, області.

Метою розробки мистецько-освітнього довідника знаменних та пам'ятних дат є ознайомлення викладачів та здобувачів освіти з найважливішими пам'ятними датами світового, державного, національного й регіонального значення на 2024 рік, а також, найголовніше – збагачення виховного чинника освітнього процесу.

Основні завдання мистецько-освітнього довідника:

- формування у здобувачів освіти загальних та фахових компетентностей;
- сприяння формуванню навичок професійної саморефлексії;
- досягнення саморефлексії національної свідомості та почуття патріотизму;
- формування ціннісного ставлення до різних культур світової спільноти;
- підготовка здобувачів освіти до культуротворчості в напрямку пошуку, вивчення та популяризації важливих історичних культурно-мистецьких подій та постатей рідного краю, України й світу;

- сприяння навчальній, концертно-виконавській, культурно-просвітницькій активностям здобувачів освіти;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти та викладачів зі знаменними датами, історичними подіями державного й всесвітнього значення та видатними діячами м. Рівного, області та світу, ювілеї яких відзначаються у 2024 році;
- надання допомоги у своєчасному плануванні та інформаційній підтримці культурно-просвітницької і концертно-виконавської роботи творчих колективів кафедр Інституту мистецтв РДГУ та інших культурно-мистецьких освітніх закладів.

У процесі пізнання змісту посібника, здобувачі вищої освіти Інституту мистецтв також будуть набувати необхідні для підготовки майбутніх вчителів мистецтва (музичного мистецтва) закладів загальної середньої та позашкільної освіти, культурних організаторів дитячих позашкільних закладів, асистентів вчителя, керівників музичних та інших мистецьких спеціальностей **загальні (ЗК) та фахові (ФК) компетентності:**

ЗК02 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (наявність мотивації та зацікавленості в опануванні навичок організації концертних заходів; здатність до самостійного визначення власних організаційних та виконавських цілей та стратегій їх досягнення в концертній діяльності; цілеспрямоване формування та розвиток музичних здібностей, музично-виконавських знань, умінь та навичок для успішної концертної діяльності).

ЗК03 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (сформованість виконавської техніки майбутніх спеціалістів-музикантів; здатність транспонувати, читати з аркуша музичний матеріал та акомпанувати; готовність до самостійного вирішення на практиці завдань технічного опанування виконавських складнощів, емоційного та інтелектуального осягнення змісту музичного твору в виконавській інтерпретації; здатність до психоемоційного саморегулювання в процесі власного публічного виступу).

ЗК04 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (наявність знань сутнісних характеристик опановуваних типових музичних категорій, понять та явищ; здатність аналізувати музичні твори; готовність аргументувати власну точку зору; здатність до самостійного добору, аналізу та ефективного використання сучасних інформаційних ресурсів в інструментально-виконавській, вокальній та диригентській практиці).

ЗК07 – Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (здатність до професійної саморефлексії, самоорганізації, цілепокладання та планування музично-педагогічної та концертно-виконавської діяльності).

ЗК09 – Здатність розробляти та управляти освітніми проєктами (здатність організувати та реалізувати освітні, наукові, виховані, мистецькі, просвітницькі заходи та проєкти).

ФК06 – Здатність узагальнювати, інноваційно переосмислювати та творчо використовувати досягнення музичної культури (мистецтва, педагогіки), знаходити оптимальні рішення щодо їх теоретичного, методичного, виконавського впровадження у освітній процес (здатність добирати, аналізувати і використовувати міждисциплінарні зв'язки у музично-виконавській практиці; готовність до ефективного використання сучасних інформаційних ресурсів у музично-педагогічній та художньо-просвітницькій діяльності).

ФК09 – Здатність виявляти та реалізовувати педагогічний потенціал мистецтва, зокрема музичного, в контексті освітнього процесу; оволодіння засобами художньо-образного впливу на суб'єктів навчальної діяльності (прагнення до збереження та

розповсюдження духовної, культурно-історичної та музичної національної спадщини України в своїй фаховій діяльності; готовність до культурно-освітньої та концертно-виконавської діяльності; артистизм; усвідомлене прагнення до постійного розвитку власної ерудиції, розширення кола мистецьких та наукових інтересів, самовдосконалення у професійній діяльності).

Відповідно визначеним компетентностям, окреслено **програмні результати (ПРН):**

ПРН12 – Володіти сучасними засобами пошуку і обробки та педагогічної інтерпретації наукової інформації (самостійно знаходити додаткові інформаційні джерела щодо знаменних подій та видатних постатей світового національного і регіонального значення).

ПРН13 – Використовувати прогресивні підходи до керівництва навчальною, суспільною і художньо-творчою діяльністю (вміння раціонально, ефективно та своєчасно планувати, організовувати та координувати концертно-виконавську, навчально-виховну та художньо-просвітницьку діяльність).

ПРН14 – Володіти основними складовими виконавської підготовки (розуміння змісту та форми виконуваного твору, відтворення його образної концепції, реалізація його педагогічних можливостей).

ПРН15 – Володіти основними видами інструментально-виконавської діяльності (читання нот з аркуша, транспонування, створення акомпанементу).

ПРН18 – Здійснювати музично-просвітницьку діяльність (пропагувати кращі зразки світового мистецтва, сприяти розвитку вітчизняного музичного мистецтва).

Зміст навчально-методичного посібника слугуватиме на допомогу студентам в опануванні **знань** про:

ПРН01 – Форми і методи організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти.

ПРН02 – Соціокультурні феномени, закономірності їх виникнення та розвитку.

ПРН06 – Специфіку педагогічної співпраці із учнівською аудиторією, зокрема основи музично-виконавської, ораторської майстерності.

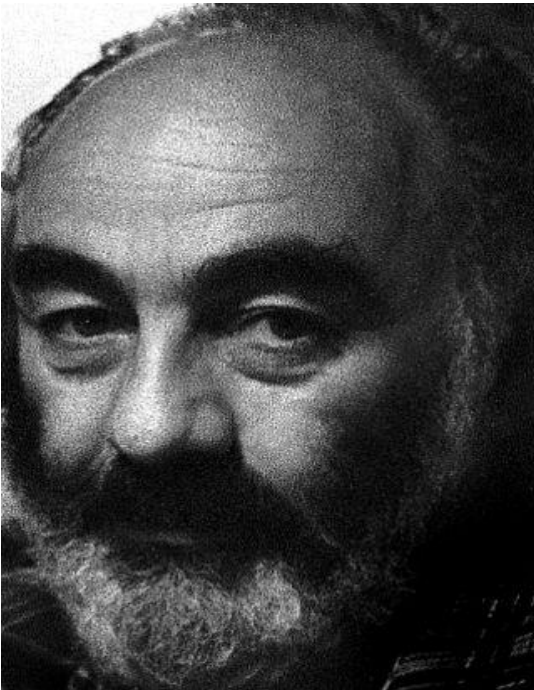
ПРН10 – Методи формування у школярів основ загальнолюдської моралі.

Робота з матеріалами мистецько-освітнього довідника **сприяє поглибленню та розширенню міжпредметних зв'язків дисциплін** мистецького спрямування («Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Хорове диригування», «Постановка голосу», «Історія музики», «Музичне краєзнавство», «Методика музичної освіти», «Народознавство та музичний фольклор», «Історія мистецтв», «Образотворче мистецтво» та ін.) та дисциплін загального циклу («Історія України», «Історія культури», «Релігієзнавство», «Політологія» та ін.), що створює умови для їх кращого розуміння та засвоєння.

Мистецько-освітнього довідник буде корисний працівникам культури і мистецтва, освітянам, краєзнавцям, здобувачам освіти усіх мистецьких спеціальностей тощо.

~~~~~  
*Книги – морська глибина:  
Хто в них пірне аж до дна,  
Той, хоч і труду мав досить,  
Дивнії перли виносить*  
(І. Франко)  
~~~~~

ТВОРЧІ ПОРТРЕТИ

9 січня **100 років** від дня народження **Сергія Йосиповича Параджанова** (1924–1990), українського й вірменського кінорежисера, сценариста, композитора, одного з представників хвилі українського поетичного кіно, народного артиста України (1990 р., посмертно), лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка (1991 р., посмертно), політв'язня (1973–1977).

Народився у м. Тифлісі (Грузія), був третьою дитиною у сім'ї та першим хлопцем у родині антиквара, де професія передавалася з покоління в покоління. Його батько, Йосиф Сергійович Параджанян, сподівався, що єдиний син також піде слідами предків, відтак обраний сином інший, як виявилось не простий шлях, так і не зміг пробачити. Проте, вишуканий смак та вміння відрізнити фальш від оригінала, які передалися по крові, неодноразово рятували С. Й. Параджанову життя, як стосовно вибору людей свого оточення, так і коли він без роботи підробляв скуповуванням антикваріату аби прогодуватися. Закінчивши один курс Інституту інженерів залізничного транспорту в м. Тбілісі, пішов працювати художником-технологом на фабрику «Радянська іграшка» (1941–1943 рр.).

У 1942–1945 рр. навчався на вокальному відділенні Тбіліської консерваторії, де брав активну участь в концертах, проведених у військових шпиталях (близько 600 концертів); одночасно навчався у хореографічному училищі при оперному театрі. У 1945 р. перевівся до Московської консерваторії (клас Н. Дорліак). Паралельно вступив на режисерський факультет Всесоюзного державного інституту кінематографії (ВДІК, 1946–1951 рр.) у майстерню

українського кінорежисера, сценариста й педагога І. А. Савченка, де навчався разом з відомими в майбутньому режисерами (О. О. Алов, М. М. Хуц'єв, Ф. Ю. Миронер та ін.).

Працював асистентом режисера на стрічці «Тарас Шевченко» (режиссер І. А. Савченко) та на фільмі «Максимко» (режисер О. О. Мішурин). За своєю дипломною роботою (фрагмент кінофільму «Андрієш» за мотивами молдавських казок) разом із режиссером Я. Л. Базеляном зняв у 1954 р. повнометражний варіант цього сюжету на кіностудії ім. О. Довженка. По закінченню ВДК був режисерером-постановником на Київській студії художніх фільмів, де зняв низку документальних та науково-популярних стрічок.

Міжнародне визнання прийшло до С. Й. Параджанова після екранізації повісті М. М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» у 1964 р. Прем'єра відбулася 1965 р. в кінотеатрі «Україна» у м. Києві, під час якої сталася акція протесту, на якій творча інтелігенція публічно засудила політичні репресії в Україні. Музику до фільму написав М. М. Скорик, де мав втілити на прохання С. Й. Параджанова те, що не можна передати словами та сюжетом. Фільм був удостоєний спеціальної премії журі на Всесоюзному кінофестивалі у м. Києві (1966), проте на Заході, де картина демонструвалася під назвою «Дикі коні вогню», інтерес до неї був значно більшим, ніж на Батьківщині (зокрема до українського фольклору, звичаїв, обрядів, самобутніх культурних ритуалів тощо).

Фільм отримав 39 міжнародних нагород, 28 призів на кінофестивалях (з них 24 Гран-прі) у 21 країні світу. С. Й. Параджанову надсилали свої вітання Ф. Фелліні, М. Антоніні, А. Куросава; також є твердження, що А. Вайда, захоплюючись та дякуючи за фільм-шедевр, став перед С. Й. Параджановим на коліна і поцілував йому руку. Варто зазначити, що Гарвардський університет додав стрічку до списку обов'язкових для перегляду студентам, які претендують на вищий ступінь у кінознавстві; крім того, картина займає 1-шу позицію у списку рейтингу 100 найкращих фільмів в історії українського кіно.

У 1965–1968 рр. С. Й. Параджанов разом з іншими діячами української культури й науки, протестував проти масових політичних арештів української інтелігенції в Україні, виступав за проведення відкритих судових процесів та дотримання свободи слова у пресі, звертаючись у вищі державні й партійні органи. У 1966 р. ЦК Компартії України схвалив постанову «про серйозні недоліки в організації виробництва кінофільмів на Київській кіностудії ім. О. Довженка», в якій розкритикували сценарій С. Й. Параджанова до фільму «Київські фрески», кінострічки «Криниця для спраглих» (сценарій І. Ф. Драча, режиссер Ю. Г. Ілленко), «Звірте свої годинники» (сценарій Л. В. Костенко, режисер-постановник В. Ляшенко) тощо. Зазнавши переслідувань, кінорежисер намагався уникнути арешту і тому був змушений виїхати до Вірменії. У 1971 р. повернувся до м. Києва. У 1973 р. був заарештований і засуджений на п'ять років таборів суворого режиму за український націоналізм, гомосексуалізм та спекуляцію.

Ув'язнення відбував у Лук'янівській тюрмі, колонії в Перевальську, які знівечили життя й кар'єру Параджанова-режисера, проте виплекали Параджанова-художника: не маючи змоги проявити себе у кінематографі, майстер зосередився на створенні колажів, що відтворював своєю уявою як застигли кадри кінострічки. За роки ув'язнення зробив близько 800 робіт, крім того, він створив колекцію ляльок та дамських капелюшків. Свій доробок зміг представити на першій персональній виставці у Музеї народного вірменського мистецтва 1988 р.

В колонії відкрив школу живопису. Започаткував в українському образотворчому мистецтві жанр колажу, створений на засадах концептуалізму. За життя ці твори перебували в андеграунді та з'явилися на виставках лише після смерті художника.

Важливу роль у звільненні С. Й. Параджанова відіграла його прихильниця мисткиня Л. Ю. Брік: чоловік її сестри Е. Тріоле, французький письменник Л. Арагон в урядовій ложі Большого театру в Москві особисто прохав Л. І. Брежнєва звільнити митця. За словами сина кінорежисера Сурена Параджанова (1958–2021), до звільнення також долучилися діячі міжнародної організації «Amnesty International», відтак завдяки міжнародній кампанії протесту С. Й. Параджанов був звільнений у 1977 р. Через заборону жити в Україні, митець поселився у м. Тбілісі, проте й надалі зазнавав переслідувань з боку радянських органів влади, так, через ідеологічну цензуру не вийшли фільми «Intermezzo» (за М. М. Коцюбинським), «Київські фрески», «Ікар», «Сповідь».

Останніми роботами майстра стали документальний фільм, присвячений Н. Піросмані та художня картина «Ашик-Керіб» (за мотивами казки М. Ю. Лермонтова), присвячена пам'яті А. А. Тарковського, чию творчість і дружбу він високо цінував. Спочатку фільм «Ашик-Керіб» не пускали в широкий прокат, проте після її великого успіху на фестивалях в Голландії, Німеччині та Венеції у 1988 р. нарешті видали посвідчення про дозвіл картини.

З Україною пов'язана значна частина творчої біографії С. Й. Параджанова, де він створив фільми «Наталія Ужвій» (1959), «Золоті руки» (1960), «Думка» (1957), «Перший парубок» (1958), «Українська рапсодія» (1961), «Квітка на камені» (1962 р., у співавторстві з А. О. Слісаренком) та ін.

Фільмографія: Молдавська казка (1951), Андрієш (1954), Думка (1957, документальний, короткометражний), Перший парубок (1958), Наталія Ужвій (1959, документальний, короткометражний), Золоті руки (1960, документальний, короткометражний), Українська рапсодія (1961), Квітка на камені (1962), Тіні забутих предків (1964), Київські фрески (1966, незавершений, короткометражний), Діти Комітасу (1968), Колір граната (Саят-Нова, 1969), Акоп Овнатанян (1969, документальний, короткометражний), Легенда про Сурамську фортецю (1984), Арабески на тему Піросмані (1986, документальний, короткометражний), Ашик-Керіб (1988), Сповідь (незавершений, оригінальний негатив включено до фільму «Остання весна», 1992).

Сценарії: Тіні забутих предків (1964), Київські фрески (1965), Акоп Овпатанян (1968), Колір граната (1969), Арабески на тему Піросмані (1986), Етюди про Врубеля (1989), Лебедине озеро. Зона (1990), Сповідь (1990).

Величезною трагедією для С. Й. Параджанова стала смерть його рідної сестри Ганни, декількома місяцями пізніше і у нього виявили рак легень. Похований кінорежисер в Пантеоні геніїв вірменського духу в м. Єревані, поряд з А. І. Хачатуряном, Ф. М. Мкртчяном, В. Сарояном та іншими відомими діячами культури й мистецтва Вірменії.

У 2023 р. за сприяння Українського інституту національної пам'яті Національною комісією з реабілітації було реабілітовано С. Й. Параджанова.

С. Й. Параджанов про себе говорив, що він вірменин, який народився у м. Тбілісі та сидів у російській в'язниці за український націоналізм і пишався тим, що у нього є три Батьківщини, відтак, народився він у Грузії, працював в Україні та збирався померти у Вірменії (17 липня 1990 р. великий майстер приїхав до Єревану, де і помер через три дні).

*Більше про **Сергія Йосиповича Параджанова** дивитися у джерелах:*

1. Ваннек Л. Параджанов – це імя «вже увійшло в галактику». РадіоСвобода. 09.01.2014. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25225386.html>
2. Загребельний М. П. Сергій Параджанов. Київ: Укрвидавполіграфія, 2018. 128 с.

3. Екранний світ Сергія Параджанова. Збірка статей / Упоряд. Ю. Морозов. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. 336 с.
4. Параджанов Сергій. Колажі. Графіка. Твори декоративного мистецтва. Київ: Дух і літера, 2008. 54 с.
5. Тримбач С. В. Параджанов Сергій Йосипович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2011. Т. 8 : Па – Прик. С. 58. 520 с. : іл.

~~~~~

15 лютого 120 років від дня народження **В'ячеслава (Вацлава) Васьківського** (1904–1975), польського художника українського походження, графіка, живописця, лауреата Державної премії Польщі 2-го ступеня (1951)

Народився у м. Рівне. У час, коли 1921 р. Волинь перейшла до складу Польщі, молодий та здібний до малювання парубок вирішив вступити до Варшавської Академії мистецтв, де навчався графіці у Л. Вичулковського, живопису – у Т. Коварського та Т. Прушковського. Після закінчення академії у 1938 р. залишився там працювати асистентом.

Був активним членом українського мистецького об'єднання – гуртка «Спокій» (Варшава, 1920–1937 рр.), що об'єднував передову частину українських студентів та випускників Академії мистецтв у м. Варшаві, які були переважно вихідцями з Волині, Галичини та Наддніпрянської України. В. Васьківський організовував чимало виставок колективу по містах Західної Волині, пропагуючи національне мистецтво серед земляків. Також до гуртка, чисельність складу якого налічувала до 60 професійних митців, входили студенти інших мистецьких закладів Варшави (Міської школи прикладних мистецтв та малярства, Школи образотворчого мистецтва ім. Герсона, художньої школи тощо). До складу мистецького об'єднання також входили й інші студенти, зокрема і з Волині: П. Андрусів, С. Дричик, Д. Дунаєвський, О. Мариняк, П. Мегик, П. Омельченко, В. Побувалець, Ю. Трохимчук, Н. Хасевич, П. Холодний-молодший, М. Щербак.

Складні умови життя у м. Варшаві, без батьківської допомоги та родинної підтримки далися взнаки: через погане харчування набув туберкульоз. За порадою друзів для поліпшення

здоров'я переїхав у м. Закопане, де у 1945–1949 рр. працював викладачем Художнього технікуму у м. Закопане, згодом також належав там до художньої групи «Штука подгалайцька».

У 1952 р. повернувся до рідної Академії мистецтв у м. Варшаві, де був заступником професора (1952–1956 рр.), у 1956–1974 рр. – надзвичайним професором, де читав лекції на факультеті графіки. У 1959 р. отримав премію Товариства польсько-радянської дружби.

В. Васьківський майстерно володів техніками усіх графічних видів мистецтва, найвищого рівня досяг у деревориті. Особливо відзначився у малих формах – екслібрисах, ілюструванні книжок.

Попри вимушену інтеграцію в польську культуру, художник ніколи не поривав зв'язків з українською громадою в «народній» Польщі. У творчості В. Васьківського широко представлена українська тематика: портрети Т. Г. Шевченка та ілюстрації до його творів, також вагомим місцем займають українські пейзажі, портрети, картини на побутову тематику («Дівчина з Терехів», «Зустріч із татариним», «Лемківський сипанець», «Осінь», «Пароплави», «Бабця з валер'яною», «Чосничок») тощо. Крім того, важливими у доробку художника є твори краєзнавчої тематики, зокрема, які презентують його Малу Батьківщину, а саме: «Краєвид з Волині», «Старий будинок у Рівному», «Стир» та ін. У 1960–1970 рр. його картини та ілюстрації на українську тематику систематично з'являлися на сторінках щорічника «Український календар», який видавало Українське суспільно-культурне товариство. Також у щорічнику часто публікувалися статті про В. Васьківського, у яких наголошувалося на його міцних зв'язках з українською культурою.

Художник був активним учасником міжнародних виставок у Венеції (1952 р.) і Кракові (1960–1961 рр.). Його твори зберігаються в музеях м. Варшави, Кракова, Нью-Йорка, Чикаго, Єрусалима, Канева, Москви, С.-Петербурга та ін.

На думку істориків мистецтва В. Васьківський є одним з найцікавіших польських графіків, який сміливо та майстерно експериментував з технікою ксилографії. Автори «Історії польського мистецтва» вважали серію графічних робіт художника, що зображує Варшаву у час німецької окупації синтезом та магічним віддзеркаленням усього воєнного досвіду польського суспільства.

Серед його учнів є багато відомих художників, зокрема М. Гішпанська-Нойман, Т. Домінік та ін.

Помер майстер 26 грудня 1975 р. у м. Варшаві. Роботи рівненського художника й дотепер зберігаються в архіві Варшавської Академії мистецтв.

Більше про В'ячеслава Васьківського дивитися у джерелах:

1. Васьківський В'ячеслав. Галерея мистецтв. URL: https://volart.com.ua/art/vaskivskyy_vyacheslav/
2. Мегик П. Вячеслав Васьківський (1904–1975). Біографічний нарис // Літопис Волині. № 12, 1977–1978. С.115–118.
3. Скакальська І. Мистецька еліта в процесах національного відродження Волині міжвоєнного періоду ХХ ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. Вип. 1. Ч. 3. С. 160–165.
4. Український мистецький гурток Спокій. Галерея мистецтв. URL: https://volart.com.ua/art/spokiy_hurtok/

~~~~~

26 березня **95 років** від дня народження **Михайла Васильовича Лисенка-Дністровського** (1929–1990), українського композитора, диригента, мистецтвознавця, педагога, майстра музичних інструментів, розробника конструкції оркестрових кобз, Заслуженого діяча мистецтв УРСР.

Народився у м. Харкові. Навчався у Львівському державному музичному училищі (1956–1960 рр.) та Львівській державній консерваторії (1960–1965 рр., клас балалайки і баяна – Г. Казаков, Б. Шейко, диригування – О. Лобанов, Д. Пелехатий, композиції – С. Людкевич, Є. Козак).

У 1949–1953 рр. працював диригентом військового оркестру. Викладав у музичних закладах Кременця (Тернопільська область), Львова, Тернополя. У 1960–х рр. – голова Рівненської обласної асоціації композиторів, з 1967 р. співпрацював з Тернопільським музично-драматичним театром, з 1960 р. був викладачем Тернопільського музичного училища, з 1972 р. викладав у Рівненському державному інституті культури (доцент, 1979; професор, 1985).

Свої знання, ентузіазм та активну діяльність композитор присвятив пропаганді народних інструментів, зокрема їх вдосконаленню, реконструкції та адаптації до вжитку в оркестрах. У Рівненському культурно-освітньому факультеті Київського інституту культури ім. О. М. Корнійчука (нині Рівненський державний гуманітарний університет) у 1974 р. створив експериментальний український народний камерний оркестр, до складу якого майстерно увів кобзи, сопілки, бандури, цимбали, гармоніки, скрипки (9 Лисенківських кобз та 14 інших інструментів).

М. В. Лисенко-Дністровський досліджував іконографічні та літературні джерела щодо історії кобзи, створював ескізи та розробляв її зразки, які б відповідали вимогам сучасного музичного виконавства. Так, у 1974 р. Мельнице-Подільськими експериментальними виробничими майстернями Українського республіканського музичного товариства було виготовлено за його авторськими кресленнями групу оркестрових кобзових інструментів різного звукового діапазону: малі, середні, акомпануючі (кобза-ритм), великі й басові (старовинна кобза – тихострунний діатонічний інструмент, сучасна – має сильний звук, м'який оксамитовий глибокий тембр та хроматичний звукоряд понад три октави). М. Лисенко-Дністровський науково обґрунтував теорію сучасного українського оркестру, аргументував доцільність певної групи народних інструментів в оркестрі: у кандидатській дисертації «Шляхи формування й розвитку інструментальних ансамблів та оркестрів народних інструментів на Україні» (1977) вчений довів, що основу українського народного оркестру складають оспівані Т. Шевченком кобзи, які мають національні витоки та повинні стати базовим складом оркестру.

Автор музики до понад 30 вистав, що з успіхом йшли на сценах Донецького, Одеського, Рівненського, Тернопільського, Ужгородського музично-драматичних театрів. Серед них: за п'єсами І. Корчаги «Екзамен з анатомії» (1967), І. Микитенка «Як сходить сонце» (1967), М. Зарудного «На сьомому небі» (1968), І. Франка «Украдене щастя» (1968), Ю. Удовиченка «Смерть, відступись» (1968), О. Довженка «Потомки запоріжців» (1969), О. Підсухи «Кому кують зозулі» (1970), О. Корнійчука «Пам'ять серця» (1970), Ш. Петефі «Тигр і гієна» (1971) та ін.

У творчому доробку композитора понад 200 творів, усі мають яскраве національне забарвлення. Так, в «Українській рапсодії» й «Гуцульській рапсодії» для народного оркестру цитуються українські народні пісні та мелодії; головною темою I ч. симфонії «Кармелюк» для оркестру українських народних інструментів є мелодія народної пісні «За Сибіром сонце сходить» тощо. Народна музична традиція лежить в основі музики до багатьох спектаклів, зокрема музика до «Цар Іван-Шишман» К. Зідарова має польський, болгарський й східний колорит звучання.

Більшу частину музичного доробку займають полотна крупної форми у жанрах інструментальної та оркестрової музики. Широкої популярності набули героїчна поема «Червоний Дундич» для симфонічного оркестру, «Поема» для духового оркестру (1974), фантазія «Вечорниці» для оркестру народних інструментів (1975), симфонія «Кармелюк» (1976), три концерти для інструментів з оркестром (баяна (1962), ксилофона (1975), бандури (1977)), «Музичні сходинки» (цикл фортепіанних мініатюр для дітей, 1976), «Прелюд-експромт» та «Елегія» для бандури, оркестровий «Урочистий прелюд», «Гуцульська рапсодія» для балалайки тощо. Важливе місце у творчості посідає пісня: «Серце Полісся» (вірші В. Монаєнкова), «Материнська печаль» (вірші В. Ярмуша), «Дворець щастя» (вірші М. Крохіна), «Ой, червона калинонька» (вірші М. Рильського), «Дума про козацькі могили» (вірші В. Монаєнкова), «Леся» (вірші Ф. Степанова) та багато інших.

Більше про Михайла Васильовича Лисенка-Дністровського

дивитися у джерелах:

1. Лисенко-Дністровський М. Українська кобза. // Жовтень. Київ, 1980, № 12. С. 114–116.
2. Мельничук Б. І. Лисенко-Дністровський Михайло Васильович. *Енциклопедія Сучасної України*. Гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=54912
3. Прокопчук В. І. Мистецька Волинь у краєзнавчих джерелах: імена і долі. *Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст*: монографія. Передмова Стефана Пуріча, за наук. ред. Мирослави Вовк. Сучава, 2023. С. 247–281.
4. Прокопчук В. І. *Музичне краєзнавство Рівненщини: навчально-методичний посібник*. Рівне: О. Зень, 2021. 384 с.
5. Столярчук Б. *Михайло Лисенко-Дністровський: композитор, педагог, мистецтвознавець: довідкове видання*. Рівне: О. Зень, 2014. 74 с.

~~~~~

9 квітня 230 років від дня народження **Теобальда Фрідріха Бема** (1794–1881), німецького майстра музичних інструментів, композитора, флейтиста-віртуоза, творця винахідника сучасної поперечної флейти, ювеліра, металурга

Народився в м. Мюнхені в багатодітній родині ювеліра Карла Фрідріха Бема й доньки придворного майстра галантереї Анни Франціски, де був старшим з одинадцяти дітей. З дитинства проявляв всебічну обдарованість: з 9 р. почав вивчати французьку, англійську та латинську мови, у 14 р. вже працював в батьківській майстерні, де робив ескізи та виготовляв ювелірні прикраси. Також почав займатися музикою на флажолеті, у 16 р. спробував його вдосконалити та створив свій перший інструмент з 4-ма клапанами за зразком поперечної флейти А. Грензера.

Все ж увагу молодого музиканта все більше привертала флейта. Флейтист, соліст Мюнхенської придворної капели Й. Н. Капеллер, який мешкав з ним в одному будинку, де Т. Бем провів майже все своє життя, займався з обдарованим хлопцем безкоштовно, а через 2 р. занять рекомендував його на місце 1-го флейтиста в оркестр Королівського театру «Ізартор» в Мюнхені.

Одночасно з роботою в оркестрі Т. Бем експериментував з різними конструкціями флейти, зокрема: по-різному розміщував пальцеві отвори, апробовував різноманітні матеріали (різні породи дерева, сплави срібла, золота і нікелю тощо). Також не покидав заняття ювелірною справою. У 1818 р. Т. Бем став придворним флейтистом баварського короля.

З 1816 р. розпочав активно гастролювати по Швейцарії, Франції, Німеччині, Австрії, Чехії, Італії, зокрема мав величезний успіх як соліст в Лейпцизі, Берліні, Ганновері, Відні, Празі, Стразбурзі тощо. В одному з концертів виступав разом з Н. Паганіні та А. Каталані.

В м. Женеві працював на фабриці та виготовляв музичні шкатулки. Там проявився як винахідник – створив машину, що дозволяє швидше вставляти сталеві штифти у валики музичних автоматів.

У 1828 р. разом з Р. Греве, сином відомого Мангаймського майстра А. Греве, відкрив власну флейтову майстерню з виготовлення інструментів з 8-9 клапанами (модель Тромліца), що відрізнялася надзвичайною точністю.

У 1831 р. в Лондоні познайомився з англійським флейтистом Ч. Ніколсоном. Сила його звуку надихнула Т. Бема на акустичні експерименти з інструментом і він створив флейту з

двома кільцевими клапанами (патентований винахід Нолана). У 1832 р. завершив розробку клапанної системи, що надало інструментові безліч переваг перед старою флейтою та означало якісно новий етап її історії. Головною особливістю оригінального клапанного механізму Т. Бема була система суцільно відкритих клапанів (крім клапана Dis), розташованих східцями хроматичної гами, що відрізняло її від «французької системи», яка була аплікатурно компромісним варіантом між старою флейтою і флейтою Т. Бема.

У 1833–1834 рр. активно концертував Європою, здобув визнання свого нового інструменту у Франції, Англії та Німеччині. Наступні 15 р. він наполегливо працював над подальшим вдосконаленням інструменту. До недоліків першої моделі можна віднести: контрастне звучання регістрів, труднощі звуковидобування у високому регістрі та приглушеність в нижньому. Для усунення недоліків вивчав акустику в Мюнхенському університеті у професора фізики, загальної геології, гірничої справи та металургії К. фон Шафгойтля, з яким розробив і запатентував новий метод плавлення залізної руди; у наступні роки Т. Бем став автором ще декількох винаходів у цій галузі.

Плідна багаторічна співпраця Бема і Шафгойтля у 1847 р. увінчалася створенням циліндричної флейти з конічно-параболічним головним коліном – другою моделлю Т. Бема. Результатом довгих пошуків стало рішення Т. Бема про використання срібла у виготовленні флейти, що сприяє найбільш світлому і барвистому її звучанню.

Флейта 1847 р. втілила в собі основні ідеї, в яких полягав здійснений Т. Бемом переворот в історії дерев'яних духових інструментів. Проте і пізніше майстер продовжив удосконалювати інструмент. Зокрема, цього ж року запатентував систему розташування клапанів, 1851 р. представив свою флейту на виставці в Лондоні, також продав ліцензії на виготовлення свого нового інструменту великим європейським флейтовим майстрам в Англії, Франції і таким чином новий інструмент почав завойовувати Європу.

Флейта Т. Бема була високо оцінена: у 1855 р. паризьке журі присудило йому Золоту медаль Всесвітньої виставки. Проте були і противники винаходу: відомо, що Паризька консерваторія, ввела навчання на флейті Т. Бема лише через 12 р. після смерті винахідника – у 1893 р. через причину опору деяких флейтистів, що не бажали пізнавати новий для них інструмент.

У 1860 р. Т. Бем розробив альтову флейту. Також є свідчення деяких авторів про те, що Т. Бем у цей час разом з Мендлером працював над удосконаленням флейти-піколо, проте далі дослідних зразків їхня робота не просунулася. Загалом клапанна система Т. Бема стала невід'ємною частиною конструкції флейти-піколо, а кращі ідеї клапанного механізму були запозичені майстрами всіх інших інструментів групи дерев'яних духових, зокрема і саксофон. З 1862 р. майстер вів більш закритий спосіб життя, передавши майстерню своєму помічникові Мендлерові.

За довгі роки своєї педагогічної діяльності Т. Бем мав понад 100 учнів-послідовників по всьому світові – і як майстрів музичних інструментів, так і флейтистів-виконавців. Також написав чимало робіт з флейтової будови та виконавства, серед них: «Флейта і гра на ній в акустичному, технічному та художньому відношенні», «Про виготовлення флейт та його новітнє удосконалення» та ін.

Як трапляється, за життя шанований композитор згодом був забутий. Лише в кінці ХХ ст. відродився інтерес до його блискучих класичних та витончених романтичних творів. Часто використовував мелодії Л. Бетховена, Й. Гайдна, В. Моцарта, Д. Россіні, Ф. Шуберта, Ф. Мендельсона, К. Вебера, а також німецькі, швейцарські, шотландські та тірольські теми.

Помер у віці 87 років, похований у Мюнхені.

Т. Бем мав доньку, семеро синів та 54 онука, нині численні нащадки проживають в багатьох країнах світу. Праправнучка Катаріна Бем є флейтисткою Лейпцигського симфонічного оркестру. Праправнук Людвіг Бем, філолог за освітою, озаймається увічненням пам'яті про свого предка: публікує книги і статті про нього, присвячені йому музичні твори, листи, ноти творів та інструментознавчі дослідження Т. Бема, пропагує флейти оригінальної системи Бема (німецької системи з відкритим клапаном соль-дієз), бере активну участь в організації у Мюнхені Міжнародних конкурсів флейтистів ім. Т. Бема, що проходить раз на п'ять років тощо.

Винаходи Т. Бема засвідчені патентами, відзначені орденами та медалями, йому належать: удосконалення в царині виготовлення музичних скриньок (1816), кілька удосконалень у фортеп'яно (1835), новаторські пропозиції у галузі металургії (1835, 1840), метод очищення сталі (1835, 1839), передачі енергії у ротаційних машинах (1835), відведення і спалювання доменного газу (1840), винайдення локомотивної труби та оптичного приладу для локалізації пожеж – телескоп на церковній вежі для визначення точного місця пожежі у місті (1841).

Творчий доробок композитора складає: Концерт G dur для флейти з оркестром, Інтродукція та варіації на тему Паїзієлло для флейти і фортеп'яно, Полонез «Карафа» для флейти і фортеп'яно, Інтродукція та варіації на тему з опери Вебера «Вільний стрілець» для флейти і фортеп'яно (1830), Фантазія на шотландські теми для флейти і фортеп'яно (1830), Дивертисмент для флейти і фортеп'яно, 12 великих етюдів для флейти, Великий полонез для флейти і фортеп'яно, Блискучі варіації для флейти і фортеп'яно «Air Suisse», Варіації на тему вальсу Шуберта «Le Desir», Варіації на тему німецької пісні «Du, Du, liegst mir am Herzen» для флейти і фортеп'яно, 24 каприси для флейти (1852), 6 салонних п'єс для флейти і фортеп'яно «Альпійський сувенір» (1853), Етюд-лендлер для флейти і фортеп'яно, 24 мелодійних етюди для флейти (1863), «Елегія» для флейти і фортеп'яно (1881) та ін.

Більше про Теобальда Фрідріха Бема дивитися у джерелах:

1. Бем, Теобальд Фрідріх. Велика українська енциклопедія. URL: <http://surl.li/ptumw>
2. Інтерв'ю Chattoir з Людвігом Бемом. Chattoir Editoriols. URL: <http://www.editorials.chattoir.com/Chattoir-Interview-with-Ludwig-Bohm.html>
3. Качмарчик В. П. Реформа Т. Бема (до проблеми дослідження механіко-акустичної системи флейти) // Музичне мистецтво: зб. наук. статей. Донецьк: Донецька державна музична академія ім. С. С. Прокоф'єва, 2004. Вип. 4. С. 218–227.
4. Качмарчик В. П. Реформа Т. Бема і перспективи розвитку сучасної флейти // Українське музикознавство. Київ : НМАУ ім. Чайковського, 2004. Вип. 33. С. 478–487.

~~~~~

11 травня **160 років** від дня народження **Етель Ліліан Войнич** (1864–1960), англійської письменниці ірландського походження, перекладачки українських творів англійською мовою, авторка роману «Гедзь» (1897)

Faithfully yours
E. L. Voynich

Етель Ліліан Войнич народилася в м. Корк (Ірландія) в родині математика та викладачки математики, дочки професора грецької мови, де була другою з п'яти дочок у сім'ї.

Дитинство Е. Л. Войнич було нелегким. Батько помер, коли їй виповнилося півроку. Мати давала уроки математики, писала статті в газети та часописи, але коштів на життя бракувало. Коли дівчинці виповнилося вісім, мати важко захворіла, тому відправила її до батькового брата, що працював керуючим на шахті, похмурої та дуже набожної людини, яка свято дотримувалася пуританських традицій у вихованні дітей.

У 1882 р. Е. Л. Войнич отримала невелику спадщину, яка дозволила їй закінчити у 1885 р. Берлінську консерваторію. Проте хвороба руки завадила їй здійснити свою мрію і стати музикантом. Одночасно з навчанням музиці вона слухала лекції з слов'янознавства в Берлінському університеті ім. Гумбольдтів. Захоплювалася слов'янськими мовами, перекладала на англійську О. С. Пушкіна, Т. Г. Шевченка, А. Міцкевича та для вдосконалення польської мови приїхала у м. Варшаву.

Якось у неділю, йдучи вулицею Варшави, вона побачила колону арештантів-кайданників, яких вивели з в'язниці для відправлення на Сибір. В натовпі дівчина зустрілася поглядом з юнаком-народовольцем, який також рушав у цю страшну дорогу на заслання та в нього закохалася. Волею долі, випадково, сама того не знаючи, вона врятувала його після втечі із заслання, прийнявши у себе дома на прохання їхніх спільних знайомих, щоби не пропав у чужому місті. Так почалася її міцна дружба з вигнанцем-поляком народовольцем В. Войничем, яка згодом переросла у шлюб.

Одруження з польським революціонером сприяло активній участі Е. Л. Войнич у визвольному русі. Шлюб тривав кілька років, проте прізвище Войнич письменниця зберегла.

У 1887–1889 рр. Е. Л. Войнич мешкала в Росії, де й почала свою літературну діяльність перекладами творів М. В. Гоголя, М. Є. Салтикова-Щедріна та ін. Є авторкою романів «Гедзь» (перший український переклад «Овід» у 1929 р.), «Джек Реймонд», 1901 р.), «Олівія Летам», 1904 р.), «Перервана дружба», 1910 р.), «Скинь взуття своє», 1945 р.).

У 1895 р. письменниця приїздила до м. Львова, де познайомилася з І. Я. Франком та М. І. Павликом, з яким вела листування раніше. Була добре обізнана з діяльністю М. П. Драгоманова.

Опанувавши українську мову, на початку 1890-х рр. почала перекладати українські народні пісні («Ой горе тій чайці» та ін.), поезії Т. Г. Шевченка. У 1911 р. в Лондоні вийшла збірка її Шевченкових поезій «Шість ліричних віршів», що включала «Заповіт», «Мені однаково, чи буду», «Минають дні, минають ночі», «Косарі», «Минули літа молодії» (під назвою «Зима»), «Зоре моя вечірняя» (пролог до поеми «Княжна»). Найкращими серед її перекладів є «Заповіт», що вважається найдосконалішим з усіх дотепер відомих двадцяти двох англомовних тлумачень, «Зоре моя вечірняя», «Мені однаково, чи буду» тощо. Перекладачка зберегла щирість, багатство змісту й своєрідність стилю першотворів: прийом перенесення, повтори, мелодійність внутрішніх рим, риторичні звертання.

Серед англомовних інтерпретаторів Т. Г. Шевченка Е. Л. Войнич поруч з Вірою Річ є найвизначнішою літературною постаттю, найобдарованішою поетично й музично.

Її переклади і дотепер часто передруковуються, що засвідчує їхню художньо-естетичну цінність. У книжках Е. Л. Войнич вміщено передмову та нариси життя і творчості Т. Г. Шевченка, де англійська письменниця відзначає глибоку музику Шевченкових творів, розглядає його як світового лірика, як борця-волелюба, звертає увагу на умови життя українського поета, наводить уривки з його листів і повісті «Художник».

Вірші їй присвятили М. М. Тарновський, Л. В. Костенко; М. Я. Олійник змалював письменницю в трилогії «Пролог». У 1957 р. у Нью-Йорку відбулася зустріч Е. Л. Войнич з українськими письменниками В. П. Козаченком та Ф. Ю. Маківчуком.

Е. Л. Войнич померла у віці 96 років. Згідно із заповітом, її прах було розвіяно над Центральним парком Нью-Йорка.

У 1981 р. на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. П. Довженка було створено телефільм «Овід» (за романом «Гедзь»), відзначений Державною премією УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1982).

Більше про Етель Ліліан Войнич дивитися у джерелах:

1. Войнич Етель-Ліліан // Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 5. Біографічна частина: А-М / Відп. ред. М. М. Варварцев. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. С. 77–78.
2. Войнич Етель Ліліан // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2005. Т. 1 : А–К. С. 303.
3. Зорівчак П. Войнич Етель-Ліліан // Енциклопедія сучасної України / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001–2023.

~~~~~

15 травня 165 років від дня народження **Панаса Карповича Саксаганського** (справжнє прізвище **Тобілевич**) (1859–1940), українського актора, режисера, театального діяча, драматурга і педагога школи М. Л. Кропивницького, одного з корфеїв українського побутового театру

Народився у с. Кам'яно-Костувате на Херсонщині (нині Миколаївська область), був наймолодшою дитиною в родині видатних театральних діячів Тобілевичів. Його батько, херсонський землевласник Карпо Адамович Тобілевич мав шістьох дітей, четверо з яких стали театральними діячами: Марія (Садовська-Барілотті) – співачка і драматична акторка, Іван Карпенко-Карий – письменник, драматург, актор, Микола (Садовський) – актор і режисер та наймолодший – Панас (Саксаганський).

У своєму сценічному псевдонімі П. К. Саксаганський увічнив батьківщину матері Євдокії, яка була родом з містечка Саксагань (нині с. Кам'янського району Дніпропетровської області).

Ще зі шкільних років майбутній театральний діяч П. К. Саксаганський за прикладів братів захопився влаштуванням аматорських вистав, що стало результатом відображення його родинного середовища: з малих літ завдяки матері знав напам'ять усю «Наталку Полтавку» І. Котляревського, яку також грали і у власному драмгуртку разом з «Назаром Стодолею», «Москалем-чарівником», крім того, постійно відвідував гурток, яким керував М. Л. Кропивницький та його старший брат Іван тощо.

Закінчив Єлисаветградське земське реальне училище (1877 р.), де навчався в одному класі з меценатом української культури Є. Х. Чикаленком, українським поетом О. К. Тарковським (батько поета А. О. Тарковського і дід кінорежисера А. А. Тарковського).

Сценічну діяльність розпочав в Єлисаветграді в аматорському гуртку М. Л. Кропивницького, якого дуже шанував та наслідував.

У 1878 р. пішов на військову службу до Одеської юнкерської школи, служив впіхотному полку м. Миколаєва. Брав участь в українських виставах трупи Чернишова.

Професійне творче життя розпочав на сцені Миколаївського театру у 1883 р. під керівництвом М. Л. Кропивницького та М. П. Старицького, виконавши роль Возного у «Наталці Полтавці». Плідно співпрацював з різними театральними об'єднаннями як актор та режисер: у 1885 р. служив у трупі М. Л. Кропивницького, з 1888 р. у брата Миколи (Садовського), у 1890–1898 та 1905–1909 рр. очолював разом з братом Іваном «Товариство русько-малоросійських артистів», де був режисером; упродовж 1910–1915 рр.

гастролював з трупю Т. П. Колесниченка та ін. У 1915–1916 рр. працював у Товаристві українських акторів під орудою І. О. Мар'яненка, з 1916 р. Служив у Товаристві українських акторів. У 1918–1922 рр. очолював Державний народний театр, який ставив побутовий, історично-побутовий та класичний репертуар.

З 1912–1940 рр. П. К. Саксаганський проживав у м. Києві. Народний артист СРСР (1936 р.).

Надскладними видалися 20-х рр. ХХ ст. в його біографії, оскільки мав критику і «темну пляму» творця «буржуазно-націоналістичного» театру, яка тяжіла над ним. Відтак, виступати актору дозволяли лише іноді і як велику «ласку». І хоча кожен такий виступ П. К. Саксаганського викликав нечувані овації глядачів та було тим єдиним, що підтримувало його тяжкий моральний стан, матеріально він вимушений був пиляти дрова в червоноармійських казармах ледве зводячи кінці з кінцями. Такі періодичні вистави продовжувалися до 1930 р.

У 1932 р. П. К. Саксаганський зіграв роль Возного в «Наталці Полтавці» на святкуванні 50-річного ювілею існування українського професійного театру. З кожним роком здоров'я слабшало, декілька разів мав інсульти, був паралізований. Востаннє грав на сцені 12 травня 1935 р., коли офіційно-урочисто відзначали 75-річчя його життя й 50-річчя сценічної діяльності (грав, як завжди, неперевершено, проте вже сидячи в кріслі).

Зіграв понад 100 головних ролей, поставив понад 80 вистав, здобув непідкупну любов глядачів та повагу критиків. До найвищих досягнень

П. К. Саксаганському-акторові був притаманний реалістично-психологічний метод роботи над роллю рельєфними зовнішніми деталями. Мав передусім талант коміка, переважно з сатиричним забарвленням. До найвищих досягнень належать ролі: Возний («Наталка Полтавка» І. П. Котляревського), Бонавентура, Пеньонжка, Тарабанов, Харко Ледачий («Сто тисяч», «Мартин Боруля», «Суєта», «Паливода XVIII ст.» І. Карпенка-Карого), Голохвостий («За двома зайцями» М. П. Старицького) та ін.; у вокальному репертуарі вирізняється Карась («Запорожець за Дунаєм» С. С. Гулака-Артемовського). Проте з чималим успіхом виступав і в інших ампуа: був яскраво-виразним у героїчних та трагедійних ролях.

Як режисер відзначався надзвичайною сумлінністю та ретельністю, знав усі п'єси напам'ять тощо. Найбільш відомий виставами драм І. Карпенка-Карого, зі світового репертуару поставив «Розбійники» Й. Шиллера (грав роль Франца Моора), «Уріель Акоста» К. Гуцкова (Державний Народний Театр, 1918 р.) та «Отелло» В. Шекспіра (Театр ім. М. Заньковецької, 1926 р.).

Автор комедій про закулісне життя українських артистів «Лицеміри» (1908 р.) та «Шантрапа» (1914 р.), спогадів «По шляху життя» (1935 р.) та низці статей з майстерності актора.

Виховав ціле покоління акторів: Б. В. Романицький, В. А. Любарт, А. Ю. Ратмиров, Т. Ф. Садовська-Тимківська та ін.

У 1903 р. у Варшаві П. К. Саксаганський познайомився з Н. М. Левченко, яка стала його дружиною. До того від актриси Л. К. Квітки мав сина Петра, що ріс із батьком та став інженером. Також П. К. Саксаганський був вітчимом української актриси В. А. Любарт.

Більше про Панаса Карповича Саксаганського дивитися у джерелах:

1. Вільшанська О. Л. Саксаганський Панас Карпович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2012. Т. 9 : Прил – С. С. 425.
2. Корифеї українського театру в Одеській пресі : бібліографічний покажчик / М-во культури і туризму України, Одеська нац. наук. б-ка ім. М. Горького; укл. О. Нуньес; ред. І. Шелестович. Одеса: [б. в.], 2011. 277 с.
3. «Символ високої майстерності»: до 160-річчя від дня народження П. К. Саксаганського (1859-1940) // Календар знаменних і пам'ятних дат. 2019. № 2. С. 49–59.
4. Шурапов В. П. Тернистими шляхами: етюди про корифеїв українського театру. Кіровоград : Видавець Лисенко В. Ф., 2013. 95 с.

~~~~~

8 червня 120 років від дня народження **Володимира Симеоновича Балтаровича** (справжнє прізвище Стон) (1904–1968), українського композитора і оперного співака (тенор), музичного діяча, лікаря за фахом.

Народився у м. Золочів (нині Львівської області) в сім'ї чеха С. Стона та українки А. Котянської. Батько був поштовим робітником, у 1908 р. виїхав до США на заробітки, де через рік помер, відтак хлопчика усиновив адвокат М. Балтарович.

У 1922 р. закінчив Тернопільську українську гімназію (1922 р.) та за порадою батьків вступив на медичний факультет Львівського університету (нині Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького). Водночас пізнавав мистецтво в Драматичній школі при Львівському таємному українському університеті та у Вищому музичному інституті у м. Львові (нині Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, клас фортепіано у В. О. Барвінського, клас скрипки у Й. В. Москвичева, 1922–1925 рр.). У Львові також належав до 1-го куреня Ураду українських старших пластунів ім. Ф. Черника.

У 1925 р. переїхав до м. Праги, де продовжив медичне навчання у Карловому університеті. Водночас був студентом музичного відділу Українського високого педагогічного інституту ім. М. В. Драгоманова, який закінчив з відзнакою у 1931 р.

В. С. Балтарович був активним організатором музичного життя, уміло згуртував навколо себе творчу мистецьку спільноту. У 1928 р. перебував на Закарпатті, де зібрав і записав чимало народних пісень, що стали основою його творів, зокрема фортепіанної сюїти «Різдво в Ясіні». Був членом Союзу українських професійних музик, солістом хору «Львівський Боян», оперним співаком. Разом із Н. О. Нижанківським (1893–1940) став співзасновником мистецької групи «Богема» та однойменного жіночого квартету (1936–1939). Співав у чоловічому квартеті «Ревелерси» («Львівські ревелерси») під керівництвом Є. Т. Козака (1907–1988). У 1937–1939 рр. брав активну участь в музичних радіопередачах, виступав у концертах як співак. Опублікував низку статей в журналі «Українська музика». З 1933 р. співпрацював із чоловічим вокальним квартетом «Євген», для якого скомпонував джазові пародії «Де ти бродиш?», «Всіх вас очаруєм», танго «Ти не питай». Також успішною була співпраця з польським вокальним квартетом «Хур Еріяна» (1934–1939). Здійснив обробку понад 10 музичних творів.

Наприкінці 1930-х рр. працював у туберкульозному відділі Львівської лікарні. Від 1939 р. перебував на військовій службі в польській армії, був у німецькому полоні. У 1940 р. перебував в Німеччині на роботі, де працював цивільним лікарем у м. Хемніці.

З 1946 р. проживав у м. Празі. На хвилі «Празької весни» разом із дружиною піаністкою і балериною Г. Голубовською отримав від влади дозвіл на виїзд до м. Нью-Йорка (США), де В. С. Балтаровичу запропонували посаду керівника й диригента хору при Українському музичному інституті (нині Український музичний інститут Америки).

Помер трагічно (загинув, потрапивши під колеса трамвая).

У репертуарі – українські народні пісні, твори західноукраїнських композиторів, власні твори тощо.

Мистецький доробок: оперети «Мефістіада» (1931), «Подружжя в двох помешканнях», «Жабориння» (у співавторстві); солоспіви і хори на вірші Т. Г. Шевченка; пісні «Карі очі» (слова В. Кусого), «Борімося, брати-галичани» (слова Р. Купчинського), «Я вдячний тобі» (слова Л. Лепкого), «Твої очі» (слова О. Олеся), «Пісня про Довбуша», «Зелені гори» та «Ноктюрн вулиці» (слова Лесі Українки); пісні на власні вірші; для духового оркестру: марші «Похід медиків» (1937), присвячений Товариству Червоного Хреста (1955); сонату для скрипки і фортепіано та ін.

Деякі рукописи творів В. С. Балтаровича зберіг І. Соневицький, Празький архів врятував від знищення фольклорист та мистецтвознавець М. І. Мушинка.

*Більше про **Володимира Симеоновича Балтаровича** дивитися у джерелах:*

1. Балтарович, Володимир Симеонович. Велика українська енциклопедія. URL: <http://surl.li/ptvbw>
2. Балтарович Володимир Симеонович // Мистецтво України : Біографічний довідник / упоряд.: А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1997. С. 39.
3. Медведик П. Діячі української музичної культури: Матеріали до біобібліографічного словника // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка: Праці музикознавчої комісії, 1993. Т. 226. С. 370–455.
4. Мушинка М. Маловідомий український композитор Володимир Стон-Балтарович // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка: Праці музикознавчої комісії. 1996. Т. 232. С. 373–387.

~~~~~

11 липня 70 років від дня народження **Ірини Миколаївни Калиновської** (1954), української органістки, піаністки, клавесиністки, народної артистки України, солістки Національного будинку органної та камерної музики

Народилася Ірина Миколаївна Калиновська в м. Сімферополь, закінчила музичну школу по класу фортепіано і Сімферопольське музичне училище. Згадуючи своє захоплення органом, вона розповідала, що, подорожуючи містами Прибалтики, зайшла до Домського кафедрального собору у м. Рига і була вражена цим інструментом. Відтоді почалася її мрія грати на органі. На той час органних залів в Україні не було. Але завдяки професору А. Котляревському у Київській консерваторії відкрили факультатив органа. І вона спеціально приїхала до м. Києва, аби паралельно з фортепіано навчатися на цьому інструменті. Саме з ініціативи А. Котляревського, яку підтримав тодішній міністр культури України С. Безклубенко, у м. Києві відкрили органний зал. Потім органні зали почали відкривати і в інших містах України.

У 1978 р. Ірина Калиновська з відзнакою закінчила Київську державну консерваторію ім. П. Чайковського по класу фортепіано у (професора А. Янкелевича та органа у професора А. Котляревського). Стажувалася у відомих майстрів за кордоном: В. Шетеліха (Німеччина), Ф. Клінди (Словаччина), Л. Дігріса (Литва), Л. Кремера (Німеччина). У 1982 р. стала лауреатом Всеукраїнського конкурсу органістів, почала працювати органісткою у Кам'янець-Подільському історичному музеї-заповіднику та Хмельницькій обласній філармонії, пізніше у Київському театрі поезії. З 1983 р. стала однією з провідних органісток України, солісткою Національного будинку органної та камерної музики. У 1996 р. їй присвоєно звання заслуженої артистки України, у 2009 р. – Народної артистки України. У 2003 р. організувала цикл концертів «Йоганн Себастьян Бах і його сім'я», в якому чимало творів були виконані в Україні вперше.

Концертний репертуар органістки різноманітний і охоплює різні стилі органної музики від старовинної – XVI ст. до композицій XXI ст. В її програмах звучать твори композиторів-романтиків (Ш. Відора, Ф. Ліста, Ф. Мендельсона-Бартольдї, С. Франка, Р. Шумана та ін.), сучасних композиторів Прибалтики (Ю. Юзелюнаса, А. Калниня та ін.), першою виконавицею органних творів сучасних українських композиторів (Є. Станковича, В. Губи, Л. Дичко,

В. Назарова, В. Рунчака, В. Польової, М. Шука, В. Зубицького, Є. Льонка, С. Луньова). Нею зроблені транскрипції для органа творів В. С. Косенка, обробки українських народних пісень М. В. Лисенка. Першою в Україні виконала твори П. Ебена, З. Кодая, З. Ванчі, органні твори В. Моцарта, Ф. Шуберта, Й. Лабора, Г. Меркеля. Улюбленими композиторами органістки є Й. С. Бах, твори якого є в репертуарі кожного органіста по всьому світу і Р. Вагнер, музику якого на органі в Україні виконує лише вона. Серед творів Р. Вагнера особливо їй подобається «Політ Валькірій».

Артистка часто виступає в ансамблях із вокалістами та інструменталістами, гастролює в Україні та за кордоном (Італія, Німеччина, Швейцарія, Польща, Фінляндія, Великобританія, США, Словаччина, Чехія, країни Балтії та ін.). Поряд з органними концертами, І. М. Калиновська часто виступає з сольними клавесинними програмами, в ансамблях з вокалістами та інструменталістами, а також з камерними та симфонічними оркестрами. У різний час співпрацювала з диригентами Ф. Глущенком, В. Кожухарем, Р. Кофманом, С. Турчаком, А. Шароєвим; співачками О. Басистюк, С. Добронравовою, Л. Забілястою, Л. Юрченко; скрипалями А. Баженовим, А. Винокуровим, Б. Которовичем та ін. У 2001 р. грала на величезному органі в Sala Nervi у Ватикані в концерті для Папи Іоанна Павла II. Має численні записи на радіо та телебаченні. Улюблена її цитата це рядки з поезії Ліни Костенко: «Найбільше ж люблю скрипку і орган, в його акордах чути кроки Бога».

~~~~~

4 серпня 170 років від дня народження **Марії Костянтинівни Заньковецької** (1854–1934), актриси, театральної і громадської діячки, Народної артистки УРСР

Марія Костянтинівни Заньковецька увійшла в історію театру як видатна українська трагедійна актриса і саме їй вдалось у створюваних сценічних образах, стати символом української жінки.

Народилася Марія Заньковецька (справжнє прізвище – Адасовська) 4 серпня 1854 р. в с. Заньки Ніжинського повіту Чернігівської губернії. Вона була п'ятою дитиною в сім'ї збіднілих поміщиків Адасовських. Батько Марії мав чудовий голос (баритон), а мама – меццо-сопрано. Удвох вони часто влаштовували для гостей свого дому сімейні концерти.

З 10 років Марія почала навчання у приватному пансіоні Осовської в м. Чернігові. Коли дівчинці виповнилося шістнадцять років, постало питання про подальше серйозне навчання. Марія прагнула вступити до консерваторії, аби професійно вчитися співу. Батьки були проти майбутньої кар'єри доньки як співачки. Але всупереч волі батьків вона стала однією з найвідоміших акторок українського театру.

У сімнадцять років стала дружиною артилерійського офіцера й опинилася в Бессарабії, у фортеці Бендери. У цей час відбулася її зустріч з М. К. Тобілевичем, яка різко змінила її життя. Згодом чоловіка перевели служити в Свеаборг, і у Марії Костянтинівни з'явилася можливість їздити до Гельсінґфорса і брати уроки співу в місцевому відділенні Петербурзької консерваторії у професора Гржималі. Всі захоплювалися її чудовим голосом, але, на нещастя, уже у першій рік праці на сцені вона захворіла в м. Харкові на дифтерит, після якого тембр колись такого сильного меццо-сопрано значно погіршився.

У 1876 р. Марія Заньковецька вийшла на сцену Ніжинського театру. До кінця свого життя не поривала зв'язків з театральним колом м. Ніжина, де вона мешкала постійно протягом 1902–1924 рр. та з перервами, повертаючись після гастролей, до 1932 р. В м. Ніжині вона мала свій будинок, який зберігся дотепер.

У 1881 р. царський уряд дозволив ставити п'єси українською мовою. М. Л. Кропивницький заснував у Єлисаветграді (нині Кропивницький) театр і запросив до нього Марію. І з 27 жовтня 1882 р. розпочався «офіційний» творчий шлях видатної акторки. Роль Наталки із «Наталки-Полтавки» І. Котляревського стала дебютною. Разом із трупю М. Л. Кропивницького гастролювала до м. Полтави, Києва, Чернігова, Харкова, Одеси, Житомира, а також до Москви і Петербурга.

Гастролі 1886–1888 рр. принесли Марії світову славу. Кожен її виступ мав шалений успіх. На одному зі спектаклів був присутній імператор Олександр III. М. К. Заньковецьку та М. Л. Кропивницького запрошували до імператорського Александринського театру. Після мовчазної відмови щодо імператорського театру, їй ще не раз пропонували грати на петербурзьких сценах. Одного разу, в присутності великої кількості людей, критик і журналіст О. Суворін знову звернувся із запрошенням до театру, на що отримав вичерпну відповідь: «Наша Україна занадто бідна, щоб її можна було покинути. Я дуже люблю її, мою Україну, її театр, щоб прийняти вашу пропозицію».

Майже 20 років працювала М. Заньковецька в найпопулярніших і найпрофесійніших українських трупах М. Кропивницького, М. Старицького, М. Садовського, П. Саксаганського, І. Карпенка-Карого. У 1905–1906 рр. вона з трупю М. Садовського виступала в з величезним успіхом в Галичині. Після заснування М. Садовським у 1907 р. першого українського постійного театру в м. Києві М. Заньковецька вступає до трупи, працюючи там до 1911 р. У 1908 р. святкує свій ювілей (25 років на сцені), що, за словами С. Єфремова, обернувся на свято єднання свідомої України з народом.

Восени 1915 р. Марія Заньковецька вступила в трупу під назвою «Товариство українських артистів за участю М. Заньковецької і П. Саксаганського на чолі з І. Мар'яненком». З великим успіхом вона виступала в одеському театрі «Гармонія».

Після революції М. Заньковецька брала активну участь у становленні нового українського театру. Вона очолювала Народний театр у м. Ніжині. Разом з П. Саксаганським організувала Народний театр у м. Києві, на базі якого у 1922 р. було створено Театр ім. Заньковецької (нині Львівський український драматичний театр ім. М. Заньковецької). Віддана праця Марії Заньковецької тривала протягом чотирьох років завершилась 15 грудня 1922 р. святкуванням 40-річного ювілею актриси. Марії Заньковецькій першій в Україні присвоїли звання Народної артистки.

У 1922 р. Марія Заньковецька грала востаннє. Прогресуюча хвороба змусила кинути улюблену справу. Її квартира стала творчим клубом, туди приходили друзі, колеги і просто знайомі. Тут пройшли останні 16 років життя актриси.

Сценічне мистецтво М. Заньковецької відзначалося щирістю переживань, глибоким проникненням у сутність образу, високим рівнем майстерності, художньою переконливістю. Її творчість мала велике значення для формування національного театрального мистецтва, розвитку драматургії, створення школи сценічної майстерності для наступних поколінь українських митців.

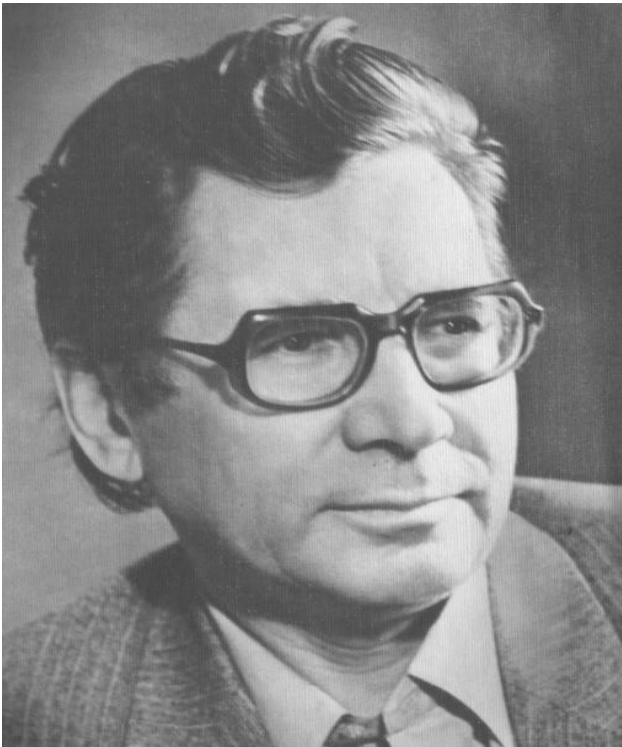
Репертуар актистки налічував більше 30 ролей. М. Заньковецька створювала образи, проникнуті драматизмом і комедійністю: Христина, Софія («Наймичка», 1886, «Безталанна» І. Карпенка-Карого, 1887), Оксана, Олена, Зінька «Поки сонце зійде, роса очі виїсть», 1882, «Глитай, або ж Павук», 1883, «Дві сім'ї» М. Кропивницького, 1894), Наталка («Лимерівна» П. Мирного, 1882), Катря, Аза, Цвіркунка («Не судьба», 1889, «Циганка Аза», 1892, «Чорноморці», 1882, М. Старицького), Галя («Назар Стодоля» Т. Шевченка, 1882), Наталка, Терпелиха («Наталка–Полтавка» І. Котляревського, 1882, 1912) та ін. Вона знімалася у кіно («Наталка–Полтавка», 1910 р, «Остап Бандура», 1923 р.) тощо.

Сучасники високо цінували талант М. Заньковецької, ставлячи її на рівень світових театральних зірок – італійки Елеонори Дузе, французьки Сари Бернар. Шанувальниками її гри були К. Станіславський, В. Немирович-Данченко, П. Мирний, І. Нечуй-Левицький, П. Тичина, М. Рильський та ін.

Ім'ям Заньковецької у 1923 р. був названий Національний драматичний театр у м. Львові, а також театри у м. Києві, Ковелі, Коломиї, Львові, Кропивницькому, Ніжині, Луцьку, Одесі, Ужгороді, Чернівцях, Чернігові. У м. Києві, Ніжині і с. Заньки та ін. встановлено пам'ятники Марії Костянтинівни.

Не стало видатної акторки 4 жовтня 1934 р. Похована біля могили М. Садовського (актор помер 7 січня 1933 р.) на Байковому кладовищі.

~~~~~

25 серпня 100 років від дня народження **Павла Архиповича Загребельного** (1924–2009), українського письменника, сценариста, драматурга, громадського та політичного діяча, Героя України, лауреата Шевчківської та Державної премій

Народився майбутній письменник в придніпрянському с. Солошине на Полтавщині. «Це козацьке село, – розповідав Павло Архипович в одному з інтерв'ю. Воно було на кордоні земель Війська Запорізького і царської імперії. І на цьому кордоні зібралися люди, що втікали як з одного, так і з іншого боку. Це було гігантське село, тягнулося 15 кілометрів уздовж Дніпра. І населяли його десять тисяч людей. У селі майже не повторювалися прізвища. Це теж свідчило про те, що люди туди збігалися. А коли люди збігаються, то вони, як правило, незалежні. Бо кожен із них утік – хто від пана, хто від хама, хто від переслідування, хто від неправди... Серед таких людей я народився і виріс, пережив колективізацію, голод 33-го року... Ці люди дуже бідували, але в душах їх була незалежність. Це, очевидно, передалось і мені. Змалку ріс без матері, завжди тягнувся до книги, вчився добре».

Майбутній письменник почав читати ще в 4 роки, до початку 1-го класу перечитав майже половину шкільної програми. Навчався Павло у Солошинській середній школі. У старших класах захоплювався математикою. Мріяв бути вченим. У 1941 р. П. Загребельний закінчив десятирічку. Збирався вчитися далі, але почалася війна. У неповних сімнадцять років пішов добровольцем до армії, брав участь в обороні м. Києва, в серпні 1941 р. дістав важке поранення. Після госпіталю знову військове училище, знову фронт, чергове тяжке поранення в серпні 1942 р., після якого потрапив у німецький полон. Про це в інтерв'ю журналістові Д. Гордону розповідав: «Мене, помираючого, підбрала німецька трофейна команда – літні, як мені тоді здалося, фріци, років сорока. Напоїли кавою із солдатської фляжки, переправили в Болхов, потім в Орел. Там у колишній в'язниці був великий табір. Не помер я тільки тому, що був молодим і досить міцним. В рані в боку завелися черви, ніхто мене не лікував... Два з половиною роки я був у німецьких концтаборах: в Орлі, в Гомелі, в Кальварії – тихому литовському містечку, чия назва у католиків означає Голгофу – місце, де Христос прийняв смертні муки...». Лише в лютому 1945 р. П. Загребельного звільнили з полону американці. Після звільнення ще деякий час працював у радянській військовій місії в Західній Німеччині.

У 1946 р. П. Загребельний вступив на філологічний факультет Дніпропетровського університету (нині Дніпровський національний університет ім. О. Гончара), який закінчив у 1951 р. Працював журналістом в обласній газеті, потім в київському журналі «Вітчизна».

У 1953 р. П. Загребельний разом із Ю. Пономаренком презентували свою першу збірку «Каховські оповідання», куди ввійшли дванадцять творів. У другій половині 1950-х рр. вийшли збірки: «Степові квіти», «Учитель», «Новели морського узбережжя» та декілька повістей.

У 1961 р. П. Загребельний став головним редактором «Літературної газети» (пізніше – «Літературна Україна»), сприяв входженню в українську літературу нової хвилі молодих письменників. Читачі познайомилися з творчістю «шістдесятників» – М. Вінграновського, В. Коротича, Ю. Щербака, І. Дзюби, Є. Гуцала, В. Дрозда та ін. Приблизно в цей же період письменник створив свої перші три романи, присвячені війні, які критики назвали справжніми документальними розповідями 1944–1945 рр.: «Європа 45», «Європа. Захід», «Спека». Упродовж 1979 – 1986 рр. очолював Спілку письменників України і був Головою Комітету з Державних премій ім. Т. Шевченка (1979–1987 рр.).

П. Загребельний – автор майже 20-ти романів. Справжнє визнання і любов читачів принесли йому історичні романи. Протягом 60-70-х рр. письменник написав більшу частину своїх романів, серед яких найвідомішими стали «Диво» (розповідь про Русь часів Ярослава Мудрого та зведення Софійського собору, про його долю та місце в духовній історії), а також «Євпраксія».

У 1980 р. вийшов ще один історичний роман «Роксолана». Письменник надихався книгою «Історія Туреччини» А. Кримського, який присвятив дружині Сулеймана Пишного близько 20 сторінок. Також П. Загребельний відвідав Туреччину та місця, що безпосередньо пов'язані з Роксоланою і Рогатин, де за легендами народилася Настя Лісовська, майбутня султанша. Про свій роман Павло Архипович казав: «Як пташка клює, так і письменник по крихті збирає звідусіль інформацію. Я намагався написати роман, максимально наближений до дійсних подій». За три роки після «Роксолани» Павло Загребельний написав роман «Я, Богдан» про життєвий шлях Б. Хмельницького як людини та державотворця.

Роман П. Загребельного «Розгін» (1976 р.) було відзначено Державною премією СРСР, два романи – «Первоміст» і «Смерть у Києві» відзначені Державною премією УРСР ім. Т. Шевченка. У 1986 р. побачив світ новаторський і за змістом і за художнім втіленням твір «Безслідний Лукас». У 1994 р. з під пера письменника вийшов роман «Тисячолітній Миколай». Цей твір – своєрідний спогад чоловіка на ім'я Миколай, який ніби щоразу вмирав, а потім відроджувався. Роман охоплює величезний проміжок часу – від князя Володимира до наших днів.

Твори П. Загребельного про минуле України характерні надзвичайною багатоплановістю, глибоким знанням історії, філософським підтекстом. «Його твори з історії України перевернули уявлення про минуле, змусили робити проєкцію на сьогодення і повернути відчуття причетності до творення історії сьогоднішньої», – переконана лауреатка Шевченківської премії 2005 року, – Марія Матіос.

Окрім романів, П. Загребельний протягом 50 років писав п'єси, публіцистичні статті, доповіді. За його сценаріями на Київській кіностудії ім. О. Довженка знято художні фільми: «Ракети не повинні злетіти» (1965), «Перевірено – мін немає» (1966 у співавт.), «Лаври» (1974), «І земля скакала мені назустріч» (1975), «Хто за хто проти» (1977), «Ярослав Мудрий» (1982) та ін.

П. Загребельний користувався великим авторитетом серед своїх колег і мільйонів читачів, його називали «живим класиком», «патріархом української літератури». Твори письменника високо оцінені критикою, він є одним із найпопулярніших сьогодні українських письменників. Твори П. Загребельного переведені на 23 мови народів світу.

Павло Архипович мав енциклопедичні знання, феноменальну пам'ять, Вільно знав сім мов, які були для нього робочими. Багатьма іншими міг читати зі словником. Він добре малював і мав гарний голос, захоплювався творчістю Катерини Білокур, Марії Примаченко, Марфи Тимченко та ін. У компанії з друзями часто любив співати пісні: «Рідна мати моя» П. Майбороди на сл. А. Малишка, «Два кольори» О. Білаша на сл. Д. Павличка, «Минає день, минає ніч» М. Мозгового на сл. Ю. Рибчинського та ін.

Всі свої таємниці письменник занотовував у своєму щоденнику. Але прочитати його можна буде лише через 20 років (2029 р.) після смерті автора, таким було прохання Павла Архиповича. Відійшов у засвіти П. Загребельний 3 лютого 2009 р. у 84 роки. Видатного письменника поховали на Байковому кладовищі у м. Києві.

Більше про Павла Архиповича Загребельного дивитися у джерелах:

1. Головка В. В. Загребельний Павло Архипович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2005. Т. 3 : Е – Й. С. 194. 672 с.
2. Загребельний Павло Архипович // Митці України : Енциклопедичний довідник / упоряд. : М. Г. Лабінський, В. С. Мурза ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. С. 255.
3. Загребельний Павло Архипович // Мистецтво України : Біографічний довідник / упоряд.: А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1997. С. 250.

~~~~~

17 вересня 80 років від дня народження **Богдана Володимировича Депо** (1944–1992), українського диригента, педагога, професора, народного артиста України

Народився Богдан Володимирович Депо у с. Конюхи Грубешівського повіту (нині Люблінське воєводство, Польща). У 1945 р. разом з батьками переїхав в Україну до м. Рожище Волинської області.

Музичний шлях Богдана почався з подарунка хресного батька, який на день народження подарував йому баян. Цей подарунок визначив подальшу життєву долю майбутнього музиканта. З 1953 р. він почав відвідувати у Луцьку музичну школу. В сім'ї, крім Богдана, музикою займалися і сестри: Оксана грала на бандурі і фортепіано, Юлія на фортепіано, часто вони любили грати в ансамблі. Після закінчення музичної школи вступив до Рівненського музичного училища. У 1970 р. закінчив клас баяна у Львівській консерваторії; у 1972 р. – клас оперно-симфонічного диригування у професора М. Колесси.

Упродовж 1963–1966 рр. був на військовій службі в Тбілісі, працював в Ансамблі пісні й танцю Закавказького військового округу; у 1971–1978 рр. викладав у Рівненському музичному училищі. У 1972 р. організував і став першим художнім керівником камерного оркестру Рівненської філармонії, який прославився високою виконавською майстерністю не тільки в Україні, а й за кордоном. Під орудою Б. Депо оркестр мав гастролі в Україні, Росії та Білорусії, став переможцем Першого національного конкурсу камерних оркестрів (1978 р.) та лауреатом Всесоюзного огляду оркестрів (1980 р.).

Репертуар камерного оркестру складала твори Г. Генделя, А. Кореллі, В. Моцарта, Й. Баха, А. Вівальді, Е. Гріга, А. Хачатуряна, С. Прокоф'єва, Д. Шостаковича, М. Ракова, М. Скорика, Д. Задора, М. Лисенка, А. Штогаренка, В. Губаренка, М. Колесси, Г. Галиніна, Я. Ряетса О. Респігі та ін. В концертах брали участь відомі музиканти: скрипалі – Б. Которович, О. Криса, піаністи – О. Наседкін, Р. Рудницький, Р. Лисенко органісти – Володимир Кошуба, Ірина Калиновська, Михайло Павалій, співаки – Д. Гнатюк, Я. Кульчинський, Н. Бабій, М. Фарина, Л. Гурова, Є. Юрків та ін.

У 1981–1983 рр. Б. Депо стажувався у Г. Рождественського в Московському камерному музичному театрі, який після успішного завершення стажування у листі тодішньому міністру культури УРСР С. Безклубенку писав про високий професійний рівень музиканта, постійне прагнення до творчого зростання, незаурядні організаторські здібності і здатність очолити великий музичний колектив (оперний театр або симфонічний оркестр).

Б. Депо повернувся в м. Рівне, до роботи з камерним оркестром. Талант і самовідданість диригента були високо оцінені державою. За високу виконавську майстерність, пропаганду класичної і сучасної музики йому присвоїли звання «Заслужений діяч мистецтв України» (1980 р.) і «Народний артист України» (1991 р.)

З 1983 р. викладав у Рівненському інституті культури, у 1991–1992 рр. очолював кафедру народних інструментів.

Трагічно загинув 23 березня 1992 р. повний сил, творчих задумів і планів. Його коротке, але яскраве життя було до останку віддане служінню музичному мистецтву. «Відкрити людям очі на ту красу і велич, на ту радість і насолоду, що дарує нам класична музика. Нехай музика Баха, Моцарта, Шостаковича і Скорика завжди звучить у вашому серці» – таким було творче кредо музиканта.

У 2018 р. у м. Рівному, на будинку, де з 1987–1992 рр. жив митець, встановлено гранітну меморіальну дошку, виготовлену за кошти музиканта і краєзнавця Б. Столярчука.

~~~~~

16 жовтня 75 років від дня народження **Олександра Івановича Івахненка** (1949–2014), українського художника-графіка, живописця, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України, заслуженого художника України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

Народився Олександр Іванович Івахненко в с. Манжосівка Чернігівської області. Художня обдарованість проявилася ще в ранньому дитинстві. Навчаючись у школі, відвідував художню студію при міському будинку піонерів, якою керував відомий у Прилуках художник І. Тринчук-Задорожний. Коли Олександрові виповнилося 11 років, батьки віддали його на навчання до Київської художньої школи ім. Т. Шевченка. Закінчивши школу із золотою медаллю, Олександр вступив до Київського художнього інституту на факультет графіки, який закінчив із відзнакою у 1974 р. Його дипломною роботою були ілюстрації до кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна».

Після військової служби, протягом трьох років (1976–1979 рр.) навчався у творчих майстернях Академії мистецтв України. У 1977 р. О. Івахненко прийнятий до Спілки художників України. У 1979 р. за ілюстрації до повісті О. Купріна «Поєдинок» нагороджений дипломом республіканського конкурсу кращих книжкових видань, а у 1982 р. – диплом республіканського конкурсу за ілюстрації до книги «Садок вишневий коло хати». У березні 1989 р. Олександрові Івановичу присвоєно Державну премію України ім. Т. Шевченка в галузі образотворчого мистецтва за ілюстрації до шевченківського «Кобзаря». У 1996 р. О. Івахненку присвоєно почесне звання заслуженого художника України. У 2001 р. його обрано членом-кореспондентом Академії мистецтв України.

Основна тематика творчості Івахненка – шевченкіана. У творах помітні традиції школи бойчуківців та візантійські впливи; у зображеннях облич і постатей – подібність до ікони та парсуни. Знання українського народного мистецтва допомогли О. Івахненку створювати прекрасні образи, джерела яких сягають до народної творчості та українського фольклору. Зацікавленість етнографією, фольклором виражається у майстерному відтворенні національного вбрання, побутових деталей тощо.

О. І. Івахненка – яскравий представник сучасного образотворчого мистецтва, що поєднує новаторство з традиціями національного мистецтва, культури народу, його духовності. Митець належить до плеяди найталановитіших українських майстрів книжкової графіки. Його творчість позначена глибоким, вдумливим прочитанням літературних творів, тонким психологізмом, ущерть наповнена глибинною духовністю народного життя, його багатою культурою, вирізняється віртуозним використанням різноманітних технік.

Його роботи надзвичайно одухотворені, випромінюють тепло. Художник часто вдається до так званих метафор, символів: це і порожнє гніздо, і засохле дерево, і стежка, що в'ється то

вгору, то вниз, а то вже ніби й не стежка, а вишитий рушник, і колодязь, як вічне джерело народної мудрості і багатства тощо.

Упродовж життя художник працював у галузі книжкової графіки, монументального мистецтва та станкового живопису. З особливою відповідальністю, за рекомендацією свого вчителя, народного художника України М. Дерегуса, підійшов до оформлення вестибюлю у музеї Т. Шевченка у м. Каневі. Ось як сам художник коментував свою творчу роботу: «Я перейшов на станковий живопис, навіть монументальні розписи робив у Каневі. В основу моїх робіт покладена обернена перспектива. Річ у тім, що коли глядач дивиться на правильне зображення, скажімо, на фотографію, то погляд пробиває площину і далі губиться на лінії горизонту... А в оберненій перспективі погляд повертається до глядача і саме тоді відбувається активне сприйняття усього, що ви бачите в картині. Використовую ще умовне рішення форми... От, скажімо, в мене на одній з робіт по площині в'ється стежка, але це ніби і не стежка, а вишитий рушник... Тобто в конкретні предмети я намагаюся закладати ще якийсь інший зміст. В картині, на мою думку, мусять бути якісь пропуски. Скажімо, одна форма більш деталізована, а інша спрощена, площинна. Це на підсвідомому рівні активізує сприйняття твору, виникають запитання і ми підсвідомо шукаємо в картині відповідь на них».

Художник у полотнах на теми Шевченкової поезії по-своєму бачив Україну. І поле, й небо, і море, й пісня, і стосунки людей незвичайні. Найхарактерніша риса його картин – їхня внутрішня насиченість українським духом.

Оформлені О. Івахненком видання експонувалися на багатьох виставках і відзначені найвищими нагородами конкурсів мистецтва книги як в Україні, так і за її межами. Секретар посольства України в Японії Р. Ширін захопливо відгукувався про виставку О. Івахненка у 2003 р. в Японії: «Виставка українського художника в Японії відбулася вперше і її нема з чим порівняти. Вона була дійсно самотньою та в доброму сенсі цього слова «незрозумілою» для японців. Перш за все тому, що вони небагато знають про Україну, її історію, культуру, традиції. Проведення цієї виставки було, так би мовити, проривом, першим кроком на шляху ознайомлення японської громадськості з українським національним образотворчим мистецтвом».

Твори митця зберігаються у Національному художньому музеї м. (Київ), в музеях Т. Шевченка в м. Києві та Каневі, в Національному музеї літератури (м. Київ), Державному музеї книги, у фонді БІБ (м. Братислава), Українському Єпархіальному музеї в Стемфорді (США), а також в музеях Івано-Франківська, Черкас, Хмельницького, Ужгорода, Прилук та в приватних колекціях США, Канади, Великобританії, Японії, Німеччини тощо.

Великий українець О. І. Івахненко на 65-му році життя передчасно пішов у вічність.

*Більше про **Олександра Івановича Івахненка** дивитися у джерелах:*

1. Івахненко Олександр Іванович // Шевченківська енциклопедія: У 6-ти т. Т. 3: І–Л. / Гол. ред. М. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Шевченка НАН України, 2013. С. 61–62.
2. Собкович О. Олександрю Івахненкові 60! // ОМ. 2009. № 4 – 2010. № 1.
3. Перевальський В. Є. Івахненко Олександр Іванович // Енциклопедія сучасної України / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: <https://esu.com.ua/article?id=13564>

~~~~~

20 грудня **50 років** від дня народження **Василя Ярославовича Сліпака** (1974–2016) всесвітньо відомого українського оперного співака, соліста Паризької національної опери, добровольця «ДУК-ПС», волонтера, учасника Революції гідності та бойових дій на сході України, Героя України (посмертно)

Народився В. Я. Сліпак у м. Львові. У його родині не було музикантів, але Василь з дитинства завжди співав, а в своїх інтерв'ю часто розповідав, що особливо його підтримував старший брат Орест, який 1983 р, коли Василю було лише дев'ять років, відвів його до легендарної львівської хорової капели «Дударик». У складі «Дударика» він перебував понад десять років і об'їздив з ним пів світу, виступаючи на найпрестижніших сценах – у Карнегі-холі в Нью-Йорку, у Соборі Паризької Богоматері, у Варшавській філармонії тощо.

У 1992 р. вступив до Львівського Вищого державного музичного інституту ім. М. Лисенка. В 1994 р. на X Міжнародному конкурсі ораторії і пісні «Гран-Прі France Telecom» у французькому місті Клермон-Феррані (Франція) здобув Гран-прі й Гран-прі глядацьких симпатій. У 1996 р. його запросили в Паризьку національну оперу солістом.

Мав величезний діапазон голосу, співаючи одночасно контртенором та баритоном. Він був два метри на зріст та розмовляв сімома мовами, мав неймовірну харизму, яскраву зовнішність і був справжньою зіркою європейської сцени понад 20 років. Його хотіли бачити всюди: опера Бастилії, головний зал ЮНЕСКО в Парижі, Ковент-Гарден, Краківська опера та десятки інших театрів.

Товаришував митець із голлівудськими зірками та режисерами, виступав на найпрестижніших сценах не лише французької столиці, а й світу, але душею та серцем завжди був з Україною. Серед насиченого творчого життя у графіку В. Сліпака завжди знаходилося місце для України, де він виступав постійно.

Так, ще у 1994 р. на фестивалі «Київ Музик Фест» він виконав камерну кантату О. Козаченка «П'єро мертвопетлює» на однойменний вірш українського поета-символіста М. Семенка. Цей твір виконував багато разів на сценах у всьому світі, прославляючи як українського поета-футуриста Семенка, так і сучасного композитора О. Козаченка.

Окремою його місією була промоція української класичної та сучасної академічної музики за кордоном. Деякі твори українських композиторів європейська публіка вперше почула саме у виконанні неймовірного голосу В. Сліпака. «Він дарує винятковий, рідкісний, нечуваний спів... Надзвичайно обдарований сопраніст, має тонкий, вміло безмежний, що просто зводить з розуму, вібрато – сповнений могутньої сили, що невідомо як вміщується у такому молодому співакові. Ніхто, здається, так не зумів би» (цитата з газети «La Montagne», 1994 р.).

З початком Революції Гідності, Василь Сліпак брав участь у багатьох мітингах у Парижі і фактично всі свої кошти витрачав на допомогу. Він очолив волонтерський рух у Франції, організовуючи різні акції на підтримку майданівців, збираючи кошти та відправляючи гуманітарні вантажі. Разом з друзями-співаками створив організацію «Оперні співаки для дітей». Це тоді він сказав: «Як чоловік – можу бути на війні, а як артист – можу робити максимальну промоцію України у Франції».

Уперше він вирушив на Донбас у травні 2014 р. Пробув там у складі Добровольчого Українського Корпусу «Правий сектор» понад місяць. Воював у Пісках, у районі донецького аеропорту. Брав участь у боях за Авдіївку. На фронті В. Сліпак одразу отримав позивний «Міф» – на честь Мефістофеля, героя своєї улюбленої опери «Мефістофель» Ш. Гунно.

Фатальна поїздка на Донбас була для В. Сліпака вже третьою. А вдруге він поїхав на фронт у вересні 2015 р., в с. Водяне під м. Маріуполем, у жовтні повернувся до Парижа. 18 червня 2016 р. була третя його поїздка на Донбас. Він планував залишитися там на півроку. 29 червня 2016 р. загинув від кулі снайпера в бою за позицію Мурашник біля Дебальцевого.

Поховали В. Сліпака на Личаківському кладовищі у м. Львові. В 2017 р. Указом Президента України «За виняткові мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане служіння Українському народові» Василю Ярославовичу Сліпаку присвоєно звання «Герой України» (посмертно).

Більше про Василя Ярославовича Сліпака дивитися у джерелах:

1. «П'єро мертвопетлює» Камерна кантата. – Василь Сліпак (контр тенор). Національна спілка композиторів України. URL: <https://composersukraine.org/index.php?id=1755>
2. Сліпак Василь Ярославович. Книга пам'яті полеглих за Україну. URL: <https://memorybook.org.ua/21/slipak.htm>
3. Українська музична енциклопедія. Т. 5 / Гол. редкол. Г. Скрипник; Національна Академія Наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ : Видавництво Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 2018. 536 с. : ил. Т. 5 [ПАВАНА – «ПОЛІКАРП»]. С. 14.

~~~~~

ПРОСТІР ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

~~~~~  
*Учіться так, немов ви постійно  
відчуваєте брак своїх знань,  
і так, немов ви постійно  
боїтеся розгубити свої знання  
(Конфуцій)*  
~~~~~

Сторінка для самопідготовки, розвитку креативності та професійної рефлексії

1. Ознайомтеся із знаменними та пам'ятними датами на *січень – червень 2024 року*.
2. Заплануйте дослідження теми, яка найбільше Вас зацікавила. Це може бути знаменна чи пам'ятна подія та / або видатна особистість, про яку, на Ваш погляд, варто було би дізнатися більше:
  - оберіть для опрацювання тему, що відповідає знаменній даті *міжнародного* значення;
  - опрацюйте тему, що відповідає пам'ятній даті *всеукраїнського* значення;
  - проведіть пошуково-дослідницьку роботу з *краєзнавчої* теми, що присвячена знаменній даті чи / та видатній особистості Вашого регіону (краю), Рівненщини за визначений період.
3. Оформіть Ваше дослідження у формі реферату або доповіді.
4. Підберіть літературу, аудіо та відео матеріали для ілюстрацій.
5. Навчіться правильно оформлювати першоджерела, які Ви використали для підготовки реферату (доповіді) за посиланнями:
  - Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 URL: http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/phocagallery/2017/Pryklady_DSTU_8302_2015.pdf;
  - VAK.in.ua. Оформити нове джерело по вимогам ВАК України. URL: <https://vak.in.ua/do.php>;
  - Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloaoformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>;
  - Транслітерація онлайн з української на англійську (згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. N 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею» (чинна). УКПЛІТ.ORG. URL: <http://ukrlit.org/transliteratsiia>

Джерела для самопідготовки:

1. Вербицький В. В. Позаурочна та позакласна освітня (неформальна) діяльність в умовах розвитку стратегії виховання України. URL: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/PPOD.pdf>.
2. Децюк Т. М., Дударенко А. А. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах. // Young Scientist. № 3 (55). March, 2018. С. 81–85.
3. Карпенчук С. Г. До вершин досконалості : науково-методичний посібник з проблем самовиховання. Рівне : Волинські обереги, 2009. 260 с.
4. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: «Педагогіка, психологія, соціологія», 2009. № 6. С. 19–23.
5. Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі : навчальний посібник. Кривий ріг : КДПУ, 2008. 187 с. URL: <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/Vihovna-robota-v-shkoli-formi-zahodiv.pdf>.
6. Організація позакласної роботи в сучасному навчальному закладі як інноватика в освітньому просторі : рекомендований список літератури / уклад. : С. Н. Грипич, О. В. Слобода, Л. В. Ковальчук. Рівне : РДГУ, 2014. 15 с. URL: <http://library.rshu.edu.ua/pdf/pok/organ.pozakl.rob.pdf>.
7. Смалько О. Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, 2014. № 8. С. 76–80.

~~~~~  
***Чим більше знаєш – тим більше можеш***  
***(Е. Абу)***  
~~~~~



~~~~~  
**Творчість! Лише вона здатна вберегти  
від мук і зробити життя легшим!**  
**(Ф. Ніцше)**  
~~~~~

Сторінка для самопідготовки, розвитку креативності та професійної рефлексії

- 1.** Ознайомтеся із знаменними та пам'ятними датами на *липень – грудень 2024 року*.
- 2.** Заплануйте проведення культурно-мистецького або концертного заходу з теми, яка найбільше Вас зацікавила. Це може бути знаменна чи пам'ятна подія та / або видатна особистість, про яку, на Ваш погляд, варто було би дізнатися більше:
  - оберіть для опрацювання тему, що відповідає знаменній даті *міжнародного* значення;
  - опрацюйте тему, що відповідає пам'ятній даті *всеукраїнського* значення;
  - проведіть пошуково-дослідницьку роботу з *краєзнавчої* теми, що присвячена знаменній даті чи / та видатній особистості Вашого регіону (краю), Рівненщини за визначений період.
- 3.** Проект Ви можете презентувати одноосібно, або залучити до нього студентів Вашого курсу (класу, факультету) та / чи інших курсів (класів, факультетів), у рамках роботи студентської наукової проблемної групи Мистецький кіноклуб «Видатні музиканти світу», концертних виступів студентів кафедри гри на музичних інструментах, кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу, для студентів класу, для проведення кураторської години тощо.
- 4.** Розробіть план заходу, який би найкраще зміг розкрити обрану тему.
- 5.** Підберіть літературу, аудіо та відео матеріали для ілюстрацій тощо.

Джерела для самопідготовки:

1. Виштак О. М. Сучасний підхід до позакласної виховної роботи. Нові форми позакласної виховної роботи. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/42138/.
2. Комаровська О. А. Музика, театр, хореографія у позаурочний час : метод. рек. *Шк. світ. Спецвип*, 2005. № 32 (304) серп. С. 1–23.
3. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи : навч.-метод посіб. Харків : ХНПУ ім. Г. С Сковороди, 2017. 156 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zag_pedagog/OPM_nav_metod_posibnik_20_03_2_0.pdf.
4. Організація позакласної роботи в сучасному навчальному закладі як інноватика в освітньому просторі : рекомендований список літератури / уклад. : С. Н. Грипич, О. В. Слобода, Л. В. Ковальчук. Рівне : РДГУ, 2014. 15 с. URL: <http://library.rshu.edu.ua/pdf/pok/organ.pozakl.rob.pdf>

~~~~~  
*Чим повніше джерело знань,  
тим глибша ріка життя  
(В. Доміль)*  
~~~~~

2024 РІК НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

ЮНЕСКО ОГЛОСИЛО

- **Всесвітня столиця книги – м. Страсбург (Франція)**

МІЖНАРОДНІ ДЕСЯТИЛІТТЯ ЗА РІШЕННЯМ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН

2016–2025 роки – Десятиріччя дій Організації Об'єднаних Націй з проблем харчування

2014–2024 роки – Десятиріччя сталої енергетики для всіх

2015–2025 роки – Міжнародне десятиріччя осіб африканського походження

2021–2030 роки – Десятиліття наук про океан в інтересах сталого розвитку

~~~~~  
*Хто не належить вітчизні своїй,  
той не належить і людству  
(Д. Байрон)*  
~~~~~


2024 РІК В УКРАЇНІ

На державному рівні оголошено:

2018–2028 – Десятиліття української мови (Указ Президента України № 156/2018 від 31.05.2018 р.)

ЦЬОГО РОКУ ВИПОВНЮЄТЬСЯ:

1080 років від початку походу київського князя Ігора Рюриковича на Константинополь та укладення Русько-візантійського мирного договору (944)

1055 років від початку другого Балканського походу київського князя Святослава (969)

1005 років від початку правління Ярослава Мудрого, Великого князя Київської Русі (1019)

880 років від часу створення Галицького князівства та перенесення князем Володимиром столиці до Галича (1144)

880 років від часу створення Галицького (Крилоського) Євангелія, однієї з найдавніших книжних пам'яток Київської Русі (1144)

855 років від часу захоплення й розорення Києва об'єднаним військом 12 руських князів, очолюваним Андрієм Боголюбським (1169)

755 років від початку правління князя Володимира Васильковича на Волині (сина Василька Романовича, брата Данила Галицького) (1269)

580 років від часу надання Магдебурзького права місту Житомиру (1444)

555 років від часу надання Магдебурзького права місту Бібрці (1469)

455 років від часу укладення Люблінської унії (1569)

455 років від часу надання Магдебурзького права місту Яворову (1569)

450 років від часу появи першого друкованого в Україні слов'янського «Букваря», упорядкованого та виданого Іваном Федоровим у м. Львові (1574)

430 років від початку повстання під проводом Северина Наливайка (1594)

430 років від початку закладення замку у місті Жовква (1594)

405 років від часу виходу «Граматики» Мелетія Смотрицького, першого повного видання церковнослов'янської мови в українській редакції (1619)

405 років від часу укладення Роставицької польсько-козацької угоди, за якою реєстр обмежувався трьома тисячами козаків й встановлювалася заборона їх походів до турецьких володінь (1619)

405 років від часу заснування Спасо-Преображенського Мгарського монастиря (1619)

365 років від часу Конотопської битви, у якій українське військо здобуло перемогу над російським (07–09.07.1659)

355 років від поділу України на два гетьманства: на Правобережжі гетьманом під османським протекторатом залишився Петро Дорошенко, на Лівобережжі гетьманом під московським протекторатом проголошено Дем'яна Многогрішного (1669)

355 років від часу укладення лівобережним гетьманом Дем'яном Многогрішним **україно-московської угоди** (1669)

350 років від першого видання Києво-Печерською друкарнею «Київського синопсиса», першого короткого нарису історії України від найдавніших часів до останньої чверті XVII ст. (1674)

290 років від часу заснування **Нової Січі**, останньої Запорозької Січі (1734)

255 років від часу укладення збірника «Басні Харьковскія» Григорієм Сковородою (1769)

205 років від часу організації у м. Полтаві Василем Лукашевичем **Малоросійського таємного товариства** (1819)

205 років від прем'єри п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка» на сцені полтавського театру (1819)

190 років від часу заснування **Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича** Київського національного університету ім. Т. Шевченка (1834)

190 років від часу заснування дендрологічного парку «Тростянець» НАН України (1834)

180 років від часу заснування «Інституту музики» **Галицького музичного товариства** (нині Львівська Національна музична академія ім. М. В. Лисенка) (1844)

155 років від дня народження **Федора Прохоровича Левитського** (Левицького) (1869–після 1926), українського оперного й камерного співака (бас), музичного критика, педагога

150 років від часу створення **Всесвітньої поштової спілки** – міжнародної організації, що нині об'єднує 192 країни (1874)

130 років від часу запуску у м. Львові **електричного трамвая**, одного з найперших у Європі (1894)

105 років від часу створення **Одеської кіностудії** (1919)

105 років від часу заснування **Національного музею мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків** (1919)

105 років від часу утворення **Національної заслуженої академічної капели України «Думка»** (1919)

105 років від часу ухвалення Директорією УНР **закону про вищий уряд Української автокефальної православної соборної церкви** (01.01.1919)

105 років від часу проголошення у с. Ясіні на Закарпатті **Гуцульської Республіки** (08.01.1919)

105 років від часу проголошення на Софійському майдані у м. Києві об'єднання двох українських державних утворень – УНР і ЗУНР в єдину соборну незалежну українську державу (22.01.1919). **Відбувся Акт злуки**

105 років від часу заснування **Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського**

105 років від часу створення **Української Республіканської Капели** і започаткування культурної дипломатії Української Народної Республіки (24.01.1919)

105 років від часу заснування **Житомирського державного університету ім. Івана Франка** (жовтень 1919)

95 років від часу проведення **Першого Конгресу (Великого збору) українських націоналістів**, на якому була створена **Організація українських націоналістів** (28.01–03.02.1929)

90 років від часу створення **Національної спілки письменників України** (1934)

85 років від дня проголошення **незалежності Карпатської України** (15.03.1939)

80 років від часу бою **Української Повстанської Армії під Гурбами** (21–25.04.1944)

55 років від часу заснування **Національного музею народної архітектури та побуту України у м. Києві** (1969)

55 років від часу призначення на посаду **прем'єр-міністра Ізраїлю Голди Меїр**, уроженки України, першої жінки на цьому посту (1969)

35 років від часу виходу з підпілля **Української греко-католицької церкви в Україні** (1989)

35 років від часу створення **Товариства української мови ім. Тараса Шевченка** (нині Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка (11–12.02.1989)

35 років від часу проведення у м. Чернівцях **першого фестивалю української сучасної пісні та популярної музики «Червона рута»** (17–24.09.1989)

30 років від часу заснування **Національного університету «Острозька академія»** (1994)

30 років від дня створення **Українського центру культурних досліджень** (17.06.1994)

~~~~~  
*Люблю і знаю. Знаю і люблю.  
І тим повніш люблю, чим більше знаю  
(Ю. Єфремов)*  
~~~~~

2024 РІК НА РІВНЕНЩИНІ

940 років від часу першої писемної згадки про **Дорогобуж Рівнееського району** (до 2021 р. Гощанського району) (1084)

875 років від часу першої писемної згадки про **Пересопницю Рівненського району** (1149)

875 років від часу першої писемної згадки про **Муравицю** (Нині околиця Млинова Рівненської області) (1149)

855 років від часу першої писемної згадки про **Ярославичі Млинівського району** (1169)

775 років від дня народження **Володимира-Івана Васильковича** (1249 (1250)–1288), Володимиро-Волинського князя, видатного дипломата та діяча культури

750 років від часу першої писемної згадки про с. **Деражне Рівненського району** (1274)

595 років від часу першої писемної згадки про с. Басів Кут (З 1958 р. район м. Рівне) (1429)

540 років від часу першої писемної згадки про с. Вільгір Рівненського району (до 2021 р. – Гощанського району) (1484)

535 років від часу першої писемної згадки про с. Забороль Рівненського району (1489)

485 років від дня народження **Гальшки** (Єлизавета, Ельжбета, Алжбета), (1539–1582), княжни Острозької, фундаторки Острозької академії (1539–1582)

485 років від часу переписання **Дубенського рукописного Четвероєвангелія** ієромонахом Арсенієм у Дубенському Хрестовоздвиженському монастирі (1539–1568 (1578))

485 років від дня народження **Яна Лятоша** (Лятоса) (1539–1608), польського вченого-філософа, математика, астронома, медика, викладача Острозької академії

470 років від дня народження Єлісея Плетенецького, просвітителя, письменника, церковного і культурного діяча, одного з організаторів і фундаторів Братської школи, засновника Лаврської друкарні. Навчався в Острозькій академії (1554–1624)

460 років з часу першої згадки про м. **Радивилів** (1564)

460 років від часу першої писемної згадки про с. Устя Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) (1564)

455 років від часу першої писемної згадки про с. Решуцьк Рівненського району (1569)

455 років від часу першої писемної згадки про с. Бармаки Рівненського району (1569)

455 років від часу першої писемної згадки про с. Глинки Рівненського району (1569)

430 років тому в Острозькій друкарні вийшла «**Книга о постничестве**» св. Василя Великого (1594)

430 років від початку антифеодального **повстання** в Україні під проводом Северина Наливайка (1594–1596), сотника надвірної хоругви князя Костянтина Острозького

420 років тому у Дерманській друкарні побачила світ перша книга, друкована українською літературною мовою «**Октоїх**» (1604)

420 років тому у Дерманській друкарні побачила світ праця «**Лямент дому княжат Острозьких**» (1604)

420 років тому у Дерманській друкарні був надрукований «Октоїх», перша книга церковних пісень українською мовою. Видання належить до найперших стародруків на українських теренах (1604)

405 років від дня смерті **Ісая Балабана** (?–1619 (1620), церковного й культурного діяча, ігумена Дерманського Свято-Троїцького монастиря (з 1608)

395 років від часу першої писемної згадки про с. Велика Клецька Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) (1629)

395 років від часу першої писемної згадки про с. Кузьмівка Сарненського району (1629)

395 років від часу першої писемної згадки про с. Морозівка Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) (1629)

395 років від часу першої писемної згадки про с. Річки Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) (1629)

385 років від часу заснування княгинею Раїною Соломирецькою з роду Гойських **вищої православної школи** при Гощанському чоловічому монастирі св. Архангела Михаїла (1639–1672)

275 років тому в с. Спасів Рівненського району (до 2021 р. Здолбунівського району) була побудована дерев'яна церква Воздвиження Чесного Хреста (1749)

370 років від часу надання м. Клевань Магдебурзького права (нині с. Рівненського району) (1654)

270 років тому у с. Новородчиці Рівненського району (до 2021 р. Острозького району) була побудована дерев'яна церква Покрови Богородиці. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1754)

265 років тому в с. Степань Сарненського району була побудована дерев'яна церква святої Трійці (1759 (1770)

260 років тому у с. Горбаків Рівненського району (до 2021 р. Гощанського району) була побудована дерев'яна **церква св. Трійці**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1764)

240 років тому було відкрито першу в Україні **мануфактуру з виробництва фарфору** в м. Корець (1784)

240 років тому в с. Кисоричі Сарненського району (до 2021 р. Рокитнівського району) була побудована дерев'яна **церква Вознесіння Господнього** (1784)

235 років тому с. Млинів отримало королівський привілей на **дозвіл** проводити чотири ярмарки на рік (1789)

235 років від дня народження **Григорія Рафальського** (о. Антоній) (1789–1848), церковного діяча, просвітника, педагога, який навчався у Волинській духовній семінарії в м. Острозі (1800–1807)

235 років від дня народження **Якова Лобачевського** (єпископ Ієрофей) (1789–1871), церковного діяча й просвітника Волині, історика, дослідника природи, автора «Історичної записки про Дерманський монастир» (1973). Навчався у Волинській духовній семінарії в м. Острозі. У 1829 р. був призначений настоятелем Дерманського Свято-Троїцького монастиря. Похований у Дерманському Свято-Троїцькому монастирі

235 років тому в с. Івання Дубенського району була побудована дерев'яна **церква Різдва Богородиці** (1789)

230 років тому в с. Могиляни Рівненського району (до 2021 р. Острозького району) була побудована дерев'яна **церква Вознесіння Господнього**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1794)

230 років тому було побудовано **церкву Вознесіння Господнього** у с. Могиляни Острозького району (1794), пам'ятку архітектури місцевого значення

230 років тому розпочала роботу єврейська **друкарня Абраама бен Ісаака** у м. Корець (1794–1814)

230 років тому розпочала роботу єврейська **друкарня** у м. Дубні (1794–1824)

230 років від дня народження **Нарциза Олізара** (1794–1862), польського політичного й громадського діяча, письменника-мемуариста, публіциста, художника-пейзажиста, який у «Польських мемуарах» (1844) описав повстання на Волині 1831 р. Бібліотека сім'ї Олізарів знаходилася у смт Рафалівка Вараського району (до 2021 р. Володимирецького району)

220 років тому у с. Деражне Рівненського району (до 2021 р. Костопільського району) був збудований мурований римсько-католицький храм **костел Пресвятої Трійці** коштом місцевого власника Тадеуша Підгороденського, який за радянської влади храм перебудували на будинок культури (в якості останнього, а також музичної школи використовується досі) (1804)

200 років тому в с. Деражне Рівненського району (до 2021 р. Костопільського району) було збудовано муровану **Хрестовоздвиженську церкву** (1824)

195 років тому в с. Шубків Рівненського району була побудована дерев'яна **церква святого Миколая**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1829)

190 років тому було побудовано **церкву св. Миколая** (1834) у с. Городець Сарненського району (до 2021 р. Володимирецького району), пам'ятку архітектури місцевого значення

185 років тому в с. Бабин Рівненського району (до 2021 р. Гощанського району) була побудована мурована **церква Іоанна Богослова**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1839)

180 років тому український письменник, історик, громадський й політичний діяч **Микола Іванович Костомаров** почав працювати старшим викладачем у Рівненській гімназії (1844–1845)

165 років тому було побудовано **церкву Покрови Богородиці та дзвіницю** (1859) у с. Вільгір Гощанського району, пам'ятку архітектури місцевого значення

160 років тому було побудовано **церкву св. Параскеви** (1864) у с. Невірків Рівненського району (до 2021 р. Корецького району), пам'ятку архітектури місцевого значення

160 років тому в с. Стовпин Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) була побудована дерев'яна **церква Воздвиження Чесного Хреста**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1864)

155 років від дня народження **Олександра Михайловича Карпинського** (1869–1929), юриста, дипломата, політичного й громадського діяча, очільника товариства «Просвіта» у м. Рівному. Помер у м. Рівному

155 років від дня народження **Хаї Сандберг** (1869–1941 (1942), громадської діячки м. Рівне й Волині, почесної голови Союзу єврейських жінок м. Рівне, членкині Товариства опіки над єврейськими сиротами «Сентос» та інших громадських організацій, власниці мережі аптек у м. Рівне. Хая Сандберг – бабуся поетеси Зузанни Гінчанки (Сари Поліни Гінзбург)

155 років тому в с. Нагірне (Ульбарів) Дубенського району була побудована дерев'яна **церква святого апостола Луки**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1869)

150 років тому в с. М'ятин Рівненського району (до 2021 р. Гощанського району) була побудована дерев'яна **церква святої Параскеви**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1874)

150 років тому в с. Мошків Дубенського району (до 2021 р. Млинівського району) була побудована дерев'яна **церква святого архангела Михаїла** (1874)

150 років від дня народження **Давида Бичковського** (1874–1937), краєзнавця, священника, уродженця Дубенщини, який з 1907 р. працював учителем історії та географії в Острозькому

жіночому училищі графа Д. М. Блудова. Співробітник і перший лектор братства ім. князів Острозьких. З 1927 р. настоятель Кирило-Мефодіївського храму в Острозі

145 років тому було побудовано **церкву св. Іоанна Богослова** (1879) у с. Теремне Рівненського району (до 2021 р. Острозького району), пам'ятку архітектури місцевого значення

145 років від дня народження **Нохема Штифа** (1879–1933), філолога мови ідиш, лінгвіста, літературознавця, перекладача, редактора й громадського діяча. Уродженець м. Рівне

140 років тому розпочав роботу **Здолбунівський цементний завод** (1884)

140 років тому в с. Устя Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) була побудована **церква Різдва Пресвятої Богородиці** (1884)

140 років тому в с. Заріцьк Рівненського району була побудована дерев'яна **церква Різдва Пресвятої Богородиці** (1884)

135 років тому в с. Головниця Рівненського району (до 2021 р. Корецького району) була побудована дерев'яна **церква святого Іоанна Богослова** (1889)

135 років тому у с. Тинному (район міста Рівного) була побудована **церква Різдва Пресвятої Богородиці**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1889)

130 років тому було побудовано **церкву Успіння Богородиці** (1894) в смт Володимирець Вараського району (до 2021 р. Володимирецького району), пам'ятку архітектури місцевого значення

130 років тому було побудовано **церкву Воздвиження Чесного Хреста** (1894) у с. Малеве Дубенського району (до 2021 р. Демидівського району), пам'ятку архітектури місцевого значення

130 років тому вийшла з друку праця **А. Анципо-Чикунського «Историческая записка о Ровенском реальном училище. 1832–1889»** (Київ, 1894)

130 років тому при Свято-Воскресенській церкві почало діяти **Олександро-Миколаївське братство**, яке займалося благодійництвом у справах релігії, освіти, охорони здоров'я (1894)

125 років тому завершено спорудження **костелу св. Антонія** (1899) у м. Рівне. Нині Зал камерної та органної музики

125 років тому в с. Верба Дубенського району була побудована дерев'яна церква святої Трійці (1899)

125 років тому перебував на Рівненщині **Орест Авксентійович (Оксентійович) Фотинський** (1862–1931), український етнограф, краєзнавець, фольклорист, історик, археограф, архівіст,

член Товариства Дослідників Волині. Уродженець с. Батьків Дубенського району (до 2021 р. Радивилівського району)

120 років тому було побудовано **церкву Різдва Богородиці** (1904) у с. Великий Мидськ Рівненського району (до 2021 р. Костопільського району), пам'ятку архітектури місцевого значення

120 років тому в Басів Куті (район міста Рівного) було завершено будівництво **церкви св. Трійці** (1904), пам'ятки архітектури місцевого значення

115 років тому в м. Острог було створено громадську релігійно-просвітницьку, науково-краєзнавчу організацію «**Братство ім. князів Острозьких**» (1909). Припинила діяльність після 1939 р., в серпні 2012 р. розпочала свою діяльність Громадська організація «Братство ім. князів Острозьких»

115 років тому на кошти Л. Зафрана було побудовано **першу електростанцію** в м. Рівне (1909)

115 років тому м. Рівне відвідав український філософ, природознавець, засновник геохімії, біогеохімії та радіогеології, вчення про біосферу, космізм, академік, перший президент Української академії наук **Володимир Іванович Вернадський** (1909)

110 років від початку **Першої світової війни**. У м. Рівне перебував штаб Особливої армії Південно-Західного фронту, військові госпіталі (1914)

110 років тому було побудовано **церкву св. Параскеви** (1911–1914) у с. Новий Корець Рівненського району (жл 2021 р. Корецького району), пам'ятку архітектури місцевого значення

110 років тому у с. Білогородка Дубенського району було завершено будівництво **церкви св. євангеліста Луки** (1914), пам'ятки архітектури місцевого значення

105 років тому у будинку Рівненського реального училища розмістився **департамент освіти уряду Директорії**, який очолював український вчений, політичний й громадський діяч, історик церкви, мовознавець, педагог Іван Іванович Огієнко (митрополит Іларіон) (1919)

100 років тому було побудовано **церкву св. Миколая** (1924) у с. Ставок Рівненського району (до 2021 р. Костопільського району), пам'ятку архітектури місцевого значення

100 років тому у с. Башарівка Дубенського району (до 2021 р. Радивилівського району) було завершено будівництво **церкви Введення в храм Пресвятої Богородиці** (1924), пам'ятки архітектури місцевого значення

100 років тому в с. Копань Дубенського району (до 2021 р. Демидівського району) була побудована дерев'яна **церква Покрови Богородиці** (1924)

100 років тому в с. Острів Дубенського району (до 2021 р. Радивилівського району) була побудована дерев'яна **церква святого архангела Михаїла**. Пам'ятка архітектури місцевого значення (1924)

95 років від початку проведення **регіональної виставки-ярмарку «Волинські торги»** у м. Рівне (1929–1939)

95 років тому побачила світ книга **Мечислава Орловича «Ілюстрований путівник по Волині»** (Orłowicz. «Ilustrowany przewodnik po Wołyniu») (Луцьк, 1929)

90 років з дня смерті **Мойсея Базіна** (Моше (Мойсей) Зільберфарб) (1876–1934), українського, польського, єврейського політичного й державного діяча, письменника. Народився у м. Рівне. Одна із вулиць міста носить його ім'я

90 років від часу виходу в світ польськомовного «Путівника по Острогу» під редакцією краєзнавця Мечислава Єсьмана, вчителя Острозької гімназії у 1929–1939 рр., автора науково-популярних краєзнавчих праць «Острог і його околиці», «Сфери впливу Острога» та інших (1934)

90 років тому в м. Радивилів Дубенського району (до 2021 р. Радивилівського району) був побудований мурований **костел Семи Скорбот Пресвятої Діви Марії**. Після Другої світової війни будівлю використовували як будинок культури, потім – як спортзал дитячо-юнацької спортшколи. 1997 р. був переданий Українській Православній Церкві Київського патріархату. Нині колишній костел є Свято-Вознесенською церквою ПЦУ (1933–1934)

85 років від часу надання Здолбунову **статусу міста** районного підпорядкування (1939). З 2021 р. входить до складу Рівненського району

85 років від часу заснування **Рівненського академічного українського музично-драматичного театру** (грудень 1939 р.)

85 років від часу заснування **Рівненської дитячої музичної школи № 1 ім. Миколи Лисенка** (1939)

85 років з часу **репатріації етнічних німців** із Західної Волині до країни свого походження. На Рівненщині попали під репатріацію с. Новини, Стара Гута, Грушівка, Погорілівка, Порозове, Великі Селища, Юзефівка та ін. (1939–1940)

85 років тому в с. Карпилівка Сарненського району (до 2021 р. Рокитнівського району) була побудована дерев'яна **церква Різдва Пресвятої Богородиці** (1939)

85 років тому у м. Сарни був побудований римо-католицький **костел Преображення Господнього**, який 1959 р. був закритий владою та перетворений на зерносховище, а згодом – на склад харчових продуктів. У 1991 р. храм повернули римсько-католицькій спільноті (5.08.1995 р. відремонтований храм був освячений) (1939)

80 років тому вийшов з друку роман Уласа Олексійовича Самчука «Дермань» (1944)

80 років тому український письменник, журналіст, публіцист, редактор Улас Олексійович Самчук завершив написання роману «Юність Василя Шеремети» (1940–1944)

75 років тому в с. Симонів Рівненського району (до 2021 р. Гощанського району) була побудована дерев'яна церква святого Дмитрія (1949)

70 років тому у м. Рівне був відкритий пам'ятник Богдану Хмельницькому, українському військовому, політичному та державному діячеві (1954)

65 років тому **Гощі** надано статус селища міського типу (1959)

65 років тому створено заслужений ансамбль танцю України «Полісянка» при Рівненському міському будинку культури з ініціативи провідних фахівців обласного Будинку народної творчості (1959)

65 років тому відбулося відкриття малої **Рівненської дитячої залізниці** (1959)

65 років тому у м. Рівне відкрилася **обласна дитяча художня школа** (1959). З 2015 р. й по нині Рівненська дитяча художня школа ім. А. І. Мартиненка

65 років тому було переведено **Київський інженерно-меліоративний інститут** з м. Києва до м. Рівне як Український інститут інженерів водного господарства (1959). Нині Національний університет водного господарства та природокористування

65 років тому було споруджено **Рівненський мототрек** (1959). 24.05.1959 р. відбулася перша офіційна гонка на рівненському мототреці – першість України серед команд західної зони з мотогонок на гаревій доріжці

65 років тому розпочалося **будівництво Рівненського льонокомбінату**. Нині ВАТ «Рівнелъон» (1959)

65 років тому було створено **кафедру вищої математики** (1959) Українського державного університету водного господарства та природокористування

65 років тому було створено **кафедру електроніки і автоматики** (1959) Українського державного університету водного господарства та природокористування

60 років з дня смерті **Андрія Павловича Лайко** (1897–1964), вояка Армії Української Народної Республіки, учасника битви під Монте-Кассіно у складі Армії Андерса. Народився у с. Дерев'яне Рівненського району

60 років тому відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку в с. Бережниця Сарненського району (до 2021 р. Дубровицького району). Скульптор Теодозія Марківна Бриж (1964)

60 років тому у м. Рівне, на вулиці Соборній, через річку Устю і залізничне полотно було прокладено міст за проектом Д. Поляка, М. Граєвського (1964)

55 років з дня смерті **Миколи Негребецького** (1897–1969), українського громадського й політичного діяча, члена ОУН, вояка Армії Української Народної Республіки. У роки революції (1917–1921) займався поширенням української періодики у м. Рівне, зокрема видань «Діло», «Свобода», «Новий час». Помер і похований в с. Тучин Рівненського району (до 2021 р. Гошанського району)

55 років тому було введено в дію першу чергу **Рівненського заводу азотних добрив** (нині ВАТ «Рівнеазот») (1969)

55 років тому відкрито реконструйований **стадіон «Авангард»** у м. Рівне за проектом Бориса Андрєєва (1969)

55 років тому у м. Рівне було збудовано **готель «Мир»** (проект інституту «Ленпроект») (1969)

55 років тому було створено **кафедру архітектури** (1969) (до 2001 року – кафедра архітектури будівель та гідроспоруд) Українського державного університету водного господарства та природокористування

50 років тому світ побачили **книги спогадів «На білому коні» та «На коні вороному»** українського письменника Уласа Самчука (1971–1974)

50 років тому в Канаді вийшла з друку праця вченого-бібліографа, публіциста, історика, ініціатора та одного з засновників Інституту дослідів Волині Максима Бойка (1912–1998) **«Бібліографія церковного життя на Волині»** («Bibliography of Church Life in Volynia») (Канада, 1974)

50 років тому Рівненською обласною універсальною науковою бібліотекою започатковано **випуск краєзнавчих календарів «Календар пам'ятних дат Рівненщини»** (1974)

45 років тому засновано **Рівненський державний інститут культури** на базі культурно-освітнього факультету Київського державного інституту культури ім. О. Корнійчука (м. Рівне) (1979). У 1998 р. увійшов до складу Рівненського державного гуманітарного університету

40 років тому у Вінніпезі (Канада) вийшла книга історика, етнографа, музеолога, археолога, дослідника Волині Олександра Миколайовича Цинкаловського (1898–1983) **«Стара Волинь і Волинське Полісся: (краєзнавчий словник від найдавніших часів до 1914 р.)»** (1984)

35 років тому у м. Острозі було засновано **науково-краєзнавче товариство «Спадщина»**, яке 1993 р. отримало ім'я князів Острозьких (1989)

35 років тому вийшла з друку книга **Петра Ричкова «Дорогами южной Ровенщины (от Корца до Пляшевой)»** (1989)

35 років від часу створення **Рівненської обласної організації Національної спілки художників України** (1989)

30 років від часу виходу першого номеру **науково-методичного журналу «Нова педагогічна думка»**. Засновники: Рівненське обласне управління освіти, Рівненський обласний інститут підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (1994)

30 років тому світ побачила праця **Ярослава Пури «Край наш у назвах. Частина 2. Рівненський район»** (1994)

30 років від часу виходу першого випуску **альманаху юних літераторів Рівненщини «Проріст»**. Упорядник Микола Береза, редактор Євген Шморгун (1994)

30 років тому вийшов з друку **анотований бібліографічний довідник «Україна: історія, народознавство»** (1994). Укладач – головний бібліотекар Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки Катерина Краєвська

30 років від часу виходу першого номеру **літературно-мистецького альманаху «Погорина»**, виданий Рівненською обласною організацією Національної спілки письменників України (1994)

30 років тому вийшов перший том **«Книги пам'яті України. Рівненська область»**. Редколегія: Харчук Т. Г., Бобер Б. В., Бухало Г. В. та ін. (1994)

30 років тому відкрито **меморіальну дошку Уласу Олексійовичу Самчуку (1905–1987)**, українському письменнику на приміщенні Дерманської середньої школи Рівненського району (до 2021 р. Здолбунівського району), у якій він навчався у 1917–1920 рр. (1994)

25 років з часу заснування **Рівненського державного гуманітарного університету** (на базі Рівненського педагогічного інституту, Рівненського інституту культури, Дубенського і Сарненського педагогічних коледжів, Рівненського музичного училища та Дубенського училища культури) (1999)

25 років тому створено **Інститут мистецтв** у складі Рівненського державного гуманітарного університету (1999)

20 років тому вийшов 1-й випуск збірника наукових праць **«Острозький краєзнавчий збірник»** Державного історико-культурного заповідника м. Острога та Острозького науково-краєзнавчого товариства «Спадщина» ім. князів Острозьких (2004)

20 років тому вийшла книга Володимира Трихимовича Борщевича **«Волинський пом'яник»** (2004)

10 років тому започатковано **випуск мистецько-освітнього довідника «Знаменні та пам'ятні дати Рівненщини»** (2015), упорядники: Вікторія Ігорівна Прокопчук, Лариса Петрівна Яковенко, Марина Федорівна Смалько

ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА КАЛЕНДАРЕМ

Цього року виповнюється:

380 років від дня народження **Мацуо Басьо** (1644–1694), японського поета періоду Едо (1603–1868), майстра коротких хайку

95 років від дня народження **Адель Григорівни Гілевич** (1929–1994), української художниці, ілюстратори дитячих книжок для видавництва «Веселка»

55 років від дня народження **Агнешки Мелех** (1969), польської дитячої письменниці, прозаїка, авторки фентезійних творів

СІЧЕНЬ

105 років від часу заснування **Головної книжної палати у м. Києві** (нині державна наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова»)

1 січня

145 років від дня народження **Едуарда Форстера** (1879–1970), англійського письменника

120 років від дня народження **Євгена Олександровича Адамцевича** (1904–1972), українського кобзаря

115 років від дня народження **Степана Андрійовича Бандери** (1909–1959), українського політичного діяча, одного з ідеологів й теоретиків українського націоналістичного руху ХХ століття, який боровся за незалежність України. У м. Рівному по вулиці Степана Бандери 1992 р. на будинку № 43 було відкрито пам'ятну дошку діячеві

110 років від дня народження **Юрія Оліферовича Збанацького** (1914–1994), українського письменника, драматурга, лавреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

110 років від дня народження **Абрама Ісаковича Кацнельсона** (1914–2003), українського поета, літературознавця, перекладача

105 років від дня народження **Джерома Девіда Селінджера** (1919–2010), американського прозаїка

100 років від дня народження **Петра Харитоновича Красюка** (1924–2008), українського письменника-гумориста, поета-сатирика, байкара, лауреата Нобелівської премії. Проживав у с. Висоцьк Сарненського району (до 2021 р. Дубровицького району) Рівненської області

95 років від дня народження **Володимира Степановича Виговського** (1929–1987), українського письменника

85 років від дня народження **Анатолія Петровича Андрухова** (1939–2010), композитора, педагога, заслуженого працівника культури України. Народився в с. Перемилівка Дубенського району (до 2021 р. Млинівського району)

75 років від дня народження **Бориса Тимофійовича Боровця** (1949), українського письменника, журналіста, редактора. Народився в с. Яцьковичі Березнівського району Рівненської області

2 січня

160 років від дня народження **В'ячеслава Опанасовича Потапенка** (1864–1942), українського письменника і актора

150 років від дня народження **Василя Олексійовича Біднова** (1874–1935), українського історика, краєзнавця, архітектора, бібліографа

145 років від дня народження **Василя Петровича Ступницького** (1879–1945), українського етнографа, диригента, композитора

80 років від дня народження **Петра Яковича Велесика** (1944), українського письменника, журналіста, редактора. Заслужений журналіст України. Живе і працює у м. Рівному

3 січня

115 років від дня народження **Петра Євлампійовича Сабадиша** (1909–1994), українського живописця

75 років від дня народження **Бориса Боровця**, українського письменника, журналіста, редактора, головного редактора газети «Надслучанський вісник». Народився в с. Яцьковичі Рівненського району (до 2021 р. Березнівського району) (1949)

6 січня

190 років від дня народження **Степана Васильовича Руданського** (1834–1873), українського поета-сатирика, перекладача античної літератури, фольклориста, лікаря

175 років від дня народження **Ореста Івановича Левицького** (1849–1922), українського етнографа, письменника, історика

90 років від дня народження **Гната Петровича Майстренка** (1934–1987), українського письменника

85 років від дня народження **Валерія Васильовича Лобановського** (1939–2002), видатного українського спортсмена-футболіста й тренера

75 років від дня народження **Миколи Володимировича Луківа** (1949), українського поета, громадського діяча

7 січня

135 років від дня народження **Михайла Івановича Рудницького** (1889–1975), українського письменника, театрального критика, мовознавця, перекладача, мемуариста, видавця

8 січня

200 років від дня народження **Вільяма Вілкі Коллінза** (1824–1889), англійського письменника, прозаїка, драматурга, засновника детективного жанру з Великобританії

165 років від дня народження **Степана Йосиповича Смаль-Стоцького** (1859–1938), українського вченого-мовознавця, письменника, державного й громадського діяча

145 років від дня народження **Степана Васильовича Васильченка** (1879–1932), українського письменника, прозаїка й педагога

9 січня

120 років від дня народження **Петра Юхимовича Шпари** (1904–1989), українського архітектора, головного архітектора м. Харькова (1955–1965)

100 років від дня народження **Сергія Йосиповича Параджанова** (1924–1990), українського й вірменського кінорежисера, сценариста, композитора, одного з представників хвилі українського поетичного кіно, народного артиста України (1990 р., посмертно), лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка (1991 р., посмертно), політв'язня (1973–1977)

100 років від дня народження **Михайла Олександровича Задніпровського** (1924–1980), українського актора, народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

100 років від дня народження **Надії Петрівни Доценко** (1914–1994), української актриси театру та кіно, народної артистки України, лауреатки Національної премії України ім. Т. Шевченка

80 років від дня народження **Джиммі Пейджа** (1944), британського гітариста, композитора, автора пісень, продюсера

10 січня

130 років від дня народження **Ярослави Львівни Музики** (1894–1973), української художниці, громадської діячки, членкині Національної спілки художників України

90 років від дня народження **Леоніда Макаровича Кравчука** (1934–2022), українського політика, державного діяча, першого Президента незалежної України, Героя України, лауреата

премії Celebrity Awards 2020 у номінації «Людина року». Народився в с. Великий Житин Рівненського району

11 січня

100 років від дня народження **Василя Михайловича Асталоса** (1924–1993), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва, заслуженого майстра народної творчості України

12 січня

День українського політв'язня (Відповідно до статті 2 Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 р.; почав відзначатися з ініціативи В'ячеслава Чорновола від 1975 р.)

130 років від дня народження **Василя Михайловича Еллана-Блакитного** (1894–1925), українського поета, письменника, громадсько-політичного діяча

115 років від дня народження **Марії Оксентіївни Примаченко** (Приймаченко) (1909–1997), української майстрині народного декоративного розпису

115 років від дня народження Яна Фітцке, польського археолога, дослідника і краєзнавця Волині. У 1938 р. упорядковував колекції Музею ім. князів Острозьких в м. Острозі, опублікував статтю про його розвиток й перспективи. Сприяв створенню регіональних музеїв у Дубно. Розстріляний у Катині (1909–1940)

75 років від дня народження **Харукі Мураками** (1949), японського письменника, перекладача

13 січня

130 років від дня народження **Євгена Дометійовича Онацького** (1894–1979), українського науковця, громадського діяча, журналіста, енциклопедиста

14 січня

150 років від дня народження **Василя Олексійовича Біднова** (1874–1935), українського історика, бібліографа, архівіста, дослідника історії церкви

100 років від дня народження **Андрія Пилиповича М'ястківського** (1924–2003), українського поета, прозаїка, перекладача

15 січня

110 років від дня народження **Василя Івановича Гришка** (1914–2008), українського письменника, публіциста, редактора, політичного діяча, учасника підпілля ОУН в роки німецької окупації, на еміграції одного з керівників УРДП. Народився у м. Дубно. З 1949 р. проживав у США

16 січня

85 років від дня народження **Тамари Гнатівни Журби** (1939), української поетеси

50 років від дня народження **Зінаїди Валентинівни Луценко** (1974), української письменниці, педагогині, членкині Національної спілки письменників України

17 січня

95 років від дня народження **Івана Івановича Білика** (1929–2012), українського письменника, історичного романіста, перекладача болгарської літератури, лауреата Шевченківської премії (1991)

80 років від дня народження **Марії Григорівни Павленко** (1944), української письменниці, поетеси

18 січня

190 років від дня народження **Володимира Боніфатійовича Антоновича** (1834–1908), українського історика, археолога, етнографа, археографа, громадсько-політичного діяча

160 років від дня народження **Івана Сидоровича Їжакевича** (1864–1962), українського художника-ілюстратора, живописця, графіка, письменника, народного художника УРСР, батька композитора, хіміка Михайла Івановича Їжакевича. У 1911 р. розписував Георгіївську церкву на місці Берестецької битви (нині Державний Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви», с. Пляшева Дубенського району (до 2021 р. Радивилівського району))

19 січня

215 років від дня народження **Едгара Аллана По** (1809–1849), американського письменника, прозаїка і критика

185 років від дня народження **Поля Сезанна** (1839–1906), французького живописця

130 років від дня народження **Марка Степановича Терещенка** (1894–1982), українського актора, режисера театру та кіно, заслуженого артиста України

20 січня

День вшанування захисників Донецького аеропорту в Україні (Наказ Міністерства оборони України № 21/24 від 20.01.2022 р.)

90 років від дня народження **Івана Павловича Білоуса** (1934), драматурга, актора, режисера Рівненського академічного українського музично-драматичного театру. Автор драматичних творів «Марія – княгиня Рівненська (Несвицька)», «Гальшка – княжна Острозька» та ін. Народився у с. Гоша Рівненської області

22 січня

День Соборності України. Відзначається в Україні згідно Указу Президента (№ 871/2014 від 13.11.2014 р.) щорічно

295 років від дня народження **Готгольда Ефраїма Лессінга** (1729–1781), німецького письменника

120 років від дня народження **Джорджа Баланчина** (Георгій Баланчивадзе) (1904–1983), американського балетмейстера, засновника американського балету

105 років від часу проголошення об'єднання двох українських державних утворень – УНР і ЗУНР в єдину соборну незалежну українську державу (1919). Відбувся **Акт злуки**

75 років від дня народження **Григорія (Грицька) Петровича Чубая** (1949–1982), українського поета, перекладача, художника, мистецтвознавця, видавця самвидавного літературно-мистецького часопису «Скриня». Народився в с. Березини Радивилівського району Рівненської області

65 років від дня народження **Олександра Миколайовича Харвата** (1959), українського фотографа. Заслужений художник Міжнародної Федерації фотомистецтва (EFIAP). Народився у м. Здолбунів Рівненської області

23 січня

180 років від дня народження **Михайла Федоровича Комарова** (1844–1913), українського бібліографа, критика, фольклориста, перекладача, громадського діяча

140 років від дня народження **Євгена Максимовича Кротевича** (1884–1968), українського письменника

105 років від дня народження **Євгена Федоровича Бандуренка** (1919–1972), українського письменника

75 років від дня народження **Григорія (Грицька) Чубая**, українського поета, перекладача, дисидента. Народився в с. Березини Дубенського району (до 2021 р. Радивилівського району) Рівненської області. У 1991 р. заснована просвітянська премія ім. Г. Чубая (1949–1982)

24 січня

145 років від дня народження **Станіслава Пилиповича Людкевича** (1879–1979), українського композитора, музикознавця, фольклориста, педагога

130 років від дня народження **Івана Никифоровича Стешенка** (1894–1937), українського оперного співака, музиканта

25 січня

265 років від дня народження **Роберта Бернса** (1759–1796), шотландського поета, фольклориста

205 років від дня народження **Ернеста Чарльза Джонса** (1819–1869) англійського письменника, публіциста

150 років від дня народження **Уїльяма Сомерсета Моєма** (1874–1965), англійського письменника, драматурга, критика

27 січня

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/7 від 21.11.2005 р.

185 років від дня народження **Павла Платоновича Чубинського** (1839–1884), українського етнографа, фольклориста, поета, письменника, громадського діяча. У 1869–1870 рр. був на Рівненщині з експедицією в Південно-Західний край для етнографічних та статистичних досліджень

90 років від дня народження **Миколи Серафимовича Ільїнського** (1934), українського кінорежисера, члена Національної спілки кінематографістів України, народного артиста України

28 січня

150 років від дня народження **Костя Лоського** (Костянтин Володимирович Лоський) (1874–1933), українського громадського й політичного діяча, письменника

29 січня

День пам'яті героїв Крут. Відзначається щорічно в день, коли біля селища Крути у 1918 р. відбувся бій між більшовицькою армією та загоном київських курсантів і козаків «Вільного козацтва». В Україні офіційно цю дату почали відзначати після підписання Президентом України Указу «Про вшанування пам'яті Героїв Крут» № 15/2007 від 15.01.2007 р.

70 років від дня народження **Опрі Вінфрі** (1954), американської акторки, телеведучої, письменниці, філантропки та феміністки

30 січня

200 років від дня народження **Віктора Васильовича Лободи** (1824–1889), українського письменника, етнографа, громадського і політичного діяча

190 років від дня народження **Володимира Боніфатійовича Антоновича** (1834–1908), українського історика, археолога, етнографа, археографа

100 років від дня народження **Ллойда Чадлі Александера** (1924–2007), американського прозаїка, автора дитячого фентезі

ЛЮТИЙ

35 років тому м. Рівне відвідав перший польський космонавт **Мирослав Гермашевський** (1989), який у 1978 році здійснив політ у космос. Уродженець с. Липники Березнівського району Рівненської області

30 років тому відкрито Рівненську фотогалерею обласної організації Спілки фотохудожників України. У 2019 р. галерея припинила свою діяльність (1994)

2 лютого

530 років від дня народження **Франсуа Рабле** (1494–1553), французького письменника

195 років від дня народження **Альфреда Едмунда Брема** (1829–1884), німецького письменника-натураліста, зоолога

110 років від дня народження **Якова Олександровича Басова** (1914–2004), українського живописця, графіка

80 років від дня **визволення м. Рівне** від нацистів у роки Другої світової війни (1944)

3 лютого

160 років від дня народження **Володимира Івановича Самійленка** (1864–1925), українського письменника, поета, драматурга, перекладача

90 років від дня народження **Юрія Ореста Тарнавського** (1934), поета, прозаїка українського зарубіжжя

4 лютого

530 років від дня народження **Франсуа Рабле** (1494–1553), французького письменника, лікаря, ботаніка, священника

145 років від дня народження **Василя Костьовича Короліва-Старого** (1879–1943), українського письменника, прозаїка, журналіста, видавця, редактора

5 лютого

110 років від дня народження **Вільяма Сьюарда Берроуза** (1914–1997), американського прозаїка

90 років від дня народження **Валентини Федорівни Арканової** (1934–2013), української оперної співачки, народної артистки України

80 років тому вперше відчинила двері **Рівненська середня школа № 7** (нині Рівненська гуманітарна гімназія) (1944)

6 лютого

День безпечного Інтернету. Відзначається щорічно з 2004 р. у другий вівторок лютого за ініціативою європейських некомерційних організацій

7 лютого

220 років від дня народження **Миколи Андрійовича Маркевича** (1804–1860), українського письменника, історика, фольклориста, етнографа, композитора

9 лютого

150 років від дня народження **Гната Гнатовича Яременка** (1874–1915), українського живописця й графіка

10 лютого

80 років з дня смерті **Марка Даниловича Безручка** (1883–1944), військового діяча, генерал-хорунжого Армії Української Народної Республіки. Проспект у м. Рівне названо його ім'ям

11 лютого

150 років від дня народження **Ельзи Бесков** (1874–1953), шведської письменниці, прозаїка й художниці-ілюстратора

110 років від дня народження **Лариси Михайлівни Письменної** (1914–1992), української письменниці, прозаїка, авторки дитячих казок та оповідань

12 лютого

215 років від дня народження **Чарльза Роберта Дарвіна** (1809–1882), англійського природознавця, науковця-дослідника, засновника теорії еволюційного розвитку людини

160 років від дня народження **Михайла Михайловича Ярового** (1864–1940), українського маляра, художника-графіка

140 років від дня народження **Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко** (1884–1973), українського історика, архівістки, першої жінки – докторки історичних наук

105 років тому засновано **Національну бібліотеку України ім. В. І. Вернадського** (1919)

85 років від дня народження **Василя Павловича Цілого** (1939), українського поета

13 лютого

Всесвітній день радіо. Відзначається щорічно з ініціативи ЮНЕСКО з 2011 р.

140 років від дня народження **Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко** (1884–1973), українського історика

120 років від дня народження **Данила Павловича Скоропадського** (1904–1957), українського політичного і громадського діяча, сина гетьмана Павла Скоропадського, гетьманича

115 років від дня народження **Віктора Михайловича Іванова** (1909–1981), українського прозаїка

35 років тому створений **Березнівський дендрологічний парк** загальнодержавного значення (1989)

14 лютого

130 років від дня народження **Олександра Івановича Александрова** (1894–1948), українського живописця й графіка

15 лютого

День вшанування учасників бойових дій на території інших держав (Указ Президента України № 180/2004 від 11.02.2004 р.)

460 років від дня народження **Галілео Галілея** (1564–1642), італійського мислителя, засновника класичної механіки, фізика, астронома, математика, поета, літературного критика

450 років від часу виходу у світ першої в Україні **друкованої книги «Апостол»**, виданої Іваном Федоровим у м. Львові (1574)

140 років від дня народження **Віктора Ізмайловича Новицького** (1884–1938), українського історика-правника, бібліографа, архівіста

120 років від дня народження **В'ячеслава (Вацлава) Васьківського** (1904–1975), графіка, живописця, члена українського мистецького об'єднання «Спокій» у Варшаві (1920–1937). Володів техніками усіх графічних видів мистецтва, найвищого рівня досяг у деревориті. Народився у м. Рівне

65 років від дня народження **Євгенії Анатоліївни Кононенко** (1959), української письменниці, прозаїка, поетеси

55 років від дня народження **Марії Миколаївни Морозенко** (1969), української сучасної дитячої письменниці, лауреата Державної премії ім. Лесі Українки

16 лютого

250 років від дня народження **П'єра Роде** (1774–1830), французького скрипаля, композитора

140 років від дня народження **Роберта Флаєрті** (1884–1951), канадсько-американського кінодокументаліста ірландського походження, режисера, родоначальника документального кіно

17 лютого

360 років від дня загибелі **Івана Богуна** (?1618?–1664), українського військового і державного діяча, козацького полководця часу Хмельниччини, полковника подільського, калницького (вінницького), одного із найвидатніших діячів доби Богдана Хмельницького. У 1651 р. брав участь у битві під Берестечком

130 років від дня народження **Федора Євстафійовича Петруня** (1894–1963), українського історика, географа, бібліографа, краєзнавця

18 лютого

215 років від дня народження **Єгора Петровича Ковалевського** (1809–1868), українського письменника, дипломата

95 років від дня народження **Теодозії Марківни Бриж** (1929–1999), української скульпторки. Заслужений художник України. Народилася у с. Бережниця Сарненського району (до 2021 р. Дубровицького району) Рівненської області

19 лютого

155 років від дня народження **Ованеса Тадевосовича Туманяна** (1869–1923), вірменського поета, прозаїка

85 років від дня народження **Анатолія Семеновича Камінчука** (1939), українського поета, прозаїка

20 лютого

Всесвітній день соціальної справедливості. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/10 від 18.12.2007 р. В Україні відзначається згідно з Указом Президента України № 1021/2001 від 04.11.2011 р.

День Героїв Небесної Сотні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 69/2015 від 11.02.2015 р.

135 років від дня народження **Лева Миколайовича Ревуцького** (1889–1977), українського композитора, педагога й музично-громадського діяча

130 років від дня народження **Ярослава Івашкевича** (1894–1980), польського письменника, перекладача й громадського діяча

21 лютого

Міжнародний день рідної мови. Проголошено на XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, відзначається щорічно з 2000 р. відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A / RES / 56 / 262

22 лютого

60 років від дня народження **Вікторії Юрїївни Гресь** (1964), української дизайнерки та художниці по костюмах

23 лютого

125 років від дня народження **Еріха Кестнера** (1899–1974), німецького прозаїка

100 років від дня народження **Максима Федоровича Веклича** (1924–2001), українського географа, геолога, палеографа, лавреата Державної премії України в галузі науки й техніки

70 років від дня народження **Віктора Андрійовича Ющенка** (1954), українського політика, державного діяча, третього Президента України, 7-го прем'єр-міністра України, економіста, банкіра, лідера Помаранчевої революції, лавреата Державної премії України в галузі науки й техніки

22 лютого

210 років від дня народження **Оскара Кольберга** (1814–1890), польського, українського, білоруського фольклориста, етнографа, композитора, дослідника Волині. Автор книг «Казка з Полісся», «Весільні звичаї та обряди з Полісся», «Волинь» тощо

24 лютого

Російське вторгнення в Україну (2022, четвер, 3:40), відкритий воєнний напад росії на Україну

195 років від дня народження **Фрідріха Шпільгагена** (1829–1911), німецького письменника

26 лютого

460 років від дня народження **Крістофера Марло** (1564–1593), англійського поета, драматурга, родоначальника англійської ренесансної трагедії

160 років від дня народження **Антоніна Сови** (1864–1928), чеського поета, письменника

27 лютого

120 років від дня народження **Леоніда Івановича Смілянського** (1904–1966), українського письменника, літературного критика, драматурга, кіносценариста

БЕРЕЗЕНЬ

2 березня

200 років від дня народження **Берджіха Сметани** (1824–1884), чеського композитора, піаніста, диригента

200 років від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1824–1871), педагога й правознавця українського походження, одного із засновників педагогічної науки та народної школи

165 років від дня народження **Шолом-Алейхема** (Шолома Наумовича Рабиновича) (1859–1916), єврейського письменника

100 років від дня народження **Анни-Галі Горбач** (1924–2011), української літературознавиці, перекладачки, видавчині, громадської діячки

70 років від дня народження **Людмили Василівни Таран** (1954), сучасної української письменниці, літературознавиці, журналістки

3 березня

Всесвітній день письменника. Відзначається згідно з рішенням 48-го конгресу Міжнародного ПЕН-клубу, який відбувся 12–18 січня 1986 р.

Всесвітній день дитячого телебачення і радіомовлення. Щороку у першу неділю березня усі провідні теле – і радіокомпанії світу надають ефір дітям та дитячим програмам з часу проголошення свята представниками Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) у Каннах у квітні 1994 року

4 березня

145 років від дня народження **Бернгарда Келлермана** (1879–1951), німецького письменника

140 років від дня народження **Тетяни Якимівни Пати** (1884–1976), української художниці, майстрині, викладачки петриківського розпису, заслуженої майстрині народної творчості України

75 років від дня народження **Володимира Михайловича Івасюка** (1949–1979), українського композитора, поета, співака

6 березня

405 років від дня народження **Савіньєна Сірано де Бержерака** (1619–1665), французького письменника

7 березня

150 років від дня народження **Івана Дем'яновича Рубчака** (1874–1952), українського драматичного актора, співака

100 років від дня народження **Абе Кобо** (1924–1993), японського письменника

35 років тому відкрито **меморіальну дошку** видатному українському письменнику Тарасу Шевченку (1814–1961) у м. Рівному по вул. Т. Шевченка (1989)

8 березня

Міжнародний день прав жінок і миру. Відзначається щорічно згідно з рішенням Генеральної Асамблеї ООН A/RES/32/142 від 16.12.1977 р. Святковий день в Україні відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю

165 років від дня народження **Кеннета Грема (Грехема)** (1859–1932), англійського прозаїка

9 березня

210 років від дня народження **Тараса Григоровича Шевченка** (1814–1861), українського поета, письменника, мислителя, просвітника, прозаїка, драматурга, художника. У жовтні 1846 р. як член Київської археографічної комісії ймовірно перебував у населених пунктах Рівненщини: Корці, Острозі, Гільчі, Дубно, Вербі, на полі Берестецької битви

150 років від дня народження **Софії Пилипівни Левицької** (1874–1937), української художниці-емігрантки, живописиці

145 років від дня народження **Андрія Миколайовича Лівницького** (1879–1954), українського громадсько-політичного діяча, Президента УНР в екзилі (1926–1954)

10 березня

120 років від дня народження **Докії Кузьмівни Гуменної** (1904–1996), української письменниці, прозаїка

20 років тому на будинку Рівненського музичного училища (вул. С. Бандери, 6) було відкрито **меморіальну дошку** на честь Анатолія Юхимовича Грицяя (1931–2003), бандуриста, кобзаря, композитора, поета, викладача Рівненського музичного училища. Скульптор Микола Станіславович Сівак (2004)

11 березня

140 років від дня народження **Порфирія Кириловича Батюка** (1884–1963), українського композитора, фольклориста, педагога

12 березня

110 років від дня народження **Лідії Олександрівни Компанієць** (1914–2004), української письменниці, поетеси, кінодраматурга, сценаристки

14 березня

315 років від дня народження **Габрієля Маблі** (1709–1785), французького філософа, історика

220 років від дня народження **Йоганна Штрауса** (батька) (1804–1849), австрійського композитора, скрипаля й диригента, засновника музичної династії Штраусів

110 років від дня народження **Олексія Прокоповича Олійника** (1914–1977), українського скульптора, народного художника України

80 років від дня народження **Святослава Філімоновича Мельничука** (1944), українського режисера. Заслужений діяч мистецтв України. Народний артист України. Народився в с. Яловичі Млинівського району Рівненської області

15 березня

100 років від дня народження **Володимира Яковича Самойлова** (1924–1999), українського актора театру та кіно

55 років від дня народження **Марії Миколаївни Морозенко** (Мороз) (1969–2023), української сучасної дитячої письменниці поетеси, літературної редакторки, філологині. Голова Київської організації Національної спілки письменників України (2019). Уродженка с. Малин Рівненської області

16 березня

160 років від дня народження **Валентина Августовича Фельдмана** (1864–1928), українського архітектора, художника

130 років від дня народження **Юрія Юрійовича Дарагана** (1894–1926), українського письменника, поета, представника «празької школи»

17 березня

150 років від дня народження **Августина Івановича Волошина** (1874–1945), українського педагога, науковця, політичного діяча, президента Карпатської України

115 років від дня народження **Олекси Гнатовича Десняка** (Руденко) (1909–1942), українського прозаїка

115 років від дня народження **Ліліан Мур** (Муур) (1909–2004), американської дитячої письменниці й поетеси

105 років від дня народження **Олексія Федоровича Коломійця** (1919–1994), українського драматурга, прозаїка

55 років від дня народження **Лариси Миколаївни Ніцой** (1969), українського прозаїка, казкарки

18 березня

120 років від дня народження **Марка Миколайовича Вороного** (1904–1937), українського поета, перекладача

110 років від дня народження **Леоніда Миколайовича Вишеславського** (1914–2002), українського поета

95 років від дня народження **Крісти Вольф** (1929–2011), німецької письменниці

19 березня

160 років від дня народження **Василя Костянтиновича Липківського** (1864–1937), українського релігійного, освітнього діяча, церковного реформатора, публіциста, перекладача

115 років від дня народження **Юзефа Лободовського** (1909–1988), польського письменника, поета, перекладача, публіциста, українознавця. У 30-х рр. ХХ ст. проходив військову службу у м. Рівне, був членом поетичної групи «Волинь»

95 років від дня народження **Миколи Павловича Ковальського** (1929–2006), українського вченого, історика, краєзнавця, засновника сучасної джерелознавчої наукової школи України. З 1994 р. працював проректором з наукової роботи Національного університету «Острозька академія». Дитячі роки пройшли у с. Верхів Острозького району Рівненської області. Навчався у м. Острог Рівненської області

20 березня

Міжнародний день щастя. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/281 від 12.07.2012 р.

385 років від дня народження **Івана Степановича Мазепи-Калединського** (1639–1709), українського військового, політичного й державного діяча, останнього гетьмана України, борця за незалежність України. У 1705–1708 рр. перебував з військами на Волині поблизу Острога, Корця, Степані

21 березня

Всесвітній день поезії. Відзначається щорічно згідно з резолюцією 30-ї сесії ЮНЕСКО від 15.11.1999 р.

Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A / RES / 2142 (XXI)

Міжнародний день лісів. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/67/200 від 14.02.2013 р.

140 років від дня народження **Олексія Олексійовича Шовкуненка** (1884–1974), українського живописця, маляра-аквареліста, педагога, майстра пейзажу, портрета

95 років від дня народження **Юрія Миколайовича Мушкетика** (1929), українського прозаїка

22 березня

110 років від дня народження **Марії Ростиславівни Капніст** (1914–1993), української акторки театру та кіно, заслуженої артистки України

23 березня

225 років від дня народження **Станіслава Габрієля Ворцеля** (1799–1857), польського політичного діяча, письменника, публіциста, учасника польського визвольного руху 1830–1831 рр., керівника повстанських військ на Волині. Уродженець с. Степань Сарненського району (до 2021 р. Степанського району) Рівненської області

120 років від дня народження **Докії Кузьмівни Гуменної** (1904–1996), української письменниці в еміграції

24 березня

Міжнародний день права на встановлення істини щодо грубих порушень прав людини та гідність жертв. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А / RES / 65 / 196

190 років від дня народження **Вільяма Морріса** (1834–1896), англійського письменника, художника, перекладача, громадського діяча

150 років від дня народження **Гаррі Гудіні** (1874–1926), американського фокусника, ілюзіоніста, який мав українське коріння (його бабуся народилася та проживала в с. Йовря, нині с. Сторожниця Закарпатської області)

25 березня

60 років від дня народження **Кейт Ді Камілло** (1964), американського прозаїка, авторки популярних книг для дітей

26 березня

День Національної гвардії України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 148/2015 від 18.03.2015 р.

225 років від дня народження **Станіслава Габрієля Ворцеля** (1799–1857), польського політичного діяча, письменника, публіциста. Уродженець смт Степань (нині Сарненського району)

100 років від дня народження **Олександра Михайловича Таранця** (1924–1998), українського співака, народного артиста України

95 років від дня народження **Михайла Лисенка-Дністровського** (1929–1990), українського композитора, диригента, музикознавця, педагога, майстра музичних інструментів, розробника конструкції оркестрових кобз, Заслуженого діяча мистецтв УРСР. З 1973 р. працював у Рівненському державному інституті культури (нині Рівненський державний гуманітарний університет)

75 років від дня народження **Патріка Зюскінда** (1949), німецького письменника та кіносценариста

27 березня

Міжнародний день театру. Відзначається щорічно з 1962 р. відповідно до рішення IX Конгресу Міжнародного інституту театру при ЮНЕСКО

29 березня

155 років від дня народження **Людмили Михайлівни Старицької-Черняхівської** (1869–1941), української письменниці, перекладачки, громадської діячки, доньки Михайла Старицького, племінниці Миколи Лисенка

30 березня

370 років з часу надання с. **Клевань** Магдебурзького права (нині смт Рівненського району) (1654)

180 років від дня народження **Поля Марі Верлена** (1844–1896), французького поета-символіста

35 років від часу заснування **Рівненської обласної організації Національної спілки краєзнавців України** (1989)

31 березня

110 років від дня народження **Леоніда Миколайовича Новиченка** (1914–1996), українського літературознавця, критика

35 років від часу заснування Рівненської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (1989)

КВІТЕНЬ

105 років тому у м. Рівне перебував уряд Директорії Української Народної Республіки (1919)

80 років тому відбувся один з найбільших боїв Української Повстанської Армії з внутрішніми військами НКВССРСР в урочищі Гурби на кордоні сучасних Здолбунівського, Дубенського, Острозького районів (1944)

1 квітня

Міжнародний день птахів. Відзначається щорічно з 1906 р. від дня підписання Міжнародної конвенції про охорону птахів

215 років від дня народження **Миколи Васильовича Гоголя** (1809–1852), прозаїка, драматурга, критика, публіциста українського походження

40 років від дня народження **Максима Івановича Кідрука** (1984), сучасного українського письменника, мандрівника, переможця «Коронації слова 2009» у номінації «Романи»

2 квітня

Міжнародний день дитячої книги. Встановлено з ініціативи та за ухвалою Міжнародної ради дитячої книги. Відзначається щороку (починаючи з 1967 р.) 2 квітня – в день народження великого казкаря Ганса Крістіана Андерсена

Всесвітній день поширення інформації про проблему аутизму. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А /RES/62/139

240 років від дня народження **Зоріана Яковича Доленги-Ходаковського** (Адам Чарноцький) (?2(4).04.1784–1825), українського й польського фольклориста, етнографа, археолога, архівіста. Збирав фольклорні та етнографічні матеріали, проводив археологічні дослідження на Волині у 1814–1818 рр. Відвідав м. Рівне, Острог, Клевань, Дорогобуж, Білів, Дубровицю та ін.

95 років від дня народження **Вікторії-Марини Михайлівни Дерегус** (1929–1995), українського живописця

75 років з дня смерті **Костянтина Германовича Вротновського-Сивошапки** (1890–1929), українського військовика, полковника Армії Української Народної Республіки, голови Української військової ветеринарної управи, члена Української Ради військових депутатів, члена Української Центральної Ради. У 20-х рр. ХХ ст. працював головним ветеринарним лікарем м. Рівне, брав активну участь у громадському житті міста. Похований на Дубенському кладовищі

25 років тому Указом Президента створено **Рівненський природний заповідник** (1999)

3 квітня

410 років тому с. Тайкури Рівненського району Рівненської області було наділене **статусом міста з магдебурзьким правом** від Сигізмунда III, що передбачав будівництво укріпленого замку та проведення двох ярмарків і одного базару щорічно (1614)

100 років від дня народження **Марлона Брандо** (1924–2004), американського актора театру та кіно, двічі лауреата премії «Оскар», на яку його було номіновано вісім разів

35 років тому було відновлено богослужіння у Свято-Воскресенському соборі м. Рівне (1989)

4 квітня

130 років від дня народження **Дмитра Івановича Чижевського** (1894–1977), українського вченого-енциклопедиста, літературознавця, славіста, філософа

5 квітня

240 років від дня народження **Людвіга Шпора** (1784–1859), німецького скрипаля, композитора, диригента

6 квітня

120 років від дня народження **Ярослава Івановича Стешенка** (1904–1939), українського бібліографа, книгознавця

115 років від дня народження **Никифора Григоровича Білоконя** (1909–1975), українського поета-гумориста

90 років від дня народження **Лесі Михайлівни Клименко** (1934–2012), української поетеси

55 років від дня народження **Ірини Миколаївни Білик** (1970), української співачки, Заслуженої артистки України (1996), Народної артистки України (2008)

7 квітня

Всесвітній день здоров'я. Відзначається щорічно з 1950 р. У цей день у 1948 р. набув чинності Статут Всесвітньої організації здоров'я

185 років від дня народження **Володимира Маркіяновича Шашкевича** (1839–1885), українського поета, драматурга, культурно-освітнього діяча

145 років від дня народження **Гаврила Левченка** (1879–після 1925), українського письменника, педагога й культурного діяча

105 років від дня народження **Омеяна Йосиповича Пріцака** (1919–2006), українського історика, мовознавця, філолога-орієнталіста, засновника й довголітнього директора Українського наукового інституту Гарвардського університету

9 квітня

230 років від дня народження **Теобальда Бема** (1794–1881), німецького майстра музичних інструментів, композитора, флейтиста-віртуоза, винахідника сучасної поперечної флейти, ювеліра, металурга

11 квітня

Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів. Відзначається щорічно за ініціативою ООН у день, коли в'язні концтабору Бухенвальд почали інтернаціональне повстання проти гітлерівців

105 років від дня народження **Дмитра Миколайовича Смолича** (1919–1987), українського режисера, сина українського актора й режисера Миколи Васильовича Смолича

12 квітня

Міжнародний день польоту людини в космос. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А / RES / 65 / 271

День працівників ракетно-космічної галузі України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 230/97 від 13.03.1997 р.

185 років від дня народження **Миколи Михайловича Пржевальського** (1839–1888), видатного мандрівника, географа

100 років від дня народження **Дана Бен-Амоца** (1924–1989), письменника, журналіста, актора. Уродженець м. Рівне

30 років тому було засновано **Острозький колегіум** (1994). Нині Національний університет «Острозька академія» та підписано Указ Президента України про відкриття закладу

13 квітня

115 років від дня народження **Юдори Еліс Велті** (1909–2001), американської письменниці, прозаїка, фотографа

100 років від дня народження **Дана Бен-Амоца** (1924–1989), ізраїльського письменника, журналіста, актора. Уродженець м. Рівне

15 квітня

180 років від дня народження **Теофіла Дорофійовича Копистинського** (1844–1916), українського живописця, реставратора

110 років від дня народження **Вадима Кириловича Стеценка** (1914–1984), українського скрипаля, композитора, педагога

80 років від дня народження **Георгія Івановича Морозюка** (1944–2021), українського актора театру й кіно. Актор Рівненського академічного українського музично-драматичного театру. Народний артист України. Народився у с. Ступно Рівненського району (до 2021 р. Здолбунівського району) Рівненської області

16 квітня

180 років від дня народження **Анатолія Франса** (Жак Анатоль Франсуа Тібо) (1844–1924), французького письменника, лауреата Нобелівської премії

18 квітня

Міжнародний день пам'ятників та історичних місць. Відзначається щорічно з 1984 р., заснований Асамблеєю Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС) при ЮНЕСКО

День пам'яток історії та культури. Професійне свято архітекторів, реставраторів, працівників державних органів охорони пам'яток історії та культури. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1062/99 від 23.08.1999 р.

170 років від дня народження **Миколи Федоровича Сумцова** (1854–1922), українського фольклориста, етнографа, літературознавця

20 квітня

День довкілля. Відзначається щорічно у третю суботу квітня відповідно до Указу Президента України № 855/98 від 06.08.1998 р.

110 років від дня народження **Олекси Миколайовича Новицького** (1914–1992), українського поета, перекладача

100 років від дня народження **Георгія Георгійовича Чернявського** (1924–1981), українського маляра-пейзажиста, народного художника України, лавреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

21 квітня

160 років від дня народження **Макса Вебера** (1864–1920), німецького філософа, класика німецької соціології

21–25 квітня

80 років тому відбувся один з найбільших боїв відділів Української Повстанської Армії з внутрішніми військами НКВС СРСР в урочищі Гурби Рівненського району (до 2021 р. Здолбунівського району) Рівненської області (1944)

22 квітня

Всесвітній День Матері-Землі. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/63/278 від 22.04.2009 р.

300 років від дня народження **Іммануїла Канта** (1724–1804), німецького філософа, родоначальника класичної німецької філософії

170 років від дня народження **Анрі Лафонтена** (1854–1943), бельгійського політичного діяча, захисника миру, лавреата Нобелівської премії

140 років від дня народження **Терентія Петровича Юри** (1884–1973), українського актора

125 років від дня народження **Володимира Володимировича Набокова** (1899–1977), американського прозаїка, поета, драматурга, перекладача, літературознавця

100 років від дня народження **Анатолія Леонідовича Наседкіна** (1924–1994), українського митця, народного художника України

85 років від дня народження **Анатолія Григоровича Михайленка** (1939–2007), українського письменника

50 років від дня народження **Василя Ярославовича Вірастюка** (1974), українського актора, силача, заслуженого майстра спорту України та володаря титулів «Найсильніша людина України», «Найсильніша людина світу»

23 квітня

Всесвітній день книги та авторського права. Відзначається щорічно відповідно до рішення Резолюції 3.18 28-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО від 15.11.1995 р.

460 років від дня народження **Вільяма Шекспіра** (1564–1616), найвидатнішого англійського драматурга, поета, актора

24 квітня

75 років від дня народження **Євгена Філімоновича Кучерука** (1949), заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук. Головний лікар Рівненської центральної міської лікарні. Почесний громадянин м. Рівне

26 квітня

День Чорнобильської трагедії (1986). Відзначається щорічно відповідно до Указу Президії Верховної Ради Української РСР № 8985-XI від 29.03.1990 р.

Міжнародний день пам'яті про Чорнобильську катастрофу. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А / RES / 71 / 125

Міжнародний день інтелектуальної власності. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної асамблеї Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), ухваленого у вересні 2000 р.

195 років від дня народження **Григорія Петровича Данилевського** (1829–1890), українського письменника, публіциста, етнографа, історика, мандрівника, автора численних романів і наукових розвідок з минулого України

28 квітня

Всесвітній день поріднених міст. Відзначається щорічно в останню неділю квітня відповідно до рішення Всесвітньої федерації поріднених міст

Всесвітній день охорони праці. Відзначається щорічно з 2003 р. за ініціативою Міжнародної організації праці (МОП)

День охорони праці. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 685/06 від 18.08.2006 р.

100 років від дня народження **Донатаса Юозовича Баніоніса** (1924–2014), литовського актора театру та кіно

29 квітня

Міжнародний день танцю. Відзначається щорічно з 1982 р. за рішенням Міжнародного комітету танцю при Міжнародному інституті театру

195 років від дня народження **Миколи Миколайовича Кобринського** (1829–1893), українського фольклориста й культурно-освітнього діяча

100 років від дня народження **Ганни Черінь** (Галина Грибінська) (1924–2016), поетеси, прозаїка українського зарубіжжя, літературного критика

25 років тому в Міжнародному економіко-гуманітарному університеті м. Рівне з ініціативи академіка Степана Дем'янчука відкрито перший в Україні **Музей миру** (1999)

30 квітня

Міжнародний день джазу. Відзначається щорічно відповідно до ініціативи ЮНЕСКО з листопада 2011 р.

ТРАВЕНЬ

1 травня

День праці. В Україні святковий день відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю

100 років від дня народження **Івана Мусійовича Маєвського** (1924–2000), українського письменника, лікаря. Працював лікарем в м. Остріг Рівненської області

95 років від дня народження **Василя Никифоровича Шаройка** (1929), українського поета

2 травня

165 років від дня народження **Джерома Клапки Джерома** (1859–1927), англійського письменника

105 років від дня народження **Миколи Юхимовича Тарнавського** (1919–2002), українського письменника

3 травня

Всесвітній день свободи преси. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/48/432

555 років від дня народження **Ніколло Макіавеллі** (1469–1527), італійського філософа

4 травня

135 років від дня народження **Марії Едуардівни Тессейр** (Донець) (1889–1974), оперної співачки та педагога

5 травня

120 років від дня народження **Богдана-Юрія Миколайовича Кравціва** (1904–1975), українського поета, перекладача, редактора, критика, члена редколегії «Енциклопедії українознавства»

115 років від дня народження **Леоніда Арбновича Юхвіда** (1909–1968), українського прозаїка, драматурга

110 років від дня народження **Федіра Івановича Деряжного** (1914–1976), українського живописця

105 років від дня народження **Бориса Наумовича Левіна** (1919–2002), українського письменника

6 травня

120 років від дня народження **Гаррі М'артінсона** (1904–1978), шведського письменника

7 травня

180 років від дня народження **Яна Марека Антонія Гіжицького** (псевдонім Волиняк) (1844–1925), польського історика, дослідника історії церкви на Волині та історії шкільництва й чернечих орденів у Литві, Білорусі, Польщі і Україні. Вчився у Рівненській гімназії. Автор книги «З минувшини Гощі на Волині» (1909)

75 років від дня народження **Рафаїла Турконяка** (1949) видатного науковця, доктора богослов'я, перекладача Острозької Біблії українською мовою, архімандрита Української греко-католицької церкви (1949)

8 травня

День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років (Закон України № 9278 від 29.05.2023 р.)

210 років від дня народження **Степана Павловича Стебліна-Камінського** (1814–1885), українського письменника й педагога

140 років від дня народження **Гаррі Трумена** (1884–1972), американського політика, 33-го президента США

110 років від дня народження **Ромéна Гарі́** (1914–1980), французького письменника

55 років від дня народження **Андрія Андрійовича Криштальського** (1969), українського письменника, журналіста, видавця, громадського діяча

8–9 травня

Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни. Відзначаються щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/59/26

День пам'яті та примирення. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 169/2015 від 24.03.2015 р.

9 травня

День Європи (Указ Президента України № 266 від 08.05.2023 р.)

День Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 315-VIII від 09.04.2015 р.

100 років від дня народження **Булата Шалвовича Окуджави** (1924–1997), відомого поета, прозаїка, барда

11 травня

160 років від дня народження **Етель Ліліан Войнич** (1864–1960), англійської письменниці ірландського походження, перекладача українських творів англійською мовою, авторки роману «Гедзь» (1897)

120 років від дня народження **Сальвадора Далі** (1904–1989), іспанського художника, скульптора, гравера, письменника, кінорежисера, одного з найвидатніших сюрреалістів ХХ століття

12 травня

День матері. Відзначається щорічно в другу неділю травня відповідно до Указу Президента України № 489/99 від 10.05.1999 р.

125 років від дня народження **Моріса Карема** (1899–1977), бельгійського поета, казкаря

25 років тому у м. Рівному відкрито пам'ятник «Загиблим у локальних війнах». Скульптори: Микола Станіславович Сівак, Володимир Миколайович Петухов (1999)

13 травня

175 років від дня народження **Панаса Мирного** (Панаса Яковича Рудченка) (1849–1920), українського письменника, прозаїка, драматурга

115 років від дня народження **Михайла Денисовича Гайдабури** (1909–1942), українського письменника

14 травня

65 років від дня народження **Петра Миколайовича Мідянки** (Ропета Камідяна) (1959), українського поета, педагога

35 років тому у с. Пересопниця Рівненського району Рівненської області був відкритий **пам'ятний знак** на честь Пересопницького Євангелія. Художник Костянтин Маркович Литвин (1989)

15 травня

Міжнародний день сім'ї. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/47/237 від 20.09.1993 р.

165 років від дня народження **Панаса Кáрповича Саксаганського** (Тобілевича) (1859–1940), українського актора, режисера, театрального діяча, драматурга і педагога школи М. Л. Кропивницького, одного з корфеїв українського побутового театру

95 років від дня народження **Юрія Івановича Стадниченка** (1929–2009), українського поета, перекладача, публіциста

16 травня

День вишиванки (третій четвер травня)

70 років від дня народження **Тетяни Василівни Яковенко** (1954), української поетеси, літературознавця, педагога

17 травня

Всесвітній день інформаційної спільноти

30 років тому перед Рівненською міською радою (майдан Магдебурзького права) відкрито **пам'ятник** загиблим за незалежність України «Борцям за волю» (1994)

18 травня

Міжнародний день музеїв. Відзначається щорічно відповідно до рішення XI Генеральної конференції Міжнародної ради музеїв, яка відбулася у травні 1977 р.

День Європи в Україні. Відзначається щорічно в третю суботу травня відповідно до Указу Президента України № 339/2003 від 19.04.2003 р.

День науки в Україні. Відзначається щорічно в третю суботу травня відповідно до Указу Президента України № 145/97 від 14.02.1997 р.

День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу (1944). Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України № 792-VIII від 12.11.2015 р.

120 років від дня народження **Василя Матвійовича Щоголіва** (1904–1987), українського драматурга

120 років від дня народження **Жана Габена** (1904–1976), відомого французького актора театру, кіно та вар'єте

19 травня

135 років від дня народження **Миколи Євшана** (Миколи Остаповича Федюшка) (1889–1919), українського літературознавця, критика, письменника

20 травня

225 років від дня народження **Оноре де Бальзака** (1799–1850), французького письменника, романіста й драматурга. Бував у м. Дубні, Радивиліві

180 років від дня народження **Миколи Івановича Мурашка** (1844–1909), українського художника, живописця, педагога

145 років від дня народження **Бориса Миколайовича Мартоса** (1879–1977), українського громадського, політичного діяча, ученого-економіста

21 травня

Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/57/249

День пам'яті жертв політичних репресій

День захисту від безробіття (Закон України № 5067 від 05.07.2012 р.)

180 років від дня народження **Анрі Руссо** (1844–1910), французького живописця-примітивіста, музиканта, літератора

110 років від дня народження **Ромена Гарі** (1914–1980), французького письменника

22 травня

Міжнародний день біологічного різноманіття. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/55/201 від 08.02.2001 р.

165 років від дня народження **Артура Конан Дойла** (1859–1930), англійського письменника, прозаїка, автора детективних творів

145 років від дня народження **Федора Григоровича Кричевського** (1879–1947), українського живописця

145 років від дня народження **Симона Васильовича Петлюри** (1879–1926), Головного отамана й Голови Директорії Української Народної Республіки, українського державного,

військового та політичного діяча, публіциста, літературного й театрального критика. Організатора українських збройних сил. Члена Генерального секретаріату Української Центральної Ради на посаді Генерального секретаря з військових справ (28 червня–31 грудня 1917 р.). Головний отаман військ Української Народної Республіки (УНР) (з листопада 1918 р.). Голова Директорії УНР (9 травня 1919 р. – 10 листопада 1920 р.), борець за незалежність України. У 1918–1920 рр. перебував на Рівненщині

105 років від дня народження **Миколи Юхимовича Тарновського** (1919–2002), українського письменника

100 років від дня народження **Шарля Азнавура** (1924–2018), французького шансон'є, поета, композитора, актора

25 років тому у м. Рівному відбулося **відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку**. Скульптори: Петро Михайлович Подолець, Володимир Іванович Стасюк (1999)

24 травня

День слов'янської писемності і культури. Відзначається щорічно в день вшанування пам'яті святих рівноапостольних Кирила і Мефодія відповідно до Указу Президента України № 1096/2004 від 17.09.2004 р.

60 років від дня народження **Олега Юрійовича Скрипки** (1964), українського музиканта-мультиінструменталіста, вокаліста, композитора, лідера гурту «Воплі Відоплясова»

25 травня

День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження. Відзначається щорічно в останню суботу травня відповідно до Указу Президента України № 563/99 від 25.05.1999 р.

День зниклих безвісти дітей. Відзначається щорічно з 2002 р. з ініціативи Європейського центру зниклих і тих, що зазнали сексуального насильства дітей

140 років від дня народження **Жана-Рішара Блока** (1884–1947), французького письменника

135 років від дня народження **Ігоря Івановича Сікорського** (1889–1972), видатного українського авіаконструктора польсько-українського походження

90 років від дня народження **Петра Петровича Маха** (1934–2011), українського поета, письменника, публіциста, пісняра, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

80 років від дня народження **Миколи Якимовича Долганського** (1944), архітектора, члена Національної спілки архітекторів України, автора Меморіалу Слави на Дубенському кладовищі (м. Рівне) та ін.

80 років від дня народження **Марії Прохорівни Гончарової** (1944), педагога, відмінника освіти України, заслуженого працівника культури України, художнього керівника Зразкового камерного хору «Ave Maria» Рівненського міського Палацу дітей та молоді

27 травня

165 років від дня народження **Панаса Карповича Саксаганського** (Тобілевича) (1859–1940), українського актора, режисера, театрального діяча

130 років від дня народження **Луї Фернанда Селіна** (1894–1961), французького письменника

95 років від дня народження **Романа Івановича Іваничука** (1929–2016), українського письменника, прозаїка

60 років від дня народження **Володимира Миколайовича Цибулька** (1964), українського поета, перекладача, есеїста, політичного діяча

29 травня

Міжнародний день миротворців ООН. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A / RES / 57 / 129

150 років від дня народження **Гілберта Кіта Честертона** (1874–1936), англійського письменника

31 травня

205 років від дня народження **Волта Вітмена** (1819–1892), американського поета, есеїста, журналіста та гуманіста

ЧЕРВЕНЬ

115 років тому Рівне відвідав природознавець, академік, перший президент Української академії наук Володимир Іванович Вернадський. Досліджував поклади базальту на Костопільщині (1909)

1 червня

Міжнародний день захисту дітей. Відзначається щорічно з 1949 р. відповідно до ухвали Ради Міжнародної демократичної федерації жінок

Всесвітній день батьків. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/292

День захисту дітей. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 568/98 від 30.05.1998 р.

2 червня

105 років від дня народження **Юрія Трохимовича Тимошенка** (Тарапуньки) (1919–1986), українського актора, естрадного артиста, конферансьє (дует «Тарапунька і Штепсель»)

95 років від дня народження **Нортон Джастера** (1929), американського дитячого письменника

3 червня

75 років від дня народження **Етері Федорівни Басарії** (1949–2013), українського прозаїка

4 червня

Міжнародний день безвинних дітей – жертв агресії. Відзначається щорічно відповідно до рішення Надзвичайної спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН A/ RES/ES-7/8

115 років від дня народження **Олександра Єлисейовича Ільченка** (1909–1994), українського письменника, сценариста, батька українсько редакторки та сценаристки Наталії Олександрівни Ільченко

5 червня

Всесвітній день охорони навколишнього середовища. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/2994 (XXVII) від 15.12.1972 р., у день, коли у м. Стокгольмі було відкрито Конференцію ООН з проблем навколишнього середовища людини

425 років від дня народження **Дієго Веласкеса** (1599–1660), іспанського художника, представника мадридської школи часів золотого століття іспанського живопису

6 червня

135 років від дня народження **Ігоря Івановича Сікорського** (1889–1972), видатного українського авіаконструктора

7 червня

День журналіста. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 251/94 від 25.05.1994 р.

8 червня

120 років від дня народження **Володимира Симеоновича Болтаровича** (1904–1968), українського композитора і оперного співака (тенор), музичного діяча, лікаря за фахом

10 червня

30 років тому відкрито меморіальну дошку у м. Рівному **Олегу Ольжичу** (справжнє – Олег Олександрович Кандиба) (1907–1944), українському поету, вченому-археологу, громадському й політичному діячу, члену проводу ОУН (1994)

11 червня

160 років від дня народження **Ріхарда Штрауса** (1864–1949), німецького композитора й диригента

125 років від дня народження **Ясунарі Кавабати** (1899–1972), японського письменника

12 червня

Всесвітній день боротьби з дитячою працею. Відзначається щорічно відповідно до ініціативи Міжнародної організації праці (Конвенція МОП № 182 від 17.06.1999 р.; Закон України № 2022 від 05.10.2000 р.)

100 років від дня народження **Івана Івановича Кирія** (1924–1998), українського прозаїка

13 червня

150 років від дня народження **Марка Черемшини** (Івана Юрійовича Семанюка) (1874–1927), українського письменника

14 червня

110 років від дня народження **Миколи Олександровича Упеника** (1914–1994), українського поета, перекладача, публіциста

80 років від дня народження **Миколи Володимировича Дацика** (1944–2012), диригента хору, композитора, педагога. Заслужений діяч мистецтв України (1993). Уродженець с. Козирщина Дубенського району (до 2021 р. Млинівського району) Рівненської області. Працював у Рівненському державному гуманітарному університеті (1944–2012)

60 років тому відкрито пам'ятник **Тарасу Шевченку** в с. Бережниця Дубровицького району. Скульптор Т. Бриж (1964)

15 червня

Всесвітній день поширення інформації щодо зловживань стосовно літніх людей. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А / RES / 66 / 127

105 років від дня народження **Миколи Терентійовича Шаповала** (1919–1982), українського письменника

16 червня

Міжнародний День батька. (Указ Президента України № 274/2019 від 18.05.2019 р., відзначається в третю неділю червня)

17 червня

110 років від дня народження **Федора Аврамовича Жарка** (1914–1986), українського збирача фольклору, бандуриста, виконавця українських народних дум, заслуженого артиста України

100 років від дня народження **Володимира Івановича Ладижця** (1924–1921), українського письменника, поета, прозаїка

18 червня

85 років від дня народження **Євгена Івановича Наумова** (1939–1992), українського письменника та журналіста

19 червня

Всесвітній день дитячого футболу. Проголошений Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) і Міжнародною федерацією футбольних асоціацій (ФІФА) з метою привернення уваги світової спільноти до проблем дітей і популяризації здорового способу життя серед молоді

100 років від дня народження **Василя Володимировича Бикова** (1924–2003), білоруського письменника

20 червня

190 років від дня народження **Олександра Матвійовича Лазаревського** (1834–1902), видатного українського історика, генеалoga, джерелознавця та видавця, організатора національної архівної справи, першого дослідника адміністративно-судового устрою Гетьманщини

85 років від дня народження **Василя Федоровича Василяшка** (1939), українського поета, публіциста

22 червня

День скорботи і вшанування пам'яті жертв Другої світової війни в Україні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1245/2000 від 17.11.2000 р.

90 років від дня народження **Павла Івановича Загребельного** (1934–1997), українського актора театру та кіно, режисера, народного артиста України

60 років від дня народження **Дена Брауна** (1964), американського письменника, журналіста, музиканта

23 червня

150 років від дня народження **Богдана Степановича Боднарського** (1874–1968), бібліографа, книгознавця, першого директора Російської центральної книжкової палати. Народився у м. Радивиліві

135 років від дня народження **Анни Андріївни Ахматової** (Горенко)(1889–1966), поетеси українського походження, представниці акмеїзму

110 років від дня народження **Бориса Ілліча Чистякова** (1914–1980), українського диригента, народного артиста України

100 років від дня народження **Григорія Яковича Храпача** (1924), українського письменника

24 червня

День Конституції України (Прийнято на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.)

130 років від дня народження **Володимира Юхимовича Січинського** (1894–1962), українського архітектора, графіка, мистецтвознавця

110 років від дня народження **Мирослава Івана Любачівського** (1914–2000), патріарха Української греко-католицької церкви, кардинала католицької церкви

100 років від дня народження **Богдана Йосиповича Чалого** (1924–2008), українського письменника, поета

90 років від дня перенесення столиці України з Харкова до Києва (1934)

30 років тому у м. Рівне відкрито меморіальну дошку **Олегу Ольжичу** (Олегу Олександровичу Кандибі) (1907–1944), українському поету, вченому-археологу, члену проводу УПА. Скульптор Володимир Миколайович Петухов (1994)

28 червня

День Конституції України. Відзначається щорічно в день прийняття Верховною Радою України Основного Закону України. Святковий неробочий день в Україні відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю

100 років від дня народження **Олеси Йосипівни Кравець** (1924), українського прозаїка, члена Спілки письменників України (1952)

29 червня

175 років від дня народження **Олени Пчілки** (Ольга Петрівна Косач) (1849–1930), української письменниці, фольклористки, етнографа, перекладачки, громадської діячки, меценатки

30 червня

День молоді. Відзначається щорічно в останню неділю червня відповідно до Указу Президента України № 323/94 від 22.06.1994 р.

День молодіжних та дитячих громадських організацій. Відзначається щорічно в останню неділю червня відповідно до Указу Президента України № 600/2011 від 24.05.2011 р.

110 років від дня народження **Володимира Миколайовича Челомея** (1914–1984), українського механіка, генерального конструктора ракетно-космічної техніки

ЛИПЕНЬ

1 липня

День архітектури України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 456/9 від 17.06.1995 р.

220 років від дня народження **Жорж Санд** (справжнє – Амандіна Аврора Люсіль Дюдеван) (1804–1876), французької письменниці, новелістки, мемуаристки

130 років від дня народження **Стефана Федоровича Волинця** (1894–1938), українського оперного співака (драматичний тенор), репресованого

115 років від дня народження **Володимира Івановича Гудими** (1909–1937), українського поета

110 років від дня заснування (1914) **Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка** (на той час – Учительський інститут)

90 років від дня народження **Ігоря Авксентійовича Грабовського** (1934–1992), українського кінорежисера-документаліста, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Сергія Лукича Носаня** (1939–2019), українського письменника, публіциста, драматурга, заслуженого діяча мистецтв України

75 років від дня народження **Миколи Тимофійовича Коновалова** (1949–2023), українського театрального актора, заслуженого артиста України

2 липня

310 років від дня народження **Крістофа Віллібальда Глюка** (1714–1787), австрійського композитора, реформатора опери XVIII ст.

300 років від дня народження **Фрідріха Готліба Клопштока** (1724–1803), німецького поета

145 років від дня народження **Жігмонда Моріца** (1879–1942), угорського письменника

120 років від дня народження **Дмитра Васильовича Чалого** (1904–1985), українського літературознавця

100 років від дня народження **Володимира Павловича Небери** (1924–1994), українського кінорежисера-документаліста, сценариста, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

80 років від дня народження **Володимира Семеновича Рабенчука** (1944), українського поета, прозаїка, драматурга, публіциста

75 років від дня народження **Олега Олександровича Марцинківського** (1949), українського естрадного співака (тенор), композитора, педагога, народного артиста України

3 липня

170 років від дня народження **Леоша Яначека** [Лео Еуген] (1854–1928), чеського композитора, диригента, музикознавця, етнографа, педагога

165 років від дня народження **Пилипа Антоновича Чирка** (1859–1928), українського живописця

4 липня

220 років від дня народження **Натанієля Готорна** (1804–1864), американського письменника, одного з основоположників психологічної прози

80 років від дня народження **Івана Антоновича Бабійчука** (1944–2015), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художня обробка дерева), педагога, заслуженого майстра народної творчості України

5 липня

150 років від дня народження **Богдана Степановича Боднарського** (1874–1968), українського бібліографознавця, книгознавця, організатора бібліотечної справи, педагога, громадського діяча

135 років від дня народження **Жана Кокто** (1889–1963), французького письменника, художника, кіносценариста, кінорежисера, актора, театрального діяча

125 років від дня народження **Павла Васильовича Одрехівського** (1899–1973), майстра декоративно-ужиткового мистецтва (рельєфне різьблення по дереву)

100 років від дня народження **Петра Зотовича Андрухова** (1924–1996), історика, краєзнавця. Засновник і голова Острозького науково-краєзнавчого товариства «Спадщина» ім. князів Острозьких

85 років від дня народження **Володимира Васильовича Голоти** (1939–1996), українського режисера, театрознавця, актор

6 липня

70 років від дня народження **Олексія Ігорьовича Литвинова** (1954–2014), українського хореографа, педагога, заслуженого працівника культури України

7 липня

140 років від дня народження **Ліона Фейхтвангера** (1884–1958), німецького письменника

120 років від дня народження **Михайла Ілліча (Ільковича) Мороза** (1904–1992), українського художника, іконописця (США)

8 липня

190 років від дня народження **Юрія Адальбертовича Федьковича** (1834–1888), українського письменника

70 років від дня народження **Тома Егеланна** (1954), норвезького прозаїка, журналіста

9 липня

260 років від дня народження **Анни Радкліф** (Енн Редкліфф) (1764–1823), англійської письменниці, однієї із засновниць готичного роману

90 років від дня народження **Яна Неруди** (1834–1891), чеського письменника, публіциста, поета, журналіста, редактора, видавця, громадського діяча; сприяв публікації творів Т. Г. Шевченка у перекладі чеською мовою

85 років від дня народження **Ігоря Мироновича Калинця** (1939), українського поета, прозаїка, перекладача, громадського діяча, дисидента, політв'язня, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

110 років від дня народження **Туве Маріки Янсон** (1914–2001), фінсько-шведської письменниці, прозаїка, художниці

105 років від дня народження **Юхима Петровича Чеповецького** (1919–2014), українського поета, прозаїка, драматурга

10 липня

190 років від дня народження **Джеймса Еббота Мак-Нейла Уїстлера** (1834–1903), американського живописця і графіка.

85 років від дня народження **Аліма Івановича Ситника** (1939–2008), українського театрального режисера, народного артиста України

130 років від дня народження **Ісака Бабеля** (1894–1940), письменника, драматурга, публіциста. Як військовий кореспондент у 1920 році побував на Рівненщині

105 років від дня народження **П'єра Гамарра** (1919–2009), французького письменника, критика

11 липня

210 років від дня народження **Павла Івановича** (Пауля Йогана) **Шлейфера** (1814–1879), українського художника, архітектора, педагога

130 років від дня народження **Петра Петровича Сови** (1894–1984), українського історика, краєзнавця, громадсько-політичного діяча

125 років від дня заснування **Черкаської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Т. Шевченка** (на той час – Міська публічна бібліотека) (1899)

85 років від дня народження **Бориса Андрійовича Нечерди** (1939–1998), українського поета, письменника, критика, перекладача, журналіста, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка; Ліга українських меценатів, редакція журналу «Київ» та Одеська організація НСПУ заснували літературну премію його імені (1999)

165 років від дня народження **Євгена Августовича Риба** (1859–1924), українського композитора і диригента, скрипала, педагога польського походження

70 років від дня народження **Ірини Миколаївни Калиновської** (1954), української органістки, піаністки, клавесиністки, народної артистки України

12 липня

140 років від дня народження **Амедео Модільяні** (1884–1920), італійського живописця, скульптора

140 років від дня народження **Луїса Барта Масра** (справжнє – Лазар Меїр) (1884–1957), американського кінопродюсера, народженого в Україні, одного із засновників голлівудської кіностудії Metro-Goldwyn-Mayer та американської Академії кінематографічних мистецтв і наук

125 років від дня народження **Ірини Михайлівни Коцюбинської** (1899–1977), української літературознавиці, музеєзнавця, громадського діяча,

120 років від дня народження **Пабло Неруди** (справжнє – Нефталь Рікардо Рейес Басуальто) (1904–1973), чилійського поета, громадсько-політичного діяча, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1971)

100 років від дня народження **Василя Лукича Юхимовича** (1924–2002), українського поета-пісняря, сценариста, журналіста, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

90 років від дня народження **Анатолія Захаровича Москаленка** (1934–1999), українського письменника, прозаїка, публіциста, журналіста України, першого директора Інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, дійсного члена Міжнародної академії інформатизації, академіка Академії наук вищої школи України та її першого віце-президента

90 років від дня народження **Вана Кліберна** (1934–2013), американського піаніста, першого переможця Міжнародного конкурсу ім. П. І. Чайковського

80 років від дня народження **Ульфа Старки** (1944–2017), шведського прозаїка

85 років від дня народження **Анатолія Несторовича Паламаренка** (1939), українського майстра художнього слова, Героя України (2009), народного артиста України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

75 років від дня народження **Василя Петровича Лесіва** (1949), українського письменника, сценариста, журналіста, заслуженого діяча мистецтв України

65 років від дня народження **Миколи Харитоновича Хомича** (1959), українського письменника, мецената, мандрівника

40 років від дня народження **Павла Петровича Коробчука** (1984), українського письменника, музиканта, журналіста

13 липня

90 років від дня народження **Олексія Григоровича Гери** (1934–2006), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (скло), заслуженого майстра народної творчості України

60 років від дня народження **Степана Васильовича Процюка** (1964), українського прозаїка, поета, есеїста

14 липня

190 років від дня народження **Миколи Олександровича Корфа** (1834–1883), українського публіциста, педагога, просвітителя, земського та культурного діяча, організатора шкіл та бібліотек в Україні

175 років від дня народження **Германа Готліба Гельмера** (1849–1919), австрійського архітектора, який спроектував та побудував в Україні театри, готель, банк (Львів, Одеса, Чернівці)

150 років від дня народження **Марка Черемшини** (справжнє – Іван Юрійович Семанюк) (1874–1927), українського письменника, громадського діяча, адвоката, доктора права

120 років від дня народження **Ісаака (Іцхока, Іцхак) Башевіса Зінгера** (1904–1991), американського та єврейського письменника, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1978)

90 років від дня народження **Анатолія Олексійовича Гонтара** (1934–2005), українського живописця і графіка, заслуженого художника України

80 років від дня народження **Богдана Степановича Олійника** (1944), українського живописця, педагога, заслуженого художника України

70 років від дня народження **Володимира Васильовича Кашки** (1954–2006), українського письменника, журналіста, філософа

15 липня

190 років від дня відкриття (1834) **Київського національного університету ім. Т. Шевченка** (на той час – Імператорський університет Святого Володимира; 28 серпня 1834 р. в університеті розпочалися заняття)

125 років від дня народження **Володимира Євгеновича Мартинця** (1899–1960), українського публіциста, журналіста, політичного діяча (Канада)

105 років від дня народження **Айріси Мердок** (1919–1999), англійської письменниці

85 років від дня народження **Павла Михайловича Мовчана** (1939), українського поета, публіциста, перекладача, літературознавця, журналіста, кінодраматурга, сценариста, громадсько-політичного діяча

85 років від дня народження **Петра Олександровича Ганжи** (1939), українського кераміста, художника декоративно-ужиткового та монументального мистецтва, мистецтвознавця

80 років від дня народження **Михайла Івановича Чембержі** (1944–2018), українського вченого, композитора, баяніста, педагога, музично-громадського діяча, народного артиста України

16 липня

135 років від дня народження **Афіногена Павлюка** (1889–1965), педагога, священника, протоієрея. З 1918 по 1932 рік викладав в Дерманських школах. У 1941–1942 рр. – директор Острозької учительської семінарії. У 1942 р. висвятився в Почаївській лаврі в священники. Служив настоятелем церков у м. Острозі, Верхові, Дермані. Помер і похований в Дермані Рівненської області

110 років від дня народження **Михайла Івановича Томчанія** (1914–1975), українського письменника

90 років від дня народження **Діани Вінн Джонс** (1934–2011), англійської письменниці, автора фантастичних творів для дітей та дорослих

17 липня

90 років від дня народження **Йосипа Георгійовича Струцюка** (1934), українського поета, прозаїка.

90 років від дня народження **Ігоря Анатолійовича Сабельникова** (1934–1999), українського сценариста, редактора, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

75 років від дня відкриття (1949) **Літературно-меморіального музею Марка Черемшини** у м. Снятині (Івано-Франківська обл.)

18 липня

190 років від дня народження **Едгара Дега** (справжнє – Ілер-Жермен-Едгар де Га) (1834–1917), французького живописця, графіка, скульптора

140 років від дня народження **Климентини Дем'янівни Коханенко** (1884–1926), української актриси, сестри І. Рубчака

120 років від дня народження **Володимира Гаврилюка** (1904–2000), українського поета, художника (Канада)

75 років від дня народження **Богдана Івановича Бастюка** (1949–2014), українського поета, прозаїка, гумориста, заслуженого працівника культури України

70 років від дня народження **Віталія Юхимовича Малахова** (1954–2021), українського театрального режисера, педагога, народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

70 років від дня народження **Миколи Івановича Пшеничного** (1954), українського поета, видавця, краєзнавця, громадського діяча. Уродженець с. Молодаво Дубенського району Рівненської області

20 липня

720 років від дня народження **Франческо Петрарки** (1304–1374), італійського вченого, поета, літописця, одного із засновників гуманістичної культури Відродження

160 років від дня народження **Еріка Акселя Карлфельда** (1864–1931), шведського поета, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1931)

115 років від дня народження **Миколи Пимоновича Базилівського** (1909–1993), українського театрознавця, літературознавця

105 років від дня народження **Євмена Михайловича Доломана** (1919–2006), українського поета, прозаїка

80 років від дня народження **Анатолія Йосиповича Ненцінського** (1944), українського поета, перекладача, журналіста

80 років від дня народження **Віктора Степановича Прокопчука** (1944), українського історика, краєзнавця, бібліотекознавця, педагога, громадського діяча

70 років від дня народження **Михайла Яковича Кривня** (1954), українського співака (тенор), педагога, народного артиста України

21 липня

140 років від дня народження **Андрія Юхимовича Петуся** (1884–1958), українського живописця, графіка, педагога

125 років від дня народження **Ернеста Міллера Гемінгвея** (Хемінгуея) (1899–1961), американського письменника, журналіста, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1954)

115 років від дня народження **Золтана Івановича Шолтеса** (1909–1990), українського живописця, заслуженого художника УРСР

70 років від дня народження **Марка фон Гагена** (Хагена) (1954–2019), американського історика, професора української та євразійської історії в Університеті штату Аризона (США); очолював Міжнародну асоціацію українців (2002–2005)

22 липня

180 років від дня народження **Тадея Денисовича Ганицького** (1844–1937), українського скрипаля, диригента, композитора, педагога

175 років від дня народження **Леоніда Володимировича Позена** (1849–1921), українського скульптора-передвижника, автора пам'ятників І. Котляревському (1903), М. Гоголю (виконано 1913 р., встановлено 1934 р.) у м. Полтаві

145 років від дня народження **Володимира Івановича Барвінка** (1879–1943), українського історика, бібліографа

115 років від дня народження **Лідії Степанівни Гаєвської-Денес** (1909–1989), дитячої письменниці українського зарубіжжя

110 років від дня народження **Романа Олексійовича Селівачова** (1914–1995), українського графіка, одного із провідних дизайнерів та організаторів видань української книги 1950–1980-х рр., культурного діяча

100 років від дня народження **Омеяна Олександровича Кушпети** (1924–2005), українського та голландського культурно-освітнього та громадського діяча, члена ОУН, одного із засновників Спілки українців у Голландії (1948)

100 років від дня народження **Анатолія Аркадійовича Горчинського** (1924–2007), українського театрального режисера, композитора, естрадного співака (баритон), народного артиста України

70 років від дня народження **Тетяни Максимівни Слободської** (1954–2013), української кіноактриси, заслуженої артистки України

23 липня

135 років від дня народження **Петра Тарасовича Глушкова** (1889–1966), українського композитора, педагога

125 років від дня народження **Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича** (справжнє – Давидов) (1899–1984), українського письменника, публіциста, перекладача, громадського діяча, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка, жертви сталінського терору

125 років від дня народження **Петра Мартиновича Ульянова** (1899–1964), українського скульптора-монументаліста

70 років від дня народження **Алли Петрівни Кудлай** (1954), української співачки, педагога, народної артистки України

24 липня

185 років від часу відкриття Рівненської чоловічої гімназії, нині приміщення Рівненського обласного краєзнавчого музею. Архітектор **Ф.І. Мехович**

160 років від дня народження **Франка Ведекінда** (1864–1918), німецького поета, драматурга

160 років від дня народження **Ольги Федорівни Франко** (Хоружинська) (1864–1941), української письменниці, перекладача, видавця, громадського діяча

130 років від дня народження **Бориса Дмитровича Крупницького** (1894–1956), українського науковця, історика, освітнього діяча

115 років від дня народження **Юрія Васильовича Стефаника** (1909–1985), письменника, критика, літературознавця українського зарубіжжя

100 років від дня народження **Федора Федоровича Шевченка** (1924–1980), українського живописця, педагога, заслуженого художника УРСР

25 липня

150 років від дня народження **Іллі (Ілька) Степановича Кузіва** (1874–1916), українського фольклориста, історика, перекладача, педагога, священника

125 років від дня народження **Петра Івановича Кодьєва** (1899–1968), українського художника, музеєзнавця

85 років від дня народження **Володимира Григоровича Дрозда** (1939–2003), українського прозаїка

26 липня

130 років від дня народження **Олдоса Леонарда Гекслі** (Хакслі) (1894–1963), англійського письменника, есеїста, критика, прозаїка

27 липня

200 років від дня народження **Александра Дюма-сина** (1824–1895), французького письменника

110 років від дня народження **Петра Степановича Сулименка** (1914–1996), українського живописця-мариніста, портретиста заслуженого діяча мистецтв України

100 років від дня народження **Дмитра Федоровича Тонюка** (1924–1977), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (різьблення по дереву), заслуженого майстра народної творчості УРСР

100 років від дня народження **Данила Даниловича Довбошинського** (1924–2012), українського живописця, графіка, педагога, заслуженого художника України

95 років від дня народження **Івана Федоровича Гнатюка** (1929–2005), українського письменника

70 років від дня народження **Володимира Васильовича Домшинського** (1954), українського композитора, аранжувальника, педагога, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

28 липня

160 років від дня народження **Василя Миколайовича Гаджеги** (Гаджеги) (1864–1938), українського історика, редактора, перекладача, педагога, релігійного та культурно-освітнього діяча, одного із засновників Товариства «Просвіта»

150 років від дня народження **Ернста Кассірера** (1874–1945), німецького та американського філософа, культуролога

125 років від дня народження **Георгія Феодосійовича Домашенка** (1899–1965), українського архітектора

100 років від дня народження **Володимира Антоновича Овсійчука** (1924–2016), українського мистецтвознавця, педагога, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії України ім. Т. У- Шевченка

30 липня

140 років від дня народження **Софії Олександрівни Налепинської-Бойчук** (1884–1937), українського графіка, художниці, педагога, дружини М. Бойчука, представниці Розстріляного відродження, репресованої

140 років від дня народження **Павла Семеновича Наумова** (1884–1942), українського живописця і графіка

110 років від дня народження **Павла Івановича Муравського** (справжнє – Моравський) (1914–2014), українського хорового диригента, педагога, Героя України (2009) народного артиста України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

85 років від дня народження **Миколи Костянтиновича Холодного** (1939–2006), українського поета-шістдесятника, публіциста, перекладача, літературознавця

31 липня

110 років від дня народження **Луї де Фюнеса** (1914–1983), французького актора, режисера, сценариста

75 років від дня народження **Станіслава Михайловича Адаменка** (1949), українського художника монументально-декоративного мистецтва, народного художника України, лауреата Державної премії УРСР у галузі архітектури

СЕРПЕНЬ

1 серпня

205 років від дня народження **Германа Мелвілла** (1819-1891), американського прозаїка

135 років від дня народження **Корнила Романовича Заклинського** (1889–1966), українського педагога, поета, літературознавця, перекладача, фольклориста, культурно-освітнього та громадсько-політичного діяча, репресованого

100 років від дня народження **Михайла Якимовича Біласа** (1924–2016), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (художній текстиль), народного художника України

100 років від дня народження **Ігоря Олександровича Вєрова** (1924–1998), українського актора та режисера кіно

75 років від дня народження **Леоніда Вікторовича Садовського** (1949–2020), українського режисера театру і телебачення, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

2 серпня

100 років від дня народження **Олександра Анатолійовича Хмельницького** (1924–1998), українського живописця, педагога, народного художника України

4 серпня

170 років від дня народження **Марії Костянтинівни Заньковецької** (справжнє – Адамовська) (1854–1934), української актриси і театральної діячки, провідної зірки українського театру

90 років від дня народження **Олександра Івановича Авраменка** (1934–1974), українського письменника, журналіста, редактора

80 років від дня народження **Віктора Івановича Чернова** (1944–2016), українського живописця, педагога, заслуженого художника України

60 років від дня народження **Олександра Олександровича Анурова** (1964–2015), українського актора театру і кіно, театрального режисера

5 серпня

180 років від дня народження **Іллі Юхимовича Рєпіна** (1844–1930), українського художника-реаліста з козацького роду, іконописця, скульптора, графіка, педагога, майстра живописного портрету

125 років від дня народження **Федора Євтихійовича Злидня** (1899–1938), українського письменника і журналіста, репресованого

6 серпня

90 років від дня народження **Вадима Львовича Чубасова** (1934–2007), українського телережисера, кінознавця, педагога, громадського діяча

90 років від дня народження **Миколи Кіндратовича Бешти** (1934–2008), співака, фундатора професійного вокального мистецтва на Рівненщині. Навчався у музичній школі м. Дубно. З 1983 р. працював у Рівненській обласній філармонії

80 років від дня народження **Стефанії Миколаївни Сандюк** (1944–2003), української художниці декоративно-ужиткового мистецтва (декоративний розпис)

80 років від дня народження **Іллі Зіновійовича Толкачова** (1944–2007), українського живописця, графіка, монументаліста

75 років від дня народження **Олександра Миколайовича Безсмертного** (1949), українського актора театру і кіно, народного артиста України

7 серпня

80 років від дня народження **Ендре Ференцовича Гіді** (1944), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художня кераміка), заслуженого майстра народної творчості України

205 років від дня народження **Пантелеймона Олександровича Куліша** (1819–1897), українського прозаїка, поета, драматурга, перекладача, мовознавця, етнографа, громадського діяча. У 1847 р. побував у м. Острозі, про що написав у відомому творі «Знайдений на дорозі лист», в якому висловив свої враження про м. Острог. Побував у м. Корці (1819–1897)

8 серпня

200 років від дня народження **Пантелеймона Борковського** (сценічне ім'я – Леон) (1824–1911), українського оперного та камерного співака (бас-профундо)

190 років від дня народження **Юрія Адальбертовича Федьковича** (1834–1888), українського письменника, етнографа-фольклориста, драматурга, громадського діяча

120 років від дня народження **Леоніда Сергійовича Задніпровського** (справжнє – Кононенко) (1904–1971), українського театрального актора, заслуженого артиста УРСР

110 років від дня народження **Олександра Дмитровича Гая** (1914–2000), українського актора театру і кіно, педагога, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

85 років від дня народження **Володимира Івановича Пасивенка** (1939), українського художника-монументаліста, живописця, народного художника України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

75 років від дня народження **Василя Васильовича Чубура** (1949–2022), українського поета, перекладача, літературного критика, журналіста, педагога

9 серпня

125 років від дня народження **Памели Ліндон Треверс (Гелен Ліндон Гофф)** (1899–1996), англійського поета, прозаїка

110 років від дня народження **Туве Маріки Янсон** (1914–2001), фінсько-шведської письменниці, прозаїка, художниці

105 років від дня народження **Юхима Петровича Чеповецького** (1919–2014), українського поета, прозаїка, драматурга

11 серпня

130 років від дня народження **Віри Юхимівни Білецької** (1894–1933), української дослідниці фольклору та етнографії, педагога, музеєзнавця

12 серпня

120 років від дня народження **Петра Степановича Козланюка** (1904–1965), українського письменника, публіциста, літературного критика, громадськополітичного діяча

13 серпня

125 років від дня народження **Алфреда Джозефа Хічкока** (1899–1980), англійського кінорежисера, продюсера, сценариста

14 серпня

110 років від дня народження **Євгена Дмитровича Лученка** (1914–1994), українського живописця

100 років від дня народження **Степана Гавриловича Мамчича** (1924–1974), українського живописця, педагога

90 років від дня народження **Богдана Васильовича Катамая** (1934–2018), українського хорового диригента, композитора, педагога, музично-громадського діяча, заслуженого працівника культури України

15 серпня

70 років від дня народження **Любомира Антоновича Яремчука** (1954), українського скульптора, народного художника України

16 серпня

150 років від дня народження **Модеста Олександровича Левицького** (1874–1927), українського хорового диригента, співака (баритон), музичного і театрального критика, музично-громадського діяча

150 років від часу заснування **Київського університету ім. Бориса Грінченка** (1874)

90 років від дня народження **Діани Вінн Джонс** (1934–2011), англійської письменниці, автора фентезійних творів для дітей та дорослих

90 років від дня народження **П'єра Рішара** (П'єр Рішар Моріс Шарль Леопольд Дефей) (1934), французького кіноактора, режисера, коміка

17 серпня

260 років від дня народження **Максима Федоровича Берлинського** (1764–1848), українського історика, археолога, педагога, архівіста, релігійного діяча, першого киевознавця

85 років від дня народження **Ірини Олексіївни Буніної** (1939–2017), української актриси театру і кіно, народної артистки України

18 серпня

115 років від дня народження **Марселя Карне** (1909–1996), французького кінорежисера

90 років від дня народження **Бориса Михайловича Мазура** (1934–2010), українського театрального актора, артиста розмовного жанру, заслуженого артиста України

80 років від дня народження **Валерія Олександровича Бессараба** (1944–2013), українського актора театру і кіно, народного артиста України

19 серпня

100 років від дня народження **Костянтина Матвійовича Ломикіна** (1924–1993), українського живописця, народного художника України

70 років від дня народження **Володимира Федоровича Шинкарука** (1954–2014), українського письменника, композитора, педагога, заслуженого працівника культури України

20 серпня

130 років від дня народження **Олександра Марковича Радченка** (1894–1975), українського композитора, диригента, педагога, заслуженого артиста УРСР

125 років від дня народження **Олександра Ферапонтовича Сасенка** (1899–1985), українського художника монументально-декоративного мистецтва, народного художника УРСР

105 років від дня народження **Євмена Михайловича Доломана** (1919–2006), українського поета, прозаїка.

95 років від дня народження **Даниїли Яківни Байко** (1929-2019), української співачки

90 років від дня народження **Івана Михайловича Палаташа** (1934–2004), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (художня обробка дерева), заслуженого майстра народної творчості України

85 років від дня народження **Віталія Євдокимовича Селезньова**, українського театрального актора та режисера, письменника, драматурга, народного артиста України (1939–2020)

85 років від дня народження **Валерія Олександровича Шевчука** (1939), українського письменника-шістдесятника, публіциста, сценариста, драматурга, історика, педагога, літературознавця, перекладача, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, заслуженого діяча культури Польщі

21 серпня

170 років від дня народження **Івана Біберовича** (1854–1920), українського театрального актора та режисера, перекладача, театрального діяча

23 серпня

120 років від дня народження **Всеволода Петровича Рибальченка** (1904–1988), українського композитора, педагога

120 років від дня народження **Бориса Хомича Тягна** (1904–1964), українського театрального актора та режисера, педагога, народного артиста УРСР

100 років від дня народження **Софії Петрівни Караффи-Корбут** (1924–1996), української художниці станкової та книжкової графіки, майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художня кераміка)

100 років від дня народження **Людмили Миколаївни Семикіної** (1924–2021), української майстрині декоративного мистецтва, живописця, дисидентки, діяча національного руху опору

1960–1970-х рр., заслуженого художника України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

23 серпня

50 років від дня народження **Сергія Вікторовича Жадана** (1974), українського письменника, перекладача, громадського діяча, фронтмена гуртів «Жадан і Собаки» та «Лінія Маннергейма»

24 серпня

130 років від дня народження **Богдана Володимировича Крижановського** (1894–1955), українського композитора, диригента, педагога, театрального діяча, заслуженого артиста УРСР, репресованого

80 років від дня народження **Станіслава Олександровича Вишенського** (1944–2018), українського поета, редактора

75 років від дня народження **Юрія Борисовича Алжнєва** (1949), українського композитора, хорового диригента, піаніста, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

75 років від дня народження **Золтана Федоровича Мички (Мічка)** (1949–2017), українського живописця, народного художника України

25 серпня

110 років від дня народження **Олександра Гавриловича Будникова** (1914–1982), українського живописця, педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР

100 років від дня народження **Павла Архиповича Загребельного** (1924–2009), українського письменника, сценариста, драматурга, Героя України, громадського та політичного діяча, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Володимира Григоровича Дрозда** (1939–2003), українського письменника, редактора, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

75 років від дня народження **Яреми Антоновича, Скибинського** (1949–2009), українського диригента, народного артиста України

40 років від дня народження **Таїс Золотковської** (1984), української письменниці, засновниці Клубу анонімних авторів

26 серпня

55 років від дня народження **Лесі Вікторівни Мовчун** (1969), українського прозаїка, мовознавця, поетеси

75 років від дня народження **Богдана Петровича Чепурка** (1949) українського письменника, літературного критика, культуролога, народознавця, громадського діяча

27 серпня

250 років від дня народження **Павла Павловича Білецького-Носенка** (1774–1856), українського письменника, педагога, лексикографа

90 років від дня народження **Володимира Івановича Лучука** (1934–1992), українського поета-шістдесятника, редактора, перекладача

85 років від дня народження **Петра Івановича Медвідя** (1939–2022), українського письменника і журналіста, сценариста, громадського діяча, заслуженого журналіста України

85 років від дня народження **Василя Тимофійовича Трушковського** (1939–2003), українського кінооператора, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

85 років від дня народження **Анатолія Івановича Юрченка** (1939–2003), українського кіноактора

28 серпня

275 років від дня народження **Йоганна Вольфганга Гете** (1749–1832), німецького поета

135 років від дня народження **Василя Андрійовича Житченка** (1889–1977), українського народного співака-бандуриста

125 років від дня народження **Андрія Ольховського** (1899–1969), українського музикознавця, композитора, педагога у США

29 серпня

120 років від дня народження **Якова Самійловича Ражби** (1904–1986), українського скульптора-монументаліста, педагога

30 серпня

85 років від дня народження **Дмитра Івановича Пронича** (1939–2001), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (художня обробка дерева), заслуженого художника України

ВЕРЕСЕНЬ

1 вересня

День знань (Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» № 463-ІХ від 16.01.2020 р., ст. 10, п. 3)

90 років від дня народження **Анатолія Федоровича Пазенка** (1934–2008), українського актора театру і кіно, народного артиста України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

2 вересня

80 років від дня народження **Віталія Мурсаловича Алікберова** (1944–2014), українського живописця, поета, педагога, народного художника України

70 років від дня народження **Володимира Євгеновича Панченка** (1954–2019), українського літературознавця і критика, письменника, педагога, громадського та політичного діяча, заслуженого діяча науки і техніки України

75 років від дня народження **Олександра Миколайовича Романчука** (1949–2014), краєзнавця, етнографа, реставратора кераміки, учасника багатьох наукових експедицій, автора понад 100 публікацій у наукових збірниках. Активіста Острозького науково-краєзнавчого товариства «Спадщина» ім. князів Острозьких. Працював у Державному історико-культурному заповіднику м. Острога

60 років від дня народження **Кіану Рівза** (1964), канадського актора, режисера, продюсера, музиканта

3 вересня

160 років від дня народження **Мусія Степановича Кононенка** (1864–1922), українського письменника, громадського діяча

80 років від дня народження **Лариси Володимирівни Бухонської** (1944–2021), української хорової диригентки, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

65 років від дня народження **Мирослава Івановича Дочинця** (1959), українського письменника, журналіста, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

4 вересня

215 років від дня народження **Юліуша Словацького** (1809–1849), польського поета, драматурга. Автор творів на українську тематику. Проїздом бував у м. Рівне

200 років від дня народження **Антоня Брукнера** (1824–1896), австрійського композитора, органіста, педагога

135 років від дня народження **Остапа Олексійовича Бобикевича** (1889–1970), українського композитора, піаніста, музичного критика, громадського діяча

100 років від дня народження **Джоан Ейкен** (1924–2004), англійської поетеси, прозаїка, драматурга

70 років від дня народження **Оскара Бреніф'є** (1954), французького прозаїка, філософа, автора популярної серії книг із філософії для дітей

65 років від дня народження **Юнуса Уразовича Кандимова** (1959–2005), кримськотатарського письменника, публіциста, перекладача, історика, літературознавця, заслуженого діча мистецтв України

6 вересня

155 років від дня народження **Фелікса Зальтена** (Зигмунда Зальцмана) (1869–1945), австрійського прозаїка, літературного критика, журналіста

100 років від дня народження **Михайла Юліановича Брайчевського** (1924–2001), українського історика, археолога, нумізмата, громадського діяча, мистецтвознавця, громадського діяча, заслуженого діяча науки і техніки України

90 років від дня народження **Олеся Миколайовича Ткаченка** (1934–2005), українського графіка, ілюстратора, заслуженого художника України

90 років від дня народження **Бориса Степановича Харитонова** (1934–2018), українського актора театру і кіно, артиста естради, телеведучого, поета-пісняра, драматурга, режисера, заслуженого артиста України

90 років від дня народження **В'ячеслава Гнатовича Сумського** (1934–2007), українського актора, народного артиста України

8 вересня

160 років від дня народження **Дмитра Володимировича Ахшарумова** (1864–1938), українського музичного діяча, скрипаля, диригента, педагога, громадського діяча

110 років від дня народження **Павла Юхимовича Ключини (Ключник)** (1914–1972), українського поета-байкаря, прозаїка, журналіста, педагога

9 вересня

255 років від дня народження **Івана Петровича Котляревського** (1769–1838), українського письменника, перекладача, просвітителя, драматурга

160 років від дня народження **Івана Михайловича Колесси** (1864–1898), українського фольклориста, етнографа

80 років від дня народження **Галини Петрівни Хитенко** (1944–2019), української письменниці, публіциста, педагога, заслуженого вчителя України

75 років від дня народження **Володимира Аполлінарійовича Зайця** (1949–2002), українського письменника-фантаста

10 вересня

130 років від дня народження **Олександра Петровича Довженка** (1894–1956), українського кінорежисера, письменника, художника, класика світового кіноматографа, громадського діяча

120 років від дня народження **Івана Юрійовича Грималюка** (1904–1989), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художнє випалювання на дереві), заслуженого майстра народної творчості УРСР

115 років від дня народження **Миколи Васильовича Микули** (1909–1989), українського архітектора

100 років від дня народження **Марії Миколаївни Клименко** (1924–2000), української театральної актриси, народної артистки України

100 років від дня народження **Миколи Олексійовича Хана** (1924–1981) українського живописця, заслуженого художника УРСР

90 років від дня народження **Алемдара Сабітовича Караманова** (1934–2007), українського композитора, народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

11 вересня

500 років від дня народження **П'єра де Ронсара** (1524–1585), французького поета, представника епохи Відродження

160 років від дня народження **Павла Арсеновича Грабовського** (1864–1902), українського поета, лірика, публіциста, перекладача, поборника національної свободи українців

12 вересня

135 років від дня народження **Іполита Владиславовича Моргілевського** (1889–1942), українського історика архітектури, мистецтвознавця, педагога

110 років від дня народження **Олександра Васильовича Сальмана** (1914–1971), українського театального декоратора, графіка, заслуженого діяча мистецтв УРСР

75 років від дня народження **Марії Василівни Шевчук** (1949–2007), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка), заслуженого майстра народної творчості України

13 вересня

205 років від дня народження **Клари Жозефіни Шуман** (1819–1896), німецької піаністки, композитора, педагога, дружини німецького композитора-романтика Роберта Шумана, дочки фортепіанного педагога Ф. Віка

190 років від дня народження **Анатолія Патрикійовича Свидницького** (1834–1871), українського письменника, фольклориста, етнографа, публіциста, педагога, громадського діяча

150 років від дня народження **Арнольда Шенберга** (1874–1951), австрійського композитора, диригента, педагога, засновника Нової віденської школи

130 років від дня народження **Джона Бойтона Прістлі** (1894–1984), англійського письменника, драматурга, театрального режисера

130 років від дня народження **Юліана Тувіма** (1894–1953), польського поета, перекладача

80 років від дня народження **Миколи Гавриловича Махінчука** (1944), українського письменника, публіциста, журналіста і краєзнавця, заслуженого журналіста України

65 років від дня народження **Володимира Григоровича Даниленка** (1959), українського прозаїка, критика, драматурга, літературознавця

14 вересня

День українського кіно (Указ Президента України № 52/96 «Про день українського кіно» від 12.01.1996 р., відзначається в другу суботу вересня)

130 років від дня народження **Семена Івановича Корпанюка** (1894–1970), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (різьблення по дереву), заслуженого майстра народної творчості УРСР

110 років від дня народження **Петра Максимовича Яковенка** (1914–2006), українського живописця, заслуженого діяча мистецтв України

100 років від дня народження **Семена Васильовича Дорогого** (1924–2004), українського хорового диригента, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

90 років від дня народження **Григорія Давидовича Усача** (1934–2021), українського поета, прозаїка, драматурга

15 вересня

235 років від дня народження **Джеймса Фенімора Купера** (1789–1851), американського прозаїка

220 років від дня народження **Михайла Олександровича Максимовича** (1804–1873), видатного українського науковця, енциклопедиста, фольклориста, історика, філолога, етнографа, ботаніка, поета, архівознавця та природознавця

150 років від дня народження **Дмитра Григоровича Білинського** (1874–1941), українського майса декоративно-ужиткового мистецтва (різьблення по дереву)

130 років від дня народження **Жана Ренуара** (1894–1979), французького кінорежисера, актора, продюсера, сценариста

16 вересня

120 років від дня народження **Петра Омеляновича Масохи** (1904–1991), українського актора театру і кіно

110 років від дня народження **Володимира Васильовича Хитька** (1914–1984), українського майстра художнього різьблення по дереву

80 років від дня народження **Олега Олександровича Граужиса** (1944–2018), українського архітектора, реставратора, народного архітектора України, лауреата Державної премії України у галузі архітектури

17 вересня

160 років від дня народження **Михайла Михайловича Коцюбинського** (1864–1913), українського письменника, громадського та культурного діяча,

150 років від дня народження **Володимира Федоровича Дурдуківського** (1874–1938), українського літературного критика, педагога, освітнього діяча, репресованого

80 років від дня народження **Богдана Володимировича Дєпо** (1944–1992), українського диригента, педагога, народного артиста України. Організатор і художній керівник камерного оркестру Рівненської обласної філармонії

60 років від дня народження **Шона Кові** (1964), американського прозаїка, автора мотиваційних книг для дітей та підлітків

18 вересня

160 років від дня народження **Мар'яна Олександровича Керницького** (1864–1945), українського і польського театрального актора

130 років від дня народження **Івана Назаровича Капустянського** (1894–1937), українського літературознавця, журналіста, критика, бібліографа та педагога, жертви сталінського терору

95 років від дня народження **Алли Олександрівни Горської** (1929–1970), української художниці, дисидентки

19 вересня

205 років від дня народження **Олександра Івановича Павловича** (1819–1900), українського поета, громадського діяча, педагога, греко-католицького священника, фольклориста

115 років від дня народження **Василя Васильовича Зозуляка** (1909–1994), українського письменника у Чехословаччині

20 вересня

215 років від дня народження **Нестора Васильовича Кукольника** (1809–1868), українського письменника

95 років від дня народження **Івана Олексійовича Світличного** (1929–1992), українського поета, літературознавця, критика, шістдесятника (репресований), лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

90 років від дня народження **Софі Лорен** (Софія Віллані Шіколоне) (1934), італійської кіноактриси, нагородженої численними міжнародними нагородами

90 років від дня народження **Богдана Олександровича Валька** (1934–2006), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (скло), заслуженого майстра народної творчості України

90 років від дня народження **Миколи Даниловича Шапошника** (1934–2009), українського письменника-гумориста, композитора, виконавця козацьких пісень, громадського діяча, заслуженого працівника культури України

80 років від дня народження **Фенні Флегг** (1944), американської письменниці, акторки, сценаристки

60 років від дня народження **Сергія Вікторовича Дзюби** (1964), українського поета, прозаїка, публіциста, драматурга, перекладача, критик

21 вересня

Міжнародний день миру. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/55/282 від 07.09.2001 р.

240 років від дня народження **Остапа (Євстафія) Петровича Рудиковського** (1784–1851), українського письменника, поета, казкаря

130 років від дня народження **Дмитра Андрійовича Балики** (1894–1971), українського бібліотекознавця і бібліографа, педагога

22 вересня

185 років від дня народження **Корнила Миколайовича Устияновича** (1839–1903), українського живописця, графіка, письменника, публіциста, громадського діяча

120 років від дня народження **Еліуса Мойсейовича Фрідмана** (1904–1982), українського скульптора-монументаліста

115 років від дня народження **Іллі Марковича Кружкова** (1909–1974), українського живописця, графіка

110 років від дня народження **Ольги Галактіонівни Шиян** (1914–2001), української майстрині народної керамічної іграшки та скульптури

85 років від дня народження **Олександра Васильовича Костіна** (справжнє – Костина) (1939–2022), українського композитора, педагога, народного артиста України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

23 вересня

145 років від дня народження **Павла Івановича Сениці** (1879–1960), українського композитора, педагога, фольклориста, збирача й обробника українських народних пісень

140 років від дня народження **Якима Якимовича Яреми** (1884–1964), українського філософа, етнопсихолога, педагога, мовознавця, літературознавця, культурно-освітнього діяча

125 років від дня народження **Євмена Івановича Мариківського** (1899–1986), українського хорового диригента, педагога

95 років від дня народження **Григорія Никифоровича Цицалюка** (1929–1995), українського композитора

90 років від дня народження **Миколи Миколайовича Ільницького** (1934), українського літературознавця, поета, критика, історика літератури, перекладача

85 років від дня народження **В'ячеслава Михайловича Мальця** (1939), українського прозаїка

70 років від дня народження **Валентини Геніївни Антонюк** (1954), української співачки (сопрано), письменниці, мистецтвознавця, публіциста, педагога, народної артистки України

24 вересня

135 років від дня народження **Михайла Костянтиновича Струменського** (1889–1937), дослідника історико-культурної спадщини Острога та Волині. Співпрацював із Братством ім. князів Острозьких та його музеєм, досліджував музейні колекції. Автор першого каталогу рукописних книг із колекції музею в Острозі «Из Острожской старины» (1916). У 1919–1920 рр. був активним членом Острозького повітового комітету з охорони пам'яток мистецтва і старовини при Острозькому музеї

25 вересня

220 років від дня народження **Міхала Грабовського** (1804–1863), польського письменника. Представник «української школи» в польській літературі. Народився у с. Золотіїв (нині район м. Рівне)

130 років від дня народження **Романа Григоровича Купчинського** (1894–1976), українського поета, прозаїка, журналіста, композитора

110 років від дня народження **Дмитра Григоровича Дереча** (1914–2007), українського письменника, перекладача, драматурга

75 років від дня народження **Георгія Миколайовича Шибанова** (1949–2012), українського мистецтвознавця, публіциста, заслуженого діяча мистецтв України

26 вересня

Європейський день мов. Відзначається за ініціативою Ради Європи щорічно, починаючи від 2011 р.

105 років від дня народження **Олександра Боніфатійовича Гринька** (1919–2013), українського актора, співака, діяча культури

425 років від дня народження **Франческо Борроміні** (Борроміно; справжнє – Франческо Кастеллі) (1599–1667), італійського архітектора, інженера

26 вересня

90 років від дня народження **Вадима Васильовича Костроменка** (1934–2017), українського кінооператора та кінорежисера, заслуженого діяча мистецтв України

27 вересня

135 років від дня народження **Олександра Костянтиновича Дорошкевича** (С. Дорош) (1889–1946), українського літературознавця, літературного критика доби Розстріляного відродження, педагога

85 років від дня народження **Геннадія Георгійовича Болотова** (1939–2004), українського актора театру, кіно і дубляжу, заслуженого артиста України

80 років від дня народження **Гізели Альбертівни Циполи** (1944), української співачки

28 вересня

170 років від дня народження **Гната Гнатовича Рошковича** (1854–1915), угорського живописця, графіка українського походження

120 років від дня народження **Мойсея Залмановича Фрадкіна** (1904–1974), українського графіка

110 років від дня народження **Віктора Івановича Мухіна** (1914–1977), українського скульптора, педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

95 років від дня народження **Дмитра Васильовича Павличка** (1929–2023), українського поета, перекладача, літературного критика, публіциста. Героєм України, лауреат Національної премії ім. Т. Г. Шевченка

90 років від дня народження **Бріжит Анн-Марі Бардо** (1934), французької кіноактриси, співачки, громадської діячки, активістки руху за права тварин, засновниці фонду захисту тварин Fondation Brigitte Bardot

70 років від дня народження **Володимира Германовича Лапшина** (1954–2015), українського фотохудожника, педагога

29 вересня

180 років від дня народження **Осипа Григоровича Барвінського** (1844–1889), українського письменника, драматурга, перекладача, священника–

160 років від дня народження **Мігеля де Унамуно** (1864–1936), іспанського письменника, філософа, представника екзистенціалізму, громадського діяча

105 років від дня народження **Івана Євтихійовича Хоменка** (1919–1968), українського поета

30 вересня

Всеукраїнський день бібліотек. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 471/98 від 14.05.1998 р.

130 років від дня народження **Рафаїла Мойсейовича Брусиловського** (1894–1971), українського письменника єврейського походження, фотографа

125 років від дня народження **Андрія Степановича Паніва** (1899–1937), українського письменника, журналіста, перекладача, жертви сталінського терору

120 років від дня народження **Григорія Семеновича Александрова** (1904–1990), українського кінооператора, кінорежисера-документаліста, заслуженого діяча мистецтв УРСР

60 років від дня народження **Юрія Анатолійовича Галіцина** (1964–1994), українського художника- ілюстратора, гравера

ЖОВТЕНЬ

1 жовтня

Міжнародний день музики. Відзначається щорічно за ініціативою Міжнародної музичної ради ЮНЕСКО згідно з Резолюцією 15-ї Генеральної Асамблеї, що пройшла в Лозанні у 1973 р.

Всесвітній день архітектури. Відзначається щорічно в перший понеділок жовтня за рішенням 20-ї Генеральної асамблеї Міжнародного союзу архітекторів

80 років від дня народження **Івана Івановича Бондаря** (1944), українського живописця, художника-кераміста, педагога, народного художника України

2 жовтня

Міжнародний день соціального педагога

Міжнародний день боротьби проти насилля. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/61/271 від 27.06.2007 р.

185 років від дня народження **Остапа Михайловича Левицького** (1839–1903), українського письменника, перекладача

145 років від дня народження **Михайла Якимовича Козика** (1879–1947), українського живописця, графіка, монументаліста, педагога

120 років від дня народження **Грема Гріна** (1904–1991), англійського письменника

120 років від дня народження **Надії Пилипівни Капельгородської** (1904–1984), української письменниці, сценариста

65 років від дня народження **Анатолія Борисовича Бєня** (1959), українського публіциста, журналіста, громадського діяча, заслуженого журналіста України

3 жовтня

145 років від дня народження **Володимира Вікторовича Дорошенка** (1879–1963), українського бібліографа, книгознавця, літературознавця

125 років від дня народження **Костянтина Олексійовича Гордієнка** (1899–1993), українського письменника, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

120 років від дня народження **Мирона Львовича Білинського** (1904–1966), українського режисера ігрового і науково-популярного кіно, заслуженого діяча мистецтв Молдавської РСР

105 років від дня народження **Едуардаса Беніаміновича Межелайтіса** (1919–1997), литовського поета

80 років від дня народження **Миколи Олександровича Палієнка** (1944–2022), українського поета, заслуженого працівника культури України

4 жовтня

85 років від дня народження **Лариси Павлівни Скорик** (1939), українського архітектора, громадського діяча

5 жовтня

180 років від дня народження **Євгена Андрійовича Фенцика** (1844–1903), українського письменника, освітнього діяча

125 років від дня народження **Олекси Коронатовича Стефановича** (1899–1970), українського поета, літературного критика (США) Народився в с. Милятин Рівненського району (до 2021 р. Острозького району). У 1914 р. закінчив духовну школу в Клевані Рівненського району

115 років від дня народження **Богдана-Ігоря Васильовича Антонича** (1909–1937), українського поета і мистецтвознавця

100 років від дня народження **Ірини Михайлівни Блюміної** (1924–2005), української мистецтвознавиці, заслуженого діяча мистецтв України

70 років від дня народження **Сергія Миколайовича Гнойового** (1954–2019), українського живописця і графіка, заслуженого художника України

6 жовтня

День працівників освіти. Відзначається щорічно в першу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 513/94 від 11.09.1994 р.

Всесвітній день вчителя. Відзначається щорічно в ознаменування річниці підписання Рекомендації ЮНЕСКО та Міжнародної організації праці щодо становища вчителів

135 років від дня народження **Марії Домбровської** (1889–1965), польської письменниці

110 років від дня народження **Тура Геєрдала (Хейєрдала)** (1914–2002), норвезького археолога, мандрівника, письменника

100 років від дня народження **Володимира Івановича Дарди** (1924–1992), українського письменника

100 років від дня народження **Льва Миколайовича Венедиктова** (1924–2017), українського хорового диригента, педагога Героя України, народного артиста СРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Юрія Івановича Загорського (Залети)** (1939), українського письменника, драматурга. Проживає у м. Дубно

70 років від дня народження **Неоніли Диб'як** (1954), української поетеси, прозаїка, критика. Народилася у с. Мошків Дубенського району на Рівненщині

7 жовтня

Всесвітній день архітектури

90 років від дня народження **Євгена Степановича Товстухи** (1934), українського письменника, кіносценариста, лікаря-фітотерапевта

90 років від дня народження **Володимира Олексійовича Кудрявцева** (1934–2014) українського поета-пісняра, музичного редактора, заслуженого діяча мистецтв України

80 років від дня народження **Валентини Володимирівни Вантух** (1944), української артистки балету, хореографа, педагога, народної артистки України

8 жовтня

80 років від дня народження **Леся Абрамовича Герасимчука** (1944–2021), українського письменника, перекладача, журналіста, культуролога

60 років від дня народження **Василя Івановича Махна** (1964), українського поета, прозаїка, есеїста, перекладача, літературознавця

9 жовтня

120 років від дня народження **Миколи Платоновича Бажана** (1904–1983), українського поета, перекладача, культуролога, енциклопедиста, філософа, державного і громадського діяча, заслуженого діяча науки УРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

110 років від дня народження **Федора Захаровича Гаріна** (1914–1998), українського поета, журналіста, перекладача

10 жовтня

340 років від дня народження **Антуана Ватто** (1684–1721), французького художника

135 років від дня народження **Михайла Опанасовича Драй-Хмари** (справжнє – Драй) (1889–1939), українського поета, перекладача, літературознавця, жертви сталінського терору

100 років від дня народження **Анатолія Никифоровича Скибенка** (1924–1981), українського актора і режисера, педагога, народного артиста УРСР

85 років від дня народження **Софії Володимирівни Василенко** (1939–2006), української поетеси

80 років від дня народження **Мирона Івановича Дуди** (1944–2020), українського хорового диригента, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

11 жовтня

265 років від дня народження **Михайла Івановича Антоновського** (1759–1816), українського історика, публіциста, видавця

125 років від дня народження **Елеонори Павлівни Скрипчинської** (1899–1992), української хорової диригентки, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

80 років від дня народження **Олександра Івановича Фролова** (1944), українського кінооператора, кінорежисера-документаліста, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

12 жовтня

90 років від дня народження **Юрія Миколайовича Щербака** (1934), українського письменника, сценариста, публіциста

80 років від дня народження **Юрія Георгійовича Новикова** (1944–2009), українського графіка і живописця, заслуженого художника України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

75 років від дня народження **Лесі Яківни Пилип'юк** (Олександри Диркавець) (1949), української поетеси.

13 жовтня

День художника. Відзначається щорічно в другу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 1132/98 від 09.11.1998 р.

75 років від дня народження **Таїсії Михайлівни Мазур** (1949–2012), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка), заслуженого майстра народної творчості України

14 жовтня

День українського козацтва. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 966/99 від 07.08.1999 р.

205 років від дня народження **Миколи Артемовича Терещенка** (1819–1903), українського мецената, промисловця

160 років від дня народження **Стефана Жеромського** (1864–1925), польського письменника

140 років від дня народження **Андрія Юхимовича Ратмирова** (справжнє – Тимківський) (1884–1967), українського театрального актора та режисера, заслуженого артиста УРСР

100 років від дня народження **Олексія Федоровича Матюшенка** (1924–2012), українського живописця, педагога

100 років від дня народження **Оксани Олександрівни Супрун** (1924–1990), української скульпторки, заслуженого діяча мистецтв УРСР

90 років від дня народження **Юрія Олександровича Олененка** (1934–2010), українського організатора кіновиробництва, культурно-громадського та державного діяча, дипломата, заслуженого діяча мистецтв України

15 жовтня

215 років від дня народження **Хачатура Абовяна** (1809–1848), великого вірменського письменника, просвітника, педагога і етнографа

180 років від дня народження **Фрідріха Ніцше** (1844–1900), німецького філософа, поета

140 років від дня народження **Конона Петровича Безщасного** (1884–1967), українського кобзаря та скрипаля, громадського діяча, репресованого

95 років від дня народження **Милорада Павича** (1929–2009), сербського поета, прозаїка, літературознавця, перекладача

16 жовтня

170 років від дня народження **Оскара Вайльда** (1854–1900), англійського письменника

125 років від дня народження **Соломона Овсійовича Файнтуха** (1899–1985), українського композитора і диригента, педагога

100 років від дня народження **Алли Олексіївни Грачової** (1924–2001), української художниці, режисера-аніматора, сценариста, заслуженого діяча мистецтв України

75 років від дня народження **Олександра Івановича Івахненка** (1949–2014), українського живописця і графіка, педагога, заслуженого художника України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

17 жовтня

210 років від дня народження **Якова Федоровича Головацького** (1814–1888), українського етнографа, поета, історика, громадсько-політичного діяча

90 років від дня народження **Алана Гарнера** (1934), англійського письменника, автора фентезійних романів та переказів народних казок

18 жовтня

125 років від дня народження **Олекси Коронатовича Стефановича** (1899–1970), українського поета, літературного критика. Народився в с. Милятин Острозького району на Рівненщині

110 років від дня народження **Віктора Петровича Яроша** (1914–2001), українського театрознавця і краєзнавця

19 жовтня

170 років від дня народження **Сергія Івановича Васильківського** (1854–1917), українського живописця

125 років від дня народження **Мігеля Анхеля Астуріаса** (1899–1974), гватемальського письменника, лауреата Нобелівської премії з літератури 1967 р.

90 років від дня народження **Бориса Ілліча Бездольного** (1934–2001), українського письменника, поета, журналіста

75 років від дня народження **Олександра Павловича Кочнева** (1949–2021), українського театрального актора, режисера, артиста розмовного жанру, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

35 років від створення **Національної асоціації українознавців (НАУ)** (1989)

20 жовтня

170 років від дня народження **Жана Ніколи Артюра Рембо** (1854–1891), французького поета

165 років від дня народження **Джона Дьюї** (1859–1952), американського психолога, педагога, філософа

21 жовтня

95 років від дня народження **Урсули Кребер Ле Гуїн** (1929–2018), американського прозаїка

70 років від дня народження **Зірки Захрїївни Мензатюк** (1954), української дитячої письменниці, журналіста

22 жовтня

130 років від дня народження **Віктора Платоновича Петрова** (1894–1969), українського письменника, літературознавця, фольклориста, історика, археолога та культуролога

80 років від дня народження **Валерія Петровича Ковтуна** (1944–2005), українського артиста балету, балетмейстера, народного артиста СРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

70 років від дня народження **Грема Джойса** (1954–2014), англійського письменника

23 жовтня

120 років від дня народження **Якова Порфировича Білоштана** (1904–1985), українського літературознавця

100 років від дня народження **Василя Лазаровича Микитася** (1924–1999), українського літературознавця

24 жовтня

Міжнародний день Організації Об'єднаних Націй (День ООН). Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН А / RES / 2782 (XXVI) з 1971 р.

110 років від дня народження **Петра Аврамовича Потапенка** (1914–1999), українського бандуриста і хорового диригента в США

80 років від дня народження **Тетяни Семенівни Федорової** (1944), української майстрині-лялькарки (етнографічні ляльки та ляльки в історичному костюмі), заслуженого майстра народної творчості України

25 жовтня

125 років від дня народження **Ольги Федорівни Балун** (1899–1982), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (художній текстиль), заслуженого майстра народної творчості УРСР

95 років від дня народження **Петра Федоровича Сингаївського** (1929–1995), українського письменника

85 років від дня народження **Василя Тимофійовича Скуратівського** (1939–2005), українського прозаїка, народознавця, видавця, журналіста, фольклориста, етнографа

26 жовтня

110 років від дня народження **Петра Володимировича Жура** (1914–2002), українського письменника, літературознавця, перекладача

100 років від дня народження **Миколи Костянтиновича Боровика** (1924–2005), українського музикознавця, педагога

27 жовтня

Всесвітній день аудіовізуальної спадщини. Відзначається щорічно відповідно до резолюції, затвердженої на 33-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО з 2005 р.

125 років від дня народження **Георгія Миколайовича Леонідзе** (1899–1966), грузинського письменника, дослідника творчості Т.Шевченка, перекладача з української

120 років від дня народження **Михайла Миколайовича Добронравова** (1904–1979), українського живописця, графіка, педагога

115 років від дня народження **Дмитра Дмитровича Пономаренка** (1909–1987), українського актора театру і кіно, народного артиста УРСР

105 років від дня народження **Івана Павловича Лисяка-Рудницького** (1919–1984), українського історика, публіциста, педагога

100 років від дня народження **Леоніда Оксентійовича Павленка** (1924–1998), українського письменника

80 років від дня народження **Володимира Миколайовича Загорцева**, українського композитора-авангардиста, музичного редактора (1944–2010)

80 років від дня народження **Леоніда Миколайовича Шелудька** (1944), українського живописця, народного художника України

28 жовтня

Міжнародний День шкільних бібліотек відзначається кожен четвертий понеділок жовтня з 1999 року за ініціативою ЮНЕСКО. Вперше його проголосив президент Міжнародної асоціації шкільних бібліотек **Бланш Вуллз**

555 років від дня народження **Еразма Роттердамського** (1469–1536), нідерландського вченого-гуманіста

110 років від дня народження **Миколи Прокоповича Ярового** (1914–2001), українського поета-гумориста, редактора

80 років від дня народження **Ніни Єгорівни Ніколаєвої** (1944), народної артистки України. Актриса Рівненського академічного українського музично-драматичного театру

70 років від дня народження **Василя Миколайовича Головецького** (1954), українського письменника, журналіста, перекладача, заслуженого журналіста України

70 років від дня народження **Василя Васильовича Добрянського** (1954), українського письменника, публіциста, журналіста, громадсько-політичного діяча

35 років тому (1989) Верховною Радою УРСР затверджено **Закон про державний статус української мови**

29 жовтня

130 років від дня народження **Абрама Марковича Веледницького** (1894–1959), українського поета, літературознавця, перекладача, жертви сталінських репресій

125 років від дня народження **Пилипа Якимовича Остапчука** (1899–1965), українського актора, режисера, драматурга

100 років від дня народження **Анатолія Никифоровича Шкурка** (1924–2019), українського живописця, народного художника України

75 років від дня народження **Георгія Георгійовича Почепцова** (1949), українського прозаїка

30 жовтня

160 років від дня народження **Віталія Гавриловича Боровика** (справжнє – Боровиков) (1864–1937), українського поета, публіциста, перекладача, громадського діяча, репресованого

150 років від дня народження **Люсі-Мод Монтгомері** (1874–1942), канадської письменниці

75 років від дня народження **Олега Богдановича Лишеги** (1949–2014), українського поета, драматурга, перекладача

110 років від дня народження **Вадима Борисовича Гомоляки** (1914–1980), українського композитора, педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР

100 років від дня народження **Юрія Сергійовича Романовського** (1924–1984), українського кінооператора, кінорежисера

80 років від дня народження **Віктора Михайловича Шпортька** (1944–2015), українського естрадного співака (тенор), педагога, народного артиста України

75 років від дня народження **Олега Богдановича Лишеги** (1949–2014), українського поета, драматурга, перекладача, публіциста, видавця

31 жовтня

135 років від дня народження **Івана Миколайовича Шульги** (1889–1956), українського живописця, графіка, заслуженого діяча мистецтв УРСР

120 років від дня народження **Дмитра Михайловича Косарика** (справжнє – Коваленко) (1904–1992), українського письменника, літературознавця, педагога

ЛИСТОПАД

1 листопада

День державності на західноукраїнських землях

День народження Європейського Союзу

85 років від дня народження **Федіра Миколайовича Стригуна** (1939), українського режисера та актора

2 листопада

140 років від дня народження **Олександра Івановича Білецького** (1884–1961), українського літературознавця, мистецтвознавця, театрознавця, драматурга, театрального діяча, заслуженого діяча науки УРСР

125 років від дня народження **Стефана Семчука** (1899–1984), українського письменника, літературознавця, історика церкви (Канада)

100 років від дня народження **Ганни Василівни Василячук** (1924–2004), українського майстра художнього ткацтва, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

100 років від дня народження **Ігоря Костянтиновича Ковача** (1924–2003), українського композитора і педагога, заслуженого діяча мистецтв України

3 листопада

280 років від дня народження **Людвіга Фрідріха Шрьодера** (1744–1816), німецького актора, режисера, драматурга

150 років від дня народження **Флоренс Гамільтон Рендел Лайвсей** (1874–1953), канадської письменниці, журналістки, перекладачки, дослідниці українського фольклору

110 років від дня народження **Миколи Миколайовича Лисенка** (1914–1995), українського історика, методиста, доктора історичних наук

110 років від дня народження **Олега Павловича Куца** (1914–1984), українського бібліографа і книгознавця

70 років від дня народження **Наталії Іванівни Черниченко-Лампеки** (1954), української художниці декоративно-ужиткового мистецтва (художня кераміка, декоративний розпис, вишивка), педагога

4 листопада

135 років від дня народження **Остапа Олексійовича Бобикевича** (1889–1970), українського композитора, піаніста

140 років від дня народження **Григорія Костянтиновича Голоскевича** (1884–1934), українського мовознавця, лексикографа, діалетолога, автора першого Українського правописного словника

130 років від дня народження **Михайла Павловича Крошицького** (1894–1972), українського живописця, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв УРСР

5 листопада

120 років від дня народження **Якова Порфировича Білоштана**, українського літературознавця, журналіста, педагога (1904–1985)

105 років від дня народження **Віктора Яковича Кузьменка** (1919–1997), українського поета, журналіста

105 років від дня народження **Віктора Олександровича Міняйла** (1919–2018), українського письменника

100 років від дня народження **Ігоря Олександровича Шведова** (1924–2001), українського артиста естради, режисера, письменника, драматурга, народного артиста України

95 років від дня народження **Ігора Олександровича Дзеверіна** (1929–2001), українського літературознавця і критика

90 років від дня народження **Кіри Георгіївни Муратової** (1934–2018) української кінорежисерки, народної артистки України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка та Державної премії України ім. О. Довженка

6 листопада

105 років від дня народження **Олександра Михайловича Матійка** (1919–2005), українського поета, публіциста

95 років від дня народження **Дмитра Сергійовича Наливайка** (1929), українського літературознавця

90 років від дня народження **Володимира Антоновича Маняка** (1934–1992), українського письменника поета, прозаїка, публіциста, громадського діяча, дослідника Голодомору в Україні, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

90 років від дня народження **Родіона Родіоновича Єфименка** (справжнє – Юхименко) (1934–2008), українського кінорежисера, сценариста, педагога, заслуженого працівника культури України

7 листопада

125 років від дня народження **Миколи Федоровича Комарницького** (1899–1984), українського краєзнавця, літературознавця, журналіста

100 років від дня народження **Маркса Яковича Коростишевського** (1924–1982), українського сценариста, драматурга, редактора кіно

95 років від дня народження **Бенні Аллана Андерсена** (1929), данського поета, прозаїка

90 років від дня народження **В'ячеслава Анатолійовича Вороніна** (1934–2016), українського кіноактора, заслуженого артиста України

90 років від дня народження **Григорія Дем'яновича Зленка** (1934–2015), українського письменника, літературознавця, бібліографа заслуженого діяча мистецтв України

85 років від дня народження **Омеляна Михайловича Юрчука** (1939–2020), українського архітектора, педагога, заслуженого архітектора України, лауреата Державної премії УРСР з архітектури

8 листопада

155 років від дня народження **Якова Михайловича Яциневича** (1869–1945), українського хорового диригента, композитора, фольклориста.

125 років від дня народження **Дмитра Івановича Кульбака** (1899–1981), українського художника, графіка.

120 років від дня народження **Якова Парфентійовича Сікорського** (1904–1980), українського письменника, педагога

110 років від дня народження **Івана Панасовича Рябокляча** (1914–1999), українського письменника, журналіста

105 років від дня народження **Михайла Потаповича Нечая** (1919–1996), українського письменника

100 років від дня народження **Дмитра Станіславовича Загребського** (1924–1980), українського хорового диригента, заслуженого діяча мистецтв УРСР

90 років від дня народження **Роксоляни Петрівни Зорівчак** (1934), українського літературознавця

90 років від дня народження **Дмитра Семеновича Андрухіва** (1934–2009), українського перекладача, письменника, журналіста, заслуженого діяча культури Польщі

90 років від дня народження **Дмитра Івановича Жураківського** (1934–2009), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художнє ткацтво)

90 років від дня народження **Володимира Михайловича Наумцева** (1934–2011), українського театрального актора та режисера, педагога, заслуженого артиста України

70 років від дня народження **Кадзуо Ішігуро** (1954), британського письменника японського походження, лауреата Нобелівської премії з літератури 2017 р.

9 листопада

День української писемності та мови. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1241/97 від 06.11.1997 р.

Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1209/2011 від 30.12.2011 р. (зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента України № 717/2013 від 30.12.2013 р.)

140 років від дня народження **Миколи Панасовича Лазорського** (справжнє – Коркішко) (1884–1970), українського письменника, журналіста, географа, репресованого

120 років від дня народження **Михайла Миколайовича Добронравова** (1904–1979), українського живописця, графіка, педагога

110 років від дня народження **Павла Вежинова** (1914–1983), болгарського письменника

105 років від дня народження **Олени Михайлівни Апаносович** (1919–2000), українського історика, архівіста, письменниці

100 років від дня народження **Дмитра Тихоновича Мегелика** (1924–1985), українського поета і журналіста

70 років від дня народження **Сергія Григоровича Бондаренка** (1954), українського співака (баритон), артиста оперети, народного артиста України

70 років від дня народження **Лідії Миколаївни Віцені** (1954), української письменниці, журналіста, публіциста, заслуженого журналіста України

10 листопада

Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку. Проведення цього дня було рекомендоване у 1999 році на Всесвітній науковій конференції, що проходила у Будапешті

265 років від дня народження **Йоганна Христофора Фрідріха Шіллера** (1759–1805), німецького поета, драматурга

120 років від дня народження **Тетяни Олександрівни Вечори** (справжнє – Вечора-Портнягіна) (1904–1990), української театральної актриси, заслуженої артистки УРСР

95 років від дня народження **Йосипа Антоновича Садовського** (1929–2008), українського скульптора

11 листопада

135 років від дня народження **Степана Адамовича Маківки** (1889–1966), українського письменника й громадського діяча

120 років від дня народження **Віри Юхимівни Лимаренко** (1904–1978), української художниці декоративного розпису, педагога

115 років від дня народження **Іни Костянтинівни Кульської** (1909–1993), української поетеси

105 років від дня народження **Ольги Яківни Кусенко** (1919–1997), української актриси

105 років від дня народження **Юхима Йосиповича Березіна** (сценічний псевдонім Штепсель) (1919–2004), українського актора естради й кіно, артиста розмовного жанру, артиста в дуеті «Тарапунька і Штепсель»

100 років від дня народження **Ганни Георгіївни Ігнатенко** (1924–2008), української письменниці, літературознавця, перекладача, педагога

95 років від дня народження **Василя Дем'яновича Шпака** (1929–2012), українського майстра декоративного мистецтва.

90 років від дня народження **Тадеуша Андрійовича Павленка** (1934–2004), українського кінорежисера, режисера-аніматора, сценариста, редактора кіно

12 листопада

120 років від дня народження **Захара Петровича Мороза** (1904–1958), українського драматурга, журналіста, педагога, театро- та літературознавця

120 років від дня народження **Зіновія Трифоновича Остапенка** (1904–1956), українського композитора, диригента, заслуженого артиста УРСР

115 років від дня народження **Веніаміна Савелійовича Тольби** (1909–1984), українського диригента, педагога, народного артиста УРСР

95 років від дня народження **Зеновія Михайловича Красівського** (1929–1991), українського поета, літератора, громадського діяча

95 років від дня народження **Міхаеля Андреаса Гельмута Енде** (1929–1995), німецького прозаїка

13 листопада

145 років від дня народження **Марії Денисівни Дикової** (1879–1962), української актриси

135 років від дня народження **Остапа Вишні** (справжнє – Губенко Павло Михайлович) (1889–1956), українського письменника-сатирика і гумориста, репресованого

90 років від дня народження **Марії Юріївни Крих-Угляр** (1934–2020), української піаністки, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

14 листопада

195 років від дня народження **Мікаела Лазаровича Налбандяна** (1829–1866), вірменського письменника, філософа

80 років від дня народження **В'ячеслава Едуардовича Іваницького** (1944–2022), українського художника декоративно-монументального мистецтва, дизайнера, заслуженого діяча мистецтв України

75 років від дня народження **Володимира Макарівича Нечипоренка** (1949), українського актора театру і кіно, педагога, народного артиста України

70 років від дня народження **Олександра Володимировича Костецького** (1954–2010), українського живописця

15 листопада

150 років від дня народження **Льва Родіоновича Сабініна** (справжнє – Теплинський Лев Олексійович) (1874–1955), українського театрального актора та режисера, антрепренера, заслуженого артиста УРСР

130 років від дня народження **Івана Івановича Падалки** (1894–1937), українського живописця і графіка доби Розстріляного відродження, педагога, жертви сталінського терору

16 листопада

Міжнародний день толерантності. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/51/95 з 1995 р.

День працівників радіо, телебачення та зв'язку. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 667/94 від 11.11.1994 р.

125 років від дня народження **Анастасії Зіновіївни Левицької** (справжнє – Кашко) (1899–1955), української актриси, оперної співачки (меццо-сопрано), педагога, народної артистки УРСР

85 років від дня народження **Анатолія Трохимовича Барчука** (1939–2015), українського актора театру, кіно і дубляжу, народного артиста України

75 років від дня народження **Сергія Вадимовича Одайника** (1949–2019), українського живописця, монументаліста, заслуженого художника України

65 років від дня народження **Степана Петровича Гіги** (1959), українського естрадного співака (тенор), композитора, народного артиста України

17 листопада

День студента. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 659/99 від 16.06.1999 р.

105 років від дня народження **Анатолія Павловича Дрофаня** (1919–1988), українського письменника

18 листопада

115 років від дня народження **Олекси Сацюка** (1909–1960), українського письменника, прозаїка, драматурга, перекладача. Народився у с. Головчиці Рівненської області

110 років від дня народження **Олега Борисовича Петрова** (1914–1994), українського архітектора, педагога, заслуженого архітектора України

100 років від дня народження **Револьда Володимировича Баришнікова** (1924–1985), українського живописця і графіка, заслуженого художника УРСР)

85 років від дня народження **Маргарет Етвуд** (1939), канадської письменниці, поетеси, літературного критика

75 років від дня народження **Джеремі Стронга** (1949), англійського дитячого письменника

75 років від дня народження **Петра Михайловича Князевича** (1949–2020), українського хорового диригента, педагога, народного артиста України

19 листопада

235 років від дня народження **Михайла Михайловича Лучкая** (1789–1843), українського історика, мовознавця, фольклориста, історика, просвітителя та священника

90 років від дня народження **Альберта Григоровича Балабіна** (1934–2004), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (скло), народного художника України

85 років від дня народження **Віктора Олександровича Пасічника** (1939–2019), українського театрального актора, народного артиста України

20 листопада

Всесвітній день дитини. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/836 (IX) від 14.12.1954 р.

21 листопада

День Гідності та Свободи. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 872/2014 від 13.11.2014 р.

Всесвітній день телебачення. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A / RES / 51 / 205

330 років від дня народження **Франсуа Марі Аруе Вольтера** (1694–1778), французького прозаїка, філософа, історика

135 років від дня народження **Михайла Ілліча Ясинського** (1889–1967), українського бібліографа, історика, книгознавця

120 років від дня народження **Михайла Микитовича Зозулі** (1904–1983), російського і українського літературознавця

100 років від дня народження **Ігоря Івановича Корнєйчика** (1924–1974), українського бібліографознавця, педагога, редактора

22 листопада

День Свободи

205 років від дня народження **Джорджа Еліота (Мері Анн Еванс)** (1819–1880), англійської письменниці

185 років від дня народження **Вільяма Людвіговича Беренштама** (1839–1904), українського археолога, історика, педагога, громадського діяча

155 років від дня народження **Андре Жіда** (1869–1951), французького письменника, лауреата Нобелівської премії з літератури 1947 року

120 років від дня народження **Лідії Андріївни Колодуб** (1904–1993), української співачки (сопрано), педагога

115 років від дня народження **Іллі Марковича Кружкова** (1909–1974), українського живописця і графіка

80 років від дня народження **Степана Івановича Шевчука** (1944), дослідника народної творчості. Заслужений працівник культури України. Народився у с. Білашів Острозького району Рівненської області

80 років від дня народження **Галини Іванівни Менкуш** (1944), української бандуристки-співачки, композитора, педагога, народної артистки України

23 листопада

290 років від дня народження **Нікола Ретіфа де ла Бретонна** (1734–1806), французького письменника

125 років від дня народження **Родіона Андрійовича Скалецького** (1899–1984), українського композитора, хорового диригента, фольклориста, репресованого

120 років від дня народження **Романа Януарійовича Савицького** (1904–1974), українського самодіяльного композитора, педагога

115 років від дня народження **Миколи Олександровича Далекого** (1909–1976), українського письменника

115 років від дня народження **Іраклія Віссаріоновича Абашидзе** (1909–1991), грузинського поета

85 років від дня народження **Сталіни Василівни Лагошняк** (1939–2022), української актриси театру і кіно, театрального режисера, педагога, заслуженої артистки України

70 років від дня народження **Анни Андріївни Войнарович** (1954), української письменниці. Народилася в м. Здолбунів

24 листопада

300 років від дня народження **Андрія Андрійовича Рачинського** (1724–1794), українського композитора, диригента, педагога, державного діяча епохи Гетьманщини

175 років від дня народження **Френсіс Елізи Годгсон Бернет** (1849–1924), англо-американської письменниці, драматурга, класика англійської дитячої літератури

160 років від дня народження **Анрі Тулуз-Лотрека** (1864–1901), французького живописця, графіка

115 років від дня народження **Богдана Амбросійовича Нижанківського** (1909–1986), українського поета, прозаїка

110 років від дня народження **Віктора Олексійовича Смородіна** (1914–1990), українського кінооператора, заслуженого діяча мистецтв УРСР

70 років від дня народження **Еміра Кустуриці** (1954), сербського кінорежисера боснійського походження

25 листопада

165 років від дня народження **Євгена Юліановича Горницького** (1859–1913), українського письменника

140 років від дня народження **Івана Титовича Калиновича** (1884–1927), українського бібліографа, видавця, перекладача, громадського і політичного діяча

135 років від дня народження **Решада Нурі Гюнтекіна** (1889–1956), турецького письменника

125 років від дня народження **Володимира Яковича Йориша** (1899–1945), українського композитора, диригента, заслуженого артиста УРСР

26 листопада

День пам'яті жертв голодомору. Відзначається відповідно до Указу Президента (№ 1310/98 від 26.11.1998 р., до зміни (№ 431/2007 від 21.05.2007 р.) мав назву «День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій». Відзначається у четверту суботу листопада

180 років від дня народження **Олександра Левковича Боровиковського** (1844–1905), українського фольклориста, письменника

120 років від дня народження **Катерини Олександрівни Осмяловської** (1904–1997), української актриси театру і кіно, народної артистки України

115 років від дня народження **Олександра Степановича Левади** (1909–1995), українського письменника, драматурга, кіносценариста, громадського та державного діяча, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

90 років від дня народження **Юрія Тимоновича Литвина** (1934–1984), українського письменника, правозахисника, репресованого

85 років від дня народження **Віктора Спиридоновича Узбека** (1939–2020), українського художника-гравера, медальєра, скульптора, заслуженого художника України

60 років від дня народження **Владислава Юрійовича Троїцького** (1964), українського театрального актора та режисера, драматурга, телеведучого, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

27 листопада

155 років від дня народження **Лідії Платонівни Дєполович** (1869–1943), українського педагога, методиста

145 років від дня народження **Павла Фрідріховича (Федоровича) Шварца** (1879–1934), українського графіка, художника театру.

145 років від дня народження **Грицька Абрамовича Чупринки** (1879–1921), українського поета-романтика, політика, борця за самостійність України

140 років від дня народження **Миколи Івановича Радзівєвського** (1884–1965), українського композитора, диригента, заслуженого артиста УРСР

135 років від дня народження **Пилипа Басси** (1889–1961), українського актора, хорового диригента, скрипаля, музикознавця, педагога в Канаді

95 років від дня народження **Андрія Івановича Кікота** (1929–1975), українського співака, народного артиста УРСР

70 років від дня народження **Олександра Михайловича Фарбея** (1954–2018), українського історика, археолога, науковця, музеєзнавця

28 листопада

110 років від дня народження **Андрія Юхимовича Кузьменка** (1914–1991), українського літературознавця, критика

29 листопада

125 років від дня народження **Григорія Михайловича Косинки** (справжнє – Стрільця) (1899–1934), українського письменника, журналіста, перекладача, жертви сталінських репресій

90 років від дня народження **Валентина Григоровича Макарова** (1934–1998), українського актора театру, кіно і телебачення, заслуженого артиста України

75 років від дня народження **Михайла Михайловича Поплавського** (1949), українського культуролога, режисера-постановника масових заходів, педагога, продюсера, співака, громадського та політичного діяча, народного артиста України

30 листопада

130 років від дня народження **Михайла Миколайовича Андрійчука** (1894–1938), українського письменника, журналіста, громадського діяча у США

90 років від дня народження **Раїси Петрівни Іванченко** (1934), української письменниці, історика, публіциста

75 років від дня народження **Ярослава Михайловича Стельмаха** (1949–2001), українського дитячого письменника, драматурга, кіносценариста, перекладача

ГРУДЕНЬ

1 грудня

165 років від дня народження **Юхима (Євтим, Євфимій) Йосиповича Січинського (Сіцинський)** (1859–1937), українського історика, археолога, етнографа, музейного діяча, священника, репресованого

125 років від дня народження **Бориса Абрамовича Боріна** (справжнє – Шварцман) (1899–1965), українського театрального режисера, народного артиста УРСР

125 років від дня народження **Романа Михайловича Криштальського** (1899–1963), українського скрипаля, педагога

125 років від дня народження **Василя Івановича Овчаренка** (1899–1978), українського театрального актора та режисера, народного артиста УРСР

115 років від дня народження **Анатолія Йосиповича Кос-Анатольського** (справжнє – Кос) (1909–1983), українського композитора, педагога, народного артиста УРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

80 років від дня народження **Ганни Павлівни Діденко** (1944–2023), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (художня кераміка), заслуженого майстра народної творчості України

80 років від дня народження **Даніеля Пеннака** (1944), французького письменника

70 років від дня народження **Кошового Михайла Івановича** (1954), українського театрального актора, культурно-громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

2 грудня

120 років від дня народження **Андрія Ілліча Красовського** (1904–1942), українського письменника, перекладача, культурного діяча, репресованого

80 років від дня народження **Івана Михайловича Юркова** (1944), українського художника-емальєра, майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художня обробка металу, ювелірне мистецтво), заслуженого художника України

3 грудня

140 років від дня народження **Катаріни Сусанни Прічард** (1884–1969), австралійської письменниці

110 років від дня народження **Ростислава Андрійовича Гаврилка** (1914–1984), українського театрального актора та режисера, народного артиста УРСР

4 грудня

190 років від часу заснування **Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова** (1834)

85 років від часу утворення **Рівненської області** з центром у місті **Рівне** (1939)

5 грудня

120 років від дня народження **Михайла Гордійовича Дерегуса** (1904–1997), українського живописця і графіка, педагога, громадського та політичного діяча, народного художника СРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

6 грудня

180 років від дня народження **Еміля Рено** (1844–1918), французького винахідника, художника, популяризатора науки, предтечі анімаційного кіно

160 років від дня народження **Каміли Клодель** (1864–1943), відомої французької жінки-скульпторки реалістичного напрямку

140 років від дня народження **Марії Миколаївни Колцуняк-Кузьми** (1884–1922), української письменниці, перекладача, педагога

7 грудня

100 років від дня народження **Олександри (Леся) Пилипівни Деркач** України (1924–2004), української скрипальки, педагога, заслуженого діяча мистецтв

80 років від дня народження **Оксани Михайлівни Лиховид** (1944–2014), української композиторки, музикознавця, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

8 грудня

140 років від дня народження **Юліана Опільського** (справжнє – Юрій Львович Рудницький) (1884–1937), українського письменника, історичного романіста

140 років від дня народження **Павла Олександровича Гнідича** (1884–1919), українського фольклориста, етнографа, історика української літератури

135 років від дня народження **Євгена Антоновича Золотаренка** (1889–1955), українського театрального актора, народного артиста УРСР

120 років від дня народження **Павла Миколайовича Жолтовського** (1904–1986), українського мистецтвознавця, науковця, музеєзнавця. Випускник Острозької чоловічої гімназії. В 1950–1980 рр. співпрацював з Острозьким краєзнавчим музеєм, досліджував і популяризував його пам'ятки

9 грудня

125 років від дня народження **Якова Петровича Косовського** (1899–1975), українського письменника, драматурга, етнографа, культурно-громадського діяча у Канаді

10 грудня

День захисту прав людини. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/423(V) від 04.12.1950 р.

220 років від дня народження **Марі Жозефа Ежена Сю** (1804–1857), французького письменника

200 років від дня народження **Джорджа Макдональда** (1824–1905), шотландського письменника

80 років від дня народження **Івана Дмитровича Гордіци** (1944), українського дизайнера, майстра декоративно-ужиткового мистецтва (художня обробка дерева та металу), заслуженого діяча мистецтв України

11 грудня

100 років від дня народження **Віктора Васильовича Мигулька** (1924–1993), українського художника театру і кіно, живописця, графіка, заслуженого художника України

12 грудня

70 років від дня народження **Аскольда Мельничука** (1954), американського прозаїка українського походження, науковця, професора

100 років від дня народження **Івана Овксентійовича Денисюка** (1924–2009), українського літературознавця і критика, фольклориста, педагога, заслуженого діяча науки і техніки України

14 грудня

100 років від дня народження **Раджа Капура** (1924–1988), індійського актора, кінорежисера, продюсера

15 грудня

200 років від дня народження **Юліуша Коссака** (1824–1899), польського живописця, українця за походженням

135 років від дня народження **Павла Антоновича Громницького** (1889–1977), українського живописця.

16 грудня

175 років від дня народження **Андрія Федоровича Стечинського** (1849–1896) (справжнє – Мужик), українського театрального актора та режисера, драматурга

110 років від дня народження **Олександра Олександровича Самохваленка** (1914–1977), українського хорового диригента, педагога, заслуженого артиста УРСР

110 років від дня народження **Віталія Івановича Петльованого** (1914–1990), українського письменника

17 грудня

140 років від дня народження **Елісон Аттли** (1884–1976), англійського прозаїка, казкарки

70 років від дня народження **Станіслава Григоровича Бондаренка** (1954), українського письменника, прозаїка, перекладача, журналіста

18 грудня

115 років від дня народження **Юрія Миколайовича Косача** (1909–1990), прозаїка українського зарубіжжя

80 років від дня народження **Тетяни Володимирівни Стебловської** (1944), української театральної актриси, народної артистки України

55 років від дня народження **Оксани Петрівни Кротюк** (1969), української дитячої письменниці

19 грудня

105 років від дня народження **Миколи Кириловича Майорова** (1919–1993), українського письменника

105 років від дня народження **Миколи Олексійовича Лукаша** (1919–1988), українського перекладача, літературознавця, лексикографа

65 років від дня народження **Марії Василівни Матіос** (1959), українського прозаїка, публіциста, громадського та політичного діяча, заслуженого працівника культури України, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

20 грудня

Міжнародний День солідарності людей. Генеральна Асамблея ООН проголосила його своєю резолюцією від 22.12.2005 р.

170 років від дня народження **Євгенії Максимівни Барвінської** (1854–1913), української піаністки, співачки (сопрано), хорового диригента, музично-громадського діяча

135 років від дня народження **Лідії Володимирівни Мацієвської**, української актриси театру і кіно, педагога, народної артистки УРСР (1889–1955)

125 років від дня народження **Івана Івановича Пільгука** (1899–1984), українського письменника, літературознавця, педагога

50 років від дня народження **Василя Ярославовича Сліпака** (1974–2016), українського оперного співака (бас-баритон), соліста Паризької національної опери (Франція), учасника Революції Гідності та бойових дій на сході України, воїна-добровольця, волонтера, Героя України

21 грудня

385 років від дня народження **Жана Расіна** (1639–1699), французького драматурга

150 років від дня народження **Самуїла Олександровича Столермана** (1874–1949), українського диригента, народного артиста УРСР

135 років від дня народження **Стефана Андрійовича Таранушенка** (1889–1976), українського мистецтвознавця історика архітектури, музезознавця.

125 років від дня народження **Антіна Пилиповича Павлюка** (1899–1937), українського письменника, перекладача, літературного критика. Представник еміграційної літератури. Уродженець Рівненської області. Навчався в Острозькій чоловічій гімназії

115 років від дня народження **Зіновія Яковича Біленка** (1909–1979), українського письменника

100 років від дня народження **Ігоря Миколайовича Хуторянського** (1924–1987), українського композитора і педагога

75 років від дня народження **Михайла Семеновича Слободяника** (1949–2015), українського бібліотеко- та бібліографознавця, документознавця, історика, педагога

22 грудня

135 років від дня народження **Данила Сидоровича Антоновича** (1889–1975) (справжнє – Будько), українського актора театру і кіно, педагога, народного артиста СРСР

125 років від дня народження **Миколи Васильовича Горбаня**, українського історика доби Розстріляного відродження, архівіста, письменника, репресованого (1899–1973)

23 грудня

220 років від дня народження **Шарля Огюстена де Сент-Бева** (1804–1869), французького письменника, літературного критика

120 років від дня народження **Іллі Григоровича Кобринського** (1904–1979), українського театрального режисера, педагога, народного артиста УРСР

110 років від дня народження **Данила Івановича Безуглого** (1914–1977), українського живописця, заслуженого діяча мистецтв УРСР

100 років від дня народження **Михайла Григоровича Водяного** (1924–1987) (справжнє – Вассерман), українського актора театру і кіно, конферансьє, театрального режисера, народного артиста СРСР

95 років від дня народження **Володимира Микитовича Шевченка** (1929–1987), українського кінорежисера.

24 грудня

День працівників архівних установ. Відзначається відповідно до Указу Президента України № 1200/98 від 30.10.1998 р.

180 років від дня народження **Євгена Ієронімовича Желехівського** (1844–1885), галицького та українського лексикографа, фольклориста, педагога, громадського діяча, творця правопису «желехівки»

110 років від дня народження **Кирила Яремовича Цепенди** (1914–2003), українського музичного діяча, диригента

100 років від дня народження **Данила Пантелійовича Бідношея (Бідноший)** (1924–1989), українського живописця, заслуженого художника УРСР

25 грудня

140 років від дня народження **Насті (Анастасії Борисівни) Грінченко** (1884–1908), української письменниці, публіциста, перекладача, громадсько-політичного діяча

130 років від дня народження **Миколи Олександровича Фоменка** (1894–1961), українського композитора української діаспори у США, піаніста, музичного критика, педагога

130 років від дня народження **Спиридона Петровича Добровольського** (1894–1977), українського прозаїка, драматурга

110 років від дня народження **Миколи Степановича Сліпченка** (1914–1975), українського живописця, педагога

80 років від дня народження **Василя Дмитровича Манолова** (1944), українського оперного та камерного співака (бас), заслуженого артиста України

26 грудня

175 років від дня народження **Павла Івановича Богданова** (1849–1894), українського співака (бас), педагога

100 років від дня народження **Григорія Олександровича Гуртового** (1924–2012), українського історика, педагога, журналіста, музеє- та краєзнавця, заслуженого працівника культури України

70 років від дня народження **Володимира Петровича Гронського** (1954), українського композитора, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

27 грудня

130 років від дня народження **Миколи Полевського** (1894–1969), українського піаніста і педагога у США

100 років від дня народження **Петра Полікарповича Гандзюри** (1924–2011), українського письменника-прозаїка

95 років від дня народження **Валентина Дмитровича Чернухи** (1929–1981), українського художника-ілюстратора

90 років від дня народження **Дмитра Юліановича Онковича** (1934–2011), українського поета, перекладача, журналіста

28 грудня

160 років від дня народження **Анрі Франсуа Жозефа де Реньє** (1864–1936), французького письменника

125 років від дня народження **Михайла Яковича Ротлейдера** (1899–1998), українського організатора кіновиробництва

90 років від дня народження **Михайла Васильовича Косіва** (1934), українського літературознавця, письменника, учасника опозиційного руху (шістдесятник), громадського та політичного діяча

29 грудня

130 років від дня народження **Михайла Федоровича Анрієнка-Нечитайла** (1894–1982), українського живописця, авангардиста, сценографа, новеліста

80 років від дня народження **Юліана Ярославовича Вовка** (1944–1996), українського баяніста, композитора, хорового диригента, заслуженого діяча мистецтв України

65 років від дня народження **Ігоря В'ячеславовича Палкіна** (1959–2022), українського диригента, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

50 років від дня народження **Ірми Григорівни Вітовської-Ванца** (1974), української акторки театру, кіно, продюсерки, громадської діячки

31 грудня

155 років від дня народження **Анрі Еміля Бенуа Матісса** (1869–1954), французького живописця, скульптора, графіка.

105 років від дня народження **Ярослава Дем'яновича Вітошинського** (1919–2001), українського режисера, музично-громадського діяча

100 років від дня народження **Миколи Антоновича Максименка** (1924–2016), українського живописця, народного художника України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

75 років від дня народження **Любові Василівни Голоти** (1949), української письменниці, журналіста, редактора, заслуженого працівника культури України, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка

КОЖНОГО РОКУ МИ ВІДЗНАЧАЄМО

1 січня – Всесвітній день миру або День всесвітніх молитов про мир (резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1969 р.)

Всесвітній день сім'ї

4 січня – Всесвітній день азбуки Брайля (резолюція ООН від 1.12.2018 р.)

11 січня – Всесвітній день «Дякую»

Міжнародний день заповідників і національних парків

12 січня – День українського політв'язня (Відповідно до статті 2 Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 р.; почав відзначатися з ініціативи В. Чорновола від 1975 р.)

15 січня – День народження музичної редакції Державного Гімну України

16 січня – День пам'яті кіборгів України (День пам'яті захисників Донецького аеропорту)

Всесвітній день «The Beatles» (Рішення ЮНЕСКО від 2001 р.)

17 січня – Всесвітній день дитячих винаходів (День дітей-винахідників)

20 січня – День вшанування захисників Донецького аеропорту

21 січня – Міжнародний день обіймів

Всесвітній день снігу

Міжнародний день аспіранта

22 січня – День Соборності України (Указ Президента України № 871/2014 від 13.11.2014 р.)

24 січня – Міжнародний день освіти (резолюція A/RES/73/25 від 3.12.2018 р.)

27 січня – Міжнародний день пам'яті Голокосту (Резолюція ООН від 01.11.2005 р.)

28 січня – День затвердження Державного прапора України

Міжнародний день захисту персональних даних (остання неділя місяця)

Міжнародний день без Інтернету

29 січня – День пам'яті героїв Крут (1918) (Указ Президента України № 15/2007 від 15.01.2007 р.)

День мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни

30 січня – День ненасильства та миру

3 лютого – День боротьби з ненормативною лексикою

6 лютого – День безпеки в Інтернеті (другий вівторок місяця)

11 лютого – Міжнародний день жінок і дівчат в науці (Резолюція ООН від 22.12.2015 р.)

12 лютого – День Червоної Руки (відзначається на рівні ООН з 2002 р. як день пам'яті дітей-солдатів, яких втягують в участь у війнах і збройних конфліктах)

13 лютого – Всесвітній день радіо

14 лютого – Міжнародний день дарування книг (International Book Giving Day) (добровільна ініціатива, започаткована у 2012 р. Американкою Еммі Бродмур)

15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав (Указ Президента України № 180/2004 від 11.02.2004 р.)

День комп'ютерника

16 лютого – День єднання України (Указ Президента України № 53/2022 від 14.02.2022 р.)

17 лютого – Всесвітній день спонтанного прояву доброти

День kota в Європі

19 лютого – День затвердження Державного Гербу України (1992)

Всесвітній день захисту морських ссавців

20 лютого – Всесвітній день соціальної справедливості (Рішення ООН від 18.12.2007 р.). В Україні відзначається згідно з Указом Президента України № 1021/2001 від 04.11.2011 р.

День вшанування подвигів учасників Революції гідності та Героїв Небесної Сотні (Указ Президента України № 69 від 11.02.2015 р.)

21 лютого – Міжнародний день рідної мови (Проголошено на 30-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у 1999 р., відзначається щорічно з 2000 р. відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/56/262)

Всесвітній день екскурсовода

22 лютого – Міжнародний день підтримки жертв злочинів

24 лютого – повномасштабне вторгнення російського окупанта на територію України

25 лютого – Перший офіційний державний герб України

26 лютого – День кримського спротиву російській окупації

1 березня – День «Нуль дискримінації»

Всесвітній день цивільної оборони

Всесвітній день імунітету

Всесвітній день компліменту

3 березня – Всесвітній день письменника

Всесвітній день дитячого телебачення і радіомовлення

Всесвітній день дикої природи

4 березня – Всесвітній день читання вголос

8 березня – Міжнародний день прав жінок і міжнародного миру (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 16.12.1977 р.)

10 березня – День Гімну України

14 березня – День українського добровольця

Міжнародний день числа «Пі»

Всесвітній день на захист річок, води і життя

Міжнародний день сну (третя п'ятниця місяця)

15 березня – Всесвітній день захисту прав споживачів

17 березня – Створено Українську Центральну Раду (1917)

20 березня – Міжнародний день щастя (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 28.06.2012 р.)

Всесвітній день Землі

Міжнародний день французької мови

21 березня – Всесвітній день поезії (Ініціатива ЮНЕСКО, ухвалена на 30-й сесії 15.11.1999 р.)

Міжнародний день лялькаря

Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації (Рішення Генеральної Асамблеї ООН від 26.10.1966 р.)

Міжнародний день лісів або Всесвітній день захисту лісів (Резолюція ООН від 21.12.2012 р.)

Міжнародний день людини з синдромом Дауна

Міжнародний день Навруз

22 березня – Всесвітній день водних ресурсів (Резолюція ООН від 22.02.1993 р.)

23 березня – Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва

Година Землі

Всесвітній метеорологічний день

24 березня – Міжнародний день права на встановлення істини щодо грубих порушень прав людини та гідності жертв

25 березня – Міжнародний день солідарності із жертвами рабства та трансатлантичної работоргівлі

День Служби безпеки України

26 березня – День Національної гвардії України

27 березня – Міжнародний день театру (Рішення на IX конгресі Міжнародного інституту театру при ЮНЕСКО)

28 березня – Міжнародний день історик а

29 березня – Всесвітній день фортепіано

1 квітня – День гумору

Міжнародний день птахів (у 1906 р. підписано Міжнародну конвенцію про охорону птахів)

2 квітня – Міжнародний день дитячої книги (Ініціатива Міжнародної ради з дитячої книги (IBBY) 1967 р.). Відзначається щороку 2 квітня – у день народження казкаря Ганса Крістіана Андерсена

Всесвітній день поширення інформації про проблему аутизму (Рішення ООН A/RES/62/139 від 21.12.2008 р.)

4 квітня – Міжнародний день просвіти з питань мінної безпеки небезпеки та допомоги в діяльності щодо розмінування

День створення НАТО (1949)

Міжнародний день Інтернету

Міжнародний день бродячих тварин

5 квітня – Перша українська конституція (Конституція Пилипа Орлика)

День геолога

6 квітня – Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку (Резолюція ООН № A/RES/67/296 від 23.08.2013 р.)

Всесвітній день мультфільмів (Засновано у 2002 р. Міжнародною асоціацією анімаційного кіно)

Всесвітній день настільного тенісу

7 квітня – Всесвітній день здоров'я (Відзначається щорічно в день, коли було створено Всесвітню організацію охорони здоров'я (Статут ВООЗ прийнятий 22.07.1946 р., набрав чинності 07.04.1948 р., відзначають з 1950 р.)

День пам'яті по геноцид в Руанді

11 квітня – Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів

12 квітня – Всесвітній день авіації і космонавтики / Міжнародний день польоту людини в космос (Резолюція ООН A/RES/65/271 від 07.04.2011 р.)

Міжнародний день польоту людини в космос

День працівників ракетно-космічної галузі України

Всесвітній день рок-н-ролу

День скаута в Україні

15 квітня – Всесвітній день мистецтва

Міжнародний день культури

День довкілля (Указ Президента України № 855/98 від 6.08.1998 р.)

Міжнародний день цирку

16 квітня – Всесвітній день голосу

17 квітня – Міжнародний день пожежної охорони

18 квітня – Міжнародний день пам'яток та історичних місць (Рішення Генеральної Асамблеї Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС) при ЮНЕСКО 1983 р.)

День пам'яток історії та культури (Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1062/99 від 23.08.1999 р.)

19 квітня – День власників домашніх тварин

21 квітня – День довкілля (третя субота місяця)

Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності (Резолюція ООН A/RES/71/284 від 27.04.2017 р.)

22 квітня – Всесвітній день Матері-Землі / Міжнародний день Землі (Рішення ООН A/RES/63/278 від 22.04.2009 р.)

Міжнародний день китайської мови

23 квітня – Всесвітній день книги та авторського права (Резолюція ЮНЕСКО № 3.18 від 15.11.1995 р.)

Міжнародний день англійської мови (ООН)

Міжнародний день іспанської мови (встановлений ООН в честь Мігеля Сервантеса. Це день його смерті)

Всеукраїнський день психолога

24 квітня – Міжнародний день солідарності молоді

26 квітня – Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій та катастроф і річниці Чорнобильської трагедії (1986) (1986) (Резолюція ООН A/RES/71/125 від 08.12.2016 р.). В Україні – День Чорнобильської трагедії (Указ Президії Верховної Ради УРСР № 8985-XI від 29.03.1990 р.)

Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій та катастроф (День учасників ліквідації наслідків радіаційних аварій та катастроф)

Міжнародний день інтелектуальної власності (Рішення Генеральної асамблеї Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), ухваленого у вересні 2000 р.)

28 квітня – Всесвітній день охорони праці (Ініціатива Міжнародної організації праці з 2003 р.; Указ Президента України № 685/2006 від 18.08.2006 р.)

Всесвітній день споріднених міст (Рішення Всесвітньої федерації споріднених міст (ВФСМ) у Франції 1957 р.)

29 квітня – Міжнародний день танцю (Відзначається щорічно з 1982 р. за рішенням Міжнародного комітету танцю при Міжнародному інституті театру ЮНЕСКО)

День пам'яті жертв застосування хімічної зброї

30 квітня – Міжнародний день джазу (Ініціатива ЮНЕСКО, з листопада 2011 р.)

День прикордонника України

1 травня – День весни та праці (відзначається в 143 країнах світу)

3 травня – Всесвітній день свободи преси (Резолюція ООН № 199/54 від 20.12.1993 р.)

День Сонця (Ініціатива Європейського відділення Міжнародного товариства сонячної енергії МТСЕ (ISES-Europe) 1994 р.)

4 травня – Міжнародний день пожежних

День боротьби з цькуванням (ООН визнала епідемію залякування і цькування, яка захоплює школи та 4.05.2012 р. оголосила Anti-Bullying Day. У цей день в навчальних закладах рекомендується проводити кампанії «Година проти ненависті»)

5 травня – Міжнародний день боротьби за права інвалідів

6 травня – День піхоти Збройних Сил України

7 травня – День радіо

8 травня – Міжнародний день Червоного Хреста і Четвоного Півмісяця

8 травня – День перемоги над нацизмом у Другої Світовій війні (Резолюція ООН № A/RES/59/26 від 22.11.2004 р.)

8–9 травня – Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни

9 травня – День Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

День Європи в країнах Європейського Союзу

12 травня – День Матері в Україні (міжнародне та локальне свято у 85 країнах світу. В Україні відзначається в другу неділю травня (Указ Президента України № 489/99 від 10.05.1999 р.)

День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни

Всесвітній день медичних сестер)

Всесвітній день мігруючих птахів

15 травня – Міжнародний день сім'ї (Рішення ООН A/RES/47/237 від 20.09.1993 р.)

День сім'ї в Україні

Міжнародний день захисту клімату

16 травня – День вишиванки (третій четвер травня)

17 травня – Всесвітній день інформаційної спільноти (Резолюція ООН A/RES/60/252 від 27.03.2006 р.)

18 травня – Міжнародний день музеїв

День скорботи і пам'яті жертв геноциду (1944) кримськотатарського народу

День Європи в Україні (міжнародне і локальне свято, відзначається 5 травня Радою Європи та 9 травня Європейським Союзом, в Україні – третя субота травня (Указ Президента України № 339/2003 від 19.04.2003 р.)

День науки в Україні

19 травня – День пам'яті жертв політичних репресій (третя неділя місяця)

21 травня – Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку (Резолюція ООН № 57/249 від 20.12.2002 р.)

День пам'яті жертв політичних репресій

22 травня – Міжнародний день біологічного різноманіття

День перепоховання праху Т. Г. Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева

23 травня – Свято Героїв України

День морської піхоти України

24 травня – День слов'янської писемності і культури – день вшанування творців слов'янської писемності Кирила і Мефодія (Указ Президента України № 1096/2004 від 17.09.2004 р.)

Європейський день парків

25 травня – День філолога

День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження (остання субота травня)

День зниклих безвісті дітей

26 травня – День хіміка

29 травня – Міжнародний день миротворців ООН (Рішення ООН A/RES/57/129 від 11.12.2002 р.)

31 травня – Всесвітній день без тютюну

1 червня – Міжнародний день захисту дітей (Указ Президента України № 568/98 від 30.05.1998 р.)

Всесвітній день батьків (Резолюція ООН A/RES/66/292 від 17.10.2012 р.)

2 червня – Всесвітній день здорового харчування

4 червня – Міжнародний день безвинних дітей – жертв агресії

День пам'яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації

5 червня – Всесвітній день охорони навколишнього середовища (довкілля) (Резолюція ООН A/RES/2994 від 15.12.1972 р.)

7 червня – День журналіста

8 червня – Всесвітній день океанів

9 червня – Міжнародний день друзів

12 червня – Всесвітній день боротьби із дитячою працею (Конвенція МОП № 182 від 17.06.1999 р.; Закон України № 2022 від 5.10.2000 р.)

14 червня – Всесвітній день донора крові (Резолюція ВООЗ WHA58.13 від 23.05.2005 р.)

15 червня – Всесвітній день захисту людей похилого віку (День поширення інформації щодо зловживань стосовно літніх людей)

16 червня – Міжнародний день батька (третя неділя червня)

17 червня – Всесвітній день боротьби з опустелюванням і засухою

Міжнародний день боротьби з сексуальним насильством в умовах конфлікту

19 червня – Всесвітній день дитячого футболу (проголошений Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та Міжнародною федерацією футбольних асоціацій (ФІФА) з метою привернення уваги світової спільноти до проблем дітей і пропаганди здорового способу життя серед молоді)

20 червня – Всесвітній день біженців (Резолюція ООН A/RES/55/76 від 2001 р.)

21 червня – Всесвітній день гуманізму

Міжнародний день батька

Міжнародний день Йоги

22 червня – День скорботи і вшанування пам'яті жертв Другої світової війни в Україні

23 червня – Міжнародний олімпійський день

День Державної служби ООН

День Державної служби

25 червня – День молодіжних та дитячих громадських організацій (Указ Президента України № 599/2008 від 27.06.2008 р.)

26 червня – Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотиками і їх незаконним обігом (Резолюція ООН A/RES/42/112 від 7.12.1987 р.)

Міжнародний день на підтримку жертв тортур

28 червня – День Конституції України

30 червня – День молоді (остання неділя місяця)

День молоді

1 липня – День архітектури України

4 липня – День Національної поліції України

7 липня – День Військово-Морських Сил, Збройних Сил України (перша неділя липня)

8 липня – День родини

11 липня – Всесвітній день народонаселення (Резолюція ООН A/RES/45/216 від 1989 р.)

Всесвітній день шоколаду

15 липня – День Української Державності

День українських миротворців

Міжнародний день навичок молоді (Резолюція ООН A/RES/69/145 від 18.12.2014 р.)

16 липня – День проголошення Декларації про державний суверенітет України

17 липня – День етнографа

20 липня – Міжнародний день шахів

Міжнародний день торта

28 липня – День хрещення Київської Русі-України

30 липня – Міжнародний день дружби (Резолюція ООН A/RES/65/275 від 27.04.2011 р.)

Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми (Резолюція ООН A/RES/68/192 від 18.12.2013 р.)

2 серпня – Міжнародний день пам'яті жертв нацистського геноциду ромів

4 серпня – День Повітряних Сил ЗСУ (перша неділя серпня)

9 серпня – Міжнародний день корінних народів світу (Резолюція ООН A/RES/49/214 від 1994 р.)

11 серпня – День фізкультурника

12 серпня – Міжнародний день молоді (Резолюція ООН A/RES/54/120 від 17.12.1999 р.)

День молоді в Україні (Указ Президента України № 333/2021 від 28.07.2021 р.)

13 серпня – Міжнародний день шульги

15 серпня – День археолога

19 серпня – Всесвітній день гуманітарної допомоги (Резолюція ООН A/RES/63/139 від 2008 р.)

21 серпня – Міжнародний день пам'яті і пам'яті жертв тероризму

22 серпня – Міжнародний день поминання людей, що стали жертвами насильства з причини їх релігії або переконань

23 серпня – День Державного Прапора України

Міжнародний день пам'яті про работоргівлю та її ліквідацію (ЮНЕСКО)

24 серпня – День незалежності України

29 серпня – День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України

Міжнародний день дій проти ядерних випробувань (Резолюція ООН A/RES/64/35 від 02.12.2009 р.)

Міжнародний день жертв насильницьких зникнень

1 вересня – День знань

2 вересня – День закінчення Другої світової війни

5 вересня – Міжнародний день благодійності (Резолюція ООН від 17.12.2012 р.). В Україні відзначають у другу неділю грудня (Указ Президента України № 1220/2007 від 13.12.2007 р.)

7 вересня – Міжнародний день чистого повітря для блакитного неба (Резолюція ООН А/74/381 від 19.12.2019 р.)

8 вересня – Міжнародний день писемності (грамотності) (Резолюція ЮНЕСКО № 1.141 від 1966 р.)

День пам'яті жертв фашизму

Міжнародний день солідарності журналістів

10 вересня – Всесвітній день запобігання самогубствам / суїциду (за ініціативи Міжнародної асоціації із запобігання самогубствам (МАПС) й активної підтримки ВООЗ та під патронажем ООН)

День пам'яті українців – жертв примусового виселення з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944–1951 рр.

12 вересня – День співробітництва Південь-Південь ООН (співробітництва між країнами, що розвиваються)

15 вересня – Міжнародний день демократії (Резолюція ООН А/RES/62/7 від 08.11.2007 р.).

14 вересня – День українського кіно

День фізичної культури і спорту

Міжнародний день краси

15 вересня – День народження Google

16 вересня – День фармацевтичного працівника (третя субота вересня)

Міжнародний день охорони озонного шару (Резолюція ООН А/ RES/49/114 від 1994 р.).

17 вересня – День батька (третя неділя вересня)

18 вересня – Міжнародний день рівної оплати праці

21 вересня – Міжнародний день миру (Резолюція ООН 55/282 від 7.09.2001 р.)

22 вересня – День партизанської слави

26 вересня – Європейський день мов (Ініціатива Ради Європи з 2001 р.)

Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї

27 вересня – Всесвітній день туризму

28 вересня – Міжнародний день загального доступу до інформації (Резолюція ООН A/RES/74/5 від 2019 р.)

29 вересня – Всеукраїнський день дошкілля

День пам'яті загиблих в Бабиному Яру

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек

Всесвітній день бібліотек. Міжнародний місяць (місячник) шкільних бібліотек. Відзначається з 2008 року щорічно під егідою Міжнародної асоціації шкільної бібліотечної справи (МАШБС)

День усиновлення в Україні

Міжнародний день перекладача

30 вересня – 1 жовтня – Міжнародні дні спостереження за птахами

1 жовтня – День захисників і захисниць України

День УПА

День українського козацтва

Міжнародний день музики Засновано ІМС – Міжнародною музичною радою (Резолюція ІМС при ЮНЕСКО від 1973 р.)

День працівників освіти (перша неділя жовтня)

Міжнародний день людей похилого віку

День ветерана

Міжнародний день усмішок

2 жовтня – Всесвітній день архітектури

Міжнародний день боротьби проти насилля (Резолюція ООН A/RES/61/271 від 15.06.2007 р.)

Міжнародний день соціального педагога

Міжнародний день лікаря

4 жовтня – Всесвітній день захисту тварин

Всесвітній день посмішки

Всесвітній тиждень космосу

6 жовтня – Всесвітній день учителя (Відзначається щорічно в ознаменування річниці підписання Рекомендації ЮНЕСКО та Міжнародної організації праці щодо становища вчителів (UNESCOPRESSE, vol. 4, no. 17, p. 9)

День працівників освіти

8 жовтня – День художника

9 жовтня – Всесвітній День пошти

10 жовтня – Всесвітній День охорони психічного здоров'я

11 жовтня – Міжнародний день дівчат

12 жовтня – День іспанської мови (ООН)

Всесвітній день перелітних птахів

13 жовтня – Міжнародний день зменшення небезпеки стихійних лих

14 жовтня – День українського козацтва

День захисників і захисниць України

15 жовтня – Всесвітній день чистих рук

Міжнародний день сільських жінок

Всесвітній день студента

16 жовтня – Всесвітній день здорового харчування

Всесвітній день хліба

17 жовтня – Міжнародний день боротьби за ліквідацію бідності (злиднів)

18 жовтня – Європейський день боротьби з торгівлею людьми

24 жовтня – Міжнародний День Організації Об'єднаних Націй (Резолюція ООН A/RES/2782(XXVI) від 06.12.1971 р.)

Всесвітній день інформації про розвиток (Резолюція ООН A/RES/3038 (XXVII) від 19.12.1972 р.)

27 жовтня – День української писемності та мови

Всесвітній день аудіовізуальної спадщини

28 жовтня – День визволення України від фашистських загарбників

Міжнародний День шкільних бібліотек

Міжнародний день анімації

День бабусь та дідусів

31 жовтня – Міжнародний день економії

Всесвітній день міст (проходить під егідою ООН)

1 листопада – День державності на західноукраїнських землях

День народження Європейського Союзу (Дата заснування ЄС)

Міжнародний день венетаріанця

2 листопада – Міжнародний день припинення безкарності за злочини проти журналістів

5 листопада – Всесвітній день розповсюдження інформації про проблему цунамі

6 листопада – Міжнародний день припинення експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів (Резолюція ООН A/RES/56/4 від 05.11.2001 р.)

8 листопада – Міжнародний день піаніста

9 листопада – Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва

День української писемності та мови

День боротьби з фашизмом та антисемізмом

День книги рекордів Гіннеса

10 листопада – Всесвітній день науки

Всесвітній день молоді – неофіційне міжнародне свято молоді, відзначається під егідою Всесвітньої федерації демократичної молоді (ВФДМ), яка веде боротьбу за мир, права молоді, незалежність народів, інтернаціональне згуртування молоді проти колоніалізму, неокolonіалізму, фашизму та расизму (Ініціатива ВДВФ з 1945 р.)

11 листопада – Всесвітній день якості

16 листопада – Міжнародний день толерантності та терпимості (Резолюція ООН A/RES/51/95 від 12.12.1996 р.)

Міжнародний день доброти

День працівників радіо, телебачення та зв'язку

17 листопада – Міжнародний день студента

18 листопада – Міжнародний день філософії

19 листопада – Міжнародний день відмови від паління (третій четвер місяця)

20 листопада – Всесвітній день дитини (Резолюція ООН A/RES/836/(IX) від 14.12.1954 р.)

21 листопада – День Гідності та Свободи (2014)

День десантно-штурмових військ ЗСУ

Всесвітній день телебачення

Всесвітній день вітань

23 листопада – День пам'яті жертв голодоморів (четверта субота листопада)

Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (Резолюція ООН A/RES/54/134 від 17. 12. 1999 р.)

27 листопада – День заснування Національної академії наук України

29 листопада – Всесвітній день інформації про розвиток

30 листопада – День пам'яті жертв Голодоморів. Всеукраїнська акція «Засвіти свічку» (четверта субота місяця)

День пам'яті всіх жертв хімічної війни

Всесвітній день домашніх тварин

1 грудня – Акт проголошенн незалежності України

Всесвітній день боротьби зі СНІДом (Резолюція ООН A/RES/43/15 від 27.10.1988 р.)

2 грудня – Міжнародний день боротьби за скасування рабства

3 грудня – Міжнародний день людей з обмеженими фізичними можливостями (Резолюцією ООН A/RES/47/3 від 14.10.1992 р.)

Всесвітній день комп'ютерної графіки (Міжнародний день дизайнерів та аніматорів)

5 грудня – Міжнародний день волонтерів (Резолюцією ООН A/RES/40/212 від 17.12.1985 р.)

6 грудня – День Збройних Сил України

7 грудня – День місцевого самоврядування

День української хустки

8 грудня – День благодійності

9 грудня – Міжнародний день пам'яті жертв злочинів геноциду, вшанування їхньої людської гідності і попередження цих злочинів

Міжнародний день боротьби з корупцією (Резолюцією ООН A/RES/58/4 від 31.10.2003 р.)

10 грудня – День захисту прав людини (Резолюцією ООН A/RES/423/(V) від 04.12.1950 р.)

День Нобеля

Всесвітній день футболу

11 грудня – Міжнародний день гір

Міжнародний день танго

12 грудня – Міжнародний день нейтралітету

13 грудня – Всесвітній день скрипки

14 грудня – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

15 грудня – День утворення організації ООН з охорони навколишнього середовища

Міжнародний день чаю

20 грудня – Міжнародний день солідарності людей

24 грудня – День працівників архівних установ

27 грудня – Міжнародний день протиепідемічної готовності запроваджений через пандемію COVID-19 (Резолюція ООН A/RES/75/27 від 07.12.2020 р.)

29 грудня – Міжнародний день віолончелі (відзначається в День народження каталонського музиканта-віолончеліста, композитора Пабло Кальзаса (1876–1973))

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість. 2-е вид., змін. і допов. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2014. 254 с. : іл.
2. Довідник Національної спілки художників України / Нац. спілка художників України ; упоряд. О. Ю. Федорова. Київ, 2005. 523 с. : фотоіл.
3. Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001–2020. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=54755
4. Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство ім. Т. Шевченка ; гол. ред. В. Кубійович. Париж–Нью-Йорк : Молоде життя, 1955–1995. Т. 10.
5. Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Мюнхен : Дніпрова Хвиля, 1971. 126 с.
6. Знаменні та пам'ятні дати Рівненщини на 2019 рік / Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека ; уклад. Н. М. Кожан ; ред. З. М. Тирак, О. Л. Промська ; відп. за вип. О. Л. Промська. Рівне : [б. в.], 2018 22 с.
7. Знаменні та пам'ятні дати Рівненщини на 2024 рік / Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека ; уклад. Л. М. Малишева ; ред.: З. М. Тирак, О. Л. Промська. Рівне : [б. в.], 2023. 37 с.
8. Знаменні та пам'ятні дати 2019 року: мистецько-освітній довідник. Випуск 5. / упоряд. В. І. Прокопчук, М. Ф. Смалько, Л. П. Яковенко; наук. ред. та відпов. за випуск В. І. Прокопчук Рівне : О. Зень, 2019. 140 с.
9. Калейдоскоп знаменних дат на 2024 рік : інформ.-бібліогр. матеріали / [уклад. : С. Бадрук, В. Вовк, Ю. Круть ; ред. : Н. Лінкевич, І. Новоселецька] ; Держ. б-ка України для юнацтва. Київ : [б. в.], 2023. 75 с.
10. Качкан В. А. Українське народознавство в іменах : у 2 ч. : навч. посіб. / В. А. Качкан ; за ред. А. З. Москаленка. Київ : Либідь, 1994. Ч. 1–2.
11. Києво-Могилянська академія в іменах (XVII–XVIII ст.) : енциклопед. вид. / за ред. В. С. Брюховецького. Київ : КМ Академія, 2001. 736 с.
12. Митці України : енциклопед. довідник / за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. 846 с.
13. Народжені Україною : меморіал. Альманах : у 2 т. / [голова організац. ком. Л. Кравчук ; голова редакц. ради І. Курас ; редакц. рада: В. Кремень та ін. ; голов. ред. О. Онопрієнко]. Київ : Євроімідж, 2002. Т. 1–2. (Золоті імена України).
14. Письменники України : біобібліогр. довід. / упоряд. В. Павловська, Л. Бубнова, Л. Сіренко. Київ : Укр. письменник, 2006. 514 с.
15. Письменники України : довід. / упоряд. Д. Давидюк, Л. Кореневич, В. Павловська. Дніпропетровськ : Дніпро, 1996. 397 с.
16. Сучасні письменники України : біобібліогр. довід. / Нац. спілка письменників України ; упоряд. А. Гай. Біла Церква : Буква, 2012. 567 с. : портр.
17. Українська література у портретах і довідках: давня література – література XIX ст. : довідник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознавства, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Київ : Либідь, 2000. 358 с.

18. Українська літературна енциклопедія : у 5 т. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР ; редкол. : І. О. Дзеверін (відп. ред.) та ін. Київ : Голов. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988–1995. Т. 1–3.
19. Українська музична енциклопедія / Національна Академія Наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Т. 1 [А – Д], 2006. 680 с.
20. Українська музична енциклопедія / Національна Академія Наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, Т. 2 [Е – К], 2008. 664 с.
21. Українська музична енциклопедія / Національна Академія Наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Т. 3 [Л – М], 2011. 627 с.
22. Українська музична енциклопедія / Національна Академія Наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, Т. 4 [Н – О], 2016. 554 с.
23. Українська музична енциклопедія / Національна Академія Наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, Т. 5 [ПАВАНА – «РОЛІКАРП»], 2018. 536 с.
24. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / Голов. редкол. : М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-ге вид. Київ : Голов. ред. укр. рад. енцикл., 1977–1985. Т. 1–12.
25. Українські письменники : довідник : біографії. Огляди творчості. Літ. напрямки і течії. Київ : Велес, 2013. 367 с. : портр.
26. Шевченківські лауреати, 1962–2007 рр. : енциклопед. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський ; вступ. сл. І. М. Дзюби, Р. М. Лубківського. 2-ге вид, змін. і доповн. Київ : Криниця, 2007. 765 с.

ЗМІСТ

Передмова	4
Творчі портрети	8
Простір для самостійної роботи	36
2024 рік на міжнародному рівні	40
Міжнародні десятиліття за рішенням Генеральної Асамблеї ООН	40
2024 рік в Україні	41
2024 рік на Рівненщині	44
Перелік знаменних та пам'ятних дат за календарем	55
Січень	55
Лютий	62
Березень	67
Квітень	72
Травень	78
Червень	84
Липень	89
Серпень	99
Вересень	106
Жовтень	115
Листопад	123
Грудень	134
Кожного року ми відзначаємо	142
Список використаної літератури	161

Навчально-довідкове видання

УПОРЯДНИКИ:

ПРОКОПЧУК Вікторія Ігорівна

ЯКОВЕНКО Лариса Петрівна

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ 2024 РОКУ

Мистецько-освітній довідник

Підп. до др. 03.01.2023.

Формат 60x84 1/8.

Папір офсет.

Друк цифр.

Гарнітура Times.

Ум. др. арк. 19,07.

Тираж 300 пр.

Дизайн обкладинки

Анатолій Штенько

В авторській редакції

Видавець: Олег Зень

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.

вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022,

068-025-067-4; olegzen@ukr.net

Друк: СПРІНТ

вул. Чорновола, 17, м. Рівне, 33028;

тел. 0362 267605; 098-767-78-73